

**Problematyka XXV. Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.**

**„Procesy transformacji przemysłu i usług
w regionalnych i krajowych
układach przestrzennych”**

PEDAGOGICAL UNIVERSITY OF CRACOW
INSTITUTE OF GEOGRAPHY
**DEPARTMENT OF ENTREPRENEURSHIP
AND SPATIAL MANAGEMENT**

POLISH GEOGRAPHICAL SOCIETY
COMMISSION OF INDUSTRIAL GEOGRAPHY

**Main theme of 25th International
Scientific Conference on
“The Processes of Transformation
of Industry and Services
in Regional and National Spatial Systems”**

edited by

Zbigniew Ziolo and Tomasz Rachwał

CRACOW – WARSAW 2009

UNIwersytet PEDAGOGICZNY
im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
INSTYTUT GEOGRAFII
**ZAKŁAD PRZEDSIĘBIORCZOŚCI
I GOSPODARKI PRZESTRZENNEJ**

POLSKIE TOWARZYSTWO GEOGRAFICZNE
KOMISJA GEOGRAFII PRZEMYSŁU

**Problematyka XXV. Międzynarodowej
Konferencji Naukowej nt.**

**„Procesy transformacji przemysłu i usług
w regionalnych i krajowych
układach przestrzennych”**

pod redakcją

Zbigniewa Ziolo i Tomasza Rachwała

KRAKÓW – WARSZAWA 2009

Redakcja techniczna: Krzysztof Wiedermann

Współpraca redakcyjna: Wioletta Kilar, Witold Wilczyński

ISBN 978-83-7271-581-4

Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej
Instytutu Geografii
Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie

Komisja Geografii Przemysłu
Polskiego Towarzystwa Geograficznego

Adres: ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków

www.up.krakow.pl/geo/przemysl.html

www.up.krakow.pl/geo/industry.html

Wprowadzenie

Problematyka XXV. Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. „Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych” (Kraków, 30 listopada – 1 grudnia 2009 r.) nawiązuje do aktualnej problematyki badawczej związanej z procesami przemian regionalnych i krajowych struktur przestrzennych przemysłu i usług. Pragniemy ją zadedykować Profesorowi doktorowi habilitowanemu Stanisławowi Misztalowi, wieloletniemu przewodniczącemu Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego, który był inicjatorem wielu działań na polu wytyczania kierunków badawczych w polskiej geografii przemysłu. Wyrazem tego jest referat prof. T. Strykiewicza, który podejmuje problematykę przemian geografii przemysłu w świetle 25-letniej historii krakowskich konferencji organizowanych przez Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie (wcześniej przez Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich) przy współpracy Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego oraz Sekcją Gospodarki Przestrzennej Komisji Nauk Ekonomicznych PAN oddział w Krakowie.

Niniejsza konferencja stanowi forum dyskusji na dalszym rozwijaniem i poszukiwaniem nowych problemów badawczych związanych ze zmianami funkcji i zachowań przedsiębiorstw przemysłowych oraz przebudową struktur gospodarczych w fazie przechodzenia z industrialnej przez postindustrialną do informacyjnej fazy rozwoju cywilizacyjnego. Należy nadmienić, iż w procesie tym zmienia się rola industrializacji jako czynnika kształtującego rynki pracy, nie zmniejsza się natomiast znaczenie przemysłu w zakresie oferowania coraz to nowszych produktów, umożliwiających podnoszenie efektywności gospodarowania. Związane jest to w głównym stopniu z rozwijaniem gospodarki opartej na wiedzy w warunkach zmian globalnych procesów geopolitycznych (J. Hryniewicz). W strukturze przestrzennej przemysłu kształtują się nowe powiązania, które przejawiają się w rozwoju globalnych sieci produkcyjnych, co szczególnie uwidacznia się na przykładzie przemysłu samochodowego (B. Domański, R. Guzik, K. Gwosdz). Zmiany powiązań odnoszą się także do stosunków organizacyjno-własnościowych przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych, które wpływają na nową jakość struktur regionalnych (P. Śleszyński).

Procesy transformacji gospodarki krajowej związane są bardzo silnie z otoczeniem międzynarodowym, co uwidacznia się w światowych procesach zmian struktury przemysłowej (I. Rodionova), w tym tendencji lokalizacyjnych przedsiębiorstw krajów Europy Środkowej (G. Lux). W procesie przemian znaczącą rolę odgrywają firmy informatyczne (W. Kilar; Z. Ziolo). Pod wpływem

procesów transformacji następuje zmiana struktury gospodarki krajowej, której przekształcenia przejawiają się w przebudowie struktur przestrzenno-działalowych przemysłu krajowego (T. Rachwał), w tym także pod wpływem międzynarodowych korporacji (M. Tkocz, J. Żydzik). Procesy przekształceń obejmują poszczególne sektory gospodarki, w tym przemysł samochodowy (M. Wójtowicz, S. Dorocki; P. Lizak) i energetykę (S. Shuvalova).

Procesy transformacji coraz silniej zaznaczają się nie tylko w gospodarce polskiej, ale także na terenie innych krajów, czego wyrazem są przemiany produkcji w Rosji (S. Elagin). Wiele przykładów procesów transformacji struktur przemysłowych i jego otoczenia dostarczają prace irkuckiego ośrodka naukowego, przygotowane pod kierunkiem prof. A. Jakobsona, dotyczące ewolucji miast i regionów (A. Jakobson), wizerunku i konkurencyjności struktur regionalnych (C. Lidin, M. Sumenkova), efektów mnożnikowych w rozwoju regionalnym (O. Freydmann) i otoczenia biznesowego (N. Batsun; E. Gafarova).

W kształtowaniu bazy ekonomicznej duże znaczenie mają nowe, dynamicznie rozwijające się w ostatnich dekadach sektory gospodarki, m.in. budownictwo i handel, które odgrywają znaczącą rolę w strukturach układów metropolitalnych (T. Skotarczak, M. J. Nowak). Współcześnie duże znaczenie w zakresie procesów kształtowania obszarów metropolitalnych mają sektory gospodarki innowacyjnej (D. Janczewska; J. May; P. Siłka; N. Syssoeva; V. Toušek, M. Vačura, T. Mintálová; P. Żukowski), w tym wiedzochłonny przemysł zaawansowanej technologii (W. Gierańczyk; T. Kokuytseva; M. Miszczyński; A. Świdurska).

Znaczącą rolę w procesie rozwoju odgrywa także wymiana handlowa, która z jednej strony pobudza wzrost gospodarczy, a także wpływa na procesy integracyjne w gospodarce, zwłaszcza z krajami wschodniej Europy (T. Komornicki). Duże znaczenie w tym zakresie mają również instytucje prorozwojowe, związane z pomocą publiczną (P. Brezdeń) i specjalnymi strefami ekonomicznymi (K. Dąbrowski) oraz bezpośrednie inwestycje zagraniczne (P. Minarčík; A. Tobolska).

W latach zmian systemu gospodarowania nie wszystkie przedsiębiorstwa zachowały swój potencjał, wiele z nich musiało zostać poddane zabiegom restrukturyzacji, a niektóre z nich, w wyniku działania mechanizmu rynkowego, upadło (K. Bauer) i konieczne są często działania na rzecz aktywizacji układów przestrzennych, w których te przedsiębiorstwa funkcjonowały (K. Świerczewska-Pietras).

W nowoczesnej gospodarce coraz większą rolę odgrywa sektor usług. Przejawia się to szczególnie w zakresie rozwoju turystyki, a także innych sektorów usługowych (A. Winiarczyk-Rażniak). Wyrazem tego jest m.in. zmiana infrastruktury hotelowej w układzie metropolitalnym Krakowa (M. Malarz), różnicowanie wielkości ruchu turystycznego w Grecji (R. Rettinger, M. Roz-

mus), obwodzie lwowskim (R. Rettinger) i Huculszczyźnie (A. Kibycz), a także możliwości ekoturystycznego wykorzystania zbiorników wodnych i rzek (A. Wagner, R. Mazur, P. Kramarz) oraz działania na rzecz edukacji dla potrzeb sektora turystycznego (R. Malarz).

Zarysowane prace wskazują na procesy przebudowy gospodarczych struktur międzynarodowych, krajowych i regionalnych (T. Brzozowski; S. Kurek; K. Wiedermann), wśród których duże znaczenie mają kreowane instrumenty polityki regionalnej (J. Soboń, R. Szewczyk), a także związane z tymi strukturami potencjał centrów wzrostu (A. Wiedermann) i funkcjonujących na ich terenie przedsiębiorstw (P. Brambert). Efekty procesów przemian przejawiają się także w rozwoju lokalnym, co uwiadcniają efekty mnożnikowe (J. Bałach-Frankiewicz).

Zaprezentowana problematyka badawcza podejmowana w krajowych i zagranicznych ośrodkach akademickich, wskazuje na różnorodność procesów transformacji, które z różnym nasileniem i w różnych kierunkach dokonują się w światowej przestrzeni społeczno-gospodarczej w układach krajowych i regionalnych. Na różny stopień zaawansowania tych procesów wpływa szereg uwarunkowań wewnętrznych, przyjęte metody zarządzania gospodarką narodową i regionalną, a także związane z nimi instrumenty polityki gospodarczej.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał
*Uniwersytet Pedagogiczny
im. Komisji Edukacji Narodowej
w Krakowie*

Introduction

The problems of the 25th International Scientific Conference on „The Processes of Transformation of Industry and Services in Regional and National Spatial Systems” (Cracow, Kraków, 30 November – 1 December 2009) refers to the current studies concerning the changes in regional and national spatial structures of industry. The Conference is dedicated to Professor Stanisław Misztal, who for many years has chaired the Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society. As the chair he has arranged numerous research projects in the area of industrial geography in Poland. This is expressed in the paper by Professor T. Strykiewicz, dealing with the changes in industrial geography in the light of the conferences organized for the last 25 years by the Institute of Geography, Cracow Pedagogical University in collaboration with Industrial Geography Commission of the Polish Geographical Society and with the Spatial Management Section of the Economic Sciences Commission, Kraków Branch of the Polish Academy of Sciences.

The Conference is to be the forum for discussion concerning the further development of research and the formulation of new concepts in the area of changing functions and behavior of firms, as well as the overall reconstruction of economy, on the way from the industrial stage of civilization towards the postindustrial and information phase of its development. It should be noted, that in this process, the role of industrialization processes as the factors influencing the labor markets are no longer the same. However, industrial sector remains crucial as far as the production of new products is concerned, which allow to make economy more effective. It is mainly due to the development of the knowledge based economy in the circumstances of the global geopolitical change (J. Hryniewicz). In the spatial structure of industry there emerge new connections that create the global production networks, like in the case of the motor vehicles industry (B. Domański, R. Guzik, K. Gwosdz). Changes in the connection networks also concern the firms organization and property relations, which influence the quality of regional structures (P. Śleszyński)

Transformation processes in the frame of national economies are strongly determined by the international relations. This is particularly important in the case of changes in the structure of industry (I. Rodionova), and in the localization of firms in the Eastern European countries (G. Lux). In the transformation processes the significant role is played by the IT firms (W. Kilar, Z. Ziolo). This processes also influence changes in national economies which express themselves in the reconstruction of spatial and branch structures (T. Rachwał), which are also connected with the activity of international corporations (M. Tkocz,

J. Żydzik). These processes spread over all sectors of economy, including the motor car industry (M. Wójtowicz, S. Dorocki, P. Lizak) and the energy industry (S. Shuvalova).

Transformation processes are observed both in Poland and in neighboring countries, namely in Russia, where significant changes in industry has been evidenced (S. Elagin). Numerous studies in this have been done by the Irkutsk scientific team, leaded by Professor Jakobson. They concern the evolution of cities and regions (A. Jakobson), the images and competitiveness of regional structures (C. Lidin, M. Sumenkova), the multiplier effect in regional development (O. Freydzman), and the business environments evolution (N. Batsun; E. Gafarova).

Significant role in the formation of economic base play the very dynamic in the last decades sectors, namely trade and construction, which are particularly important from the point of view of growth in metropolitan structures (T. Skotarczak, M.J. Nowak). Nowadays, the metropolitan development is strongly influenced by the innovative sectors of economy (D. Janczewska; J. May; P. Siłka; N. Syssoeva; V. Toušek, M. Vačura, T. Mintálová; P. Żukowski), including the knowledge dependent hi-tech industry (W. Gierańczyk; T. Kokuytseva; M. Miszczyński; A. Świdurska).

Significant role in the development process plays the trade exchange, which stimulates the economic growth and influences the integration processes, particularly between the Eastern European countries (T. Komornicki). Very important for them are also some growth-promoting institutions dealing with the social security (P. Brezdeń), the economic zones (K. Dąbrowski), as well as the direct foreign investment (P. Minarčík; A. Tobolska).

In the period of economic change not all firms have managed to keep their potentials, and many of them had to change their structures. Some, exposed to the market forces and to the competition of other companies had bankrupted (K. Bauer). In many cases there appeared the necessity of efforts aimed at some spatial systems activation, stimulation and promotion (K. Świerczewska-Pietras).

Modern economy is characterized by the growing importance of services (A. Winiarczyk-Rażniak). Between others it is observed in the tourist industry. In particular it is expressed in the development of accommodation infrastructure in the metropolitan area of Kraków (M. Malarz), in the growth of tourism in Greece (R. Rettinger, M. Rozmus), in the district of Lemberg (R. Rettinger), and in the Hutsulshchyna ethnographic area (A. Kibycz). The possibilities of ecotourist utilization of water reservoirs are also emphasized (A. Wagner, R. Mazur, P. Kramarz) as well as the activities in the area of education which are necessary from the point of view of tourist industry (R. Malarz).

The delineated studies show the processes of reconstruction of economy at international, national, and regional scales (T. Brzozowski; S. Kurek; K. Wie-

dermann). For these processes the regional policy instruments seem to be of great importance (J. Soboń, R. Szewczyk), as well as the potential of the growth poles (A. Wiedermann) and the very firms which create them (P. Brambert). Some results of these processes are important from the point of view of local development, and these can be substantiated by the multiplier effects (A. Bałach-Frankiewicz).

The above mentioned problems, which are being studied in the domestic and foreign academic centers, express the diversity of transformation processes, their different trajectories and intensities. Also, the analyses of these processes showed that they are at different stages in particular countries. This is mainly due to the various internal circumstances, the accepted methods of management and economic policies at national and regional levels.

Zbigniew Ziolo, Tomasz Rachwał
Pedagogical University of Cracow

Thumaczył / Translated by
Witold Wilczyński

ZBIGNIEW ZIOŁO

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Prof. dr hab. Stanisław Misztal
- Przewodniczący Komisji Geografii Przemysłu
Polskiego Towarzystwa Geograficznego
w latach 1988-1996

Jubileuszową XXV. Międzynarodową Konferencję Naukową nt. „Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych” pragniemy dedykować Profesorowi doktorowi habilitowanemu Stanisławowi Misztalowi, jako dowód uznania i podziękowania za Jego ogromny wkład w rozwój geografii przemysłu oraz długoletnią owocną działalność w Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

Komisja Geografii Przemysłu PTG została powołana Uchwałą Zarządu Głównego PTG w dniu 24 marca 1979 r. na wniosek prof. dr hab. Ludwika Straszewicza z Uniwersytetu Łódzkiego, któremu dwunastoosobowy zespół na pierwszym posiedzeniu organizacyjnym w dniu 21 stycznia 1979 r. powierzył funkcję Przewodniczącego. Prof. dr hab. Stanisław Misztal z pracą Komisji Geografii Przemysłu PTG związany był od początku jej powołania. Na zebraniu organizacyjnym powierzono Mu funkcję wiceprzewodniczącego, którą sprawował w latach 1979-1987 a następnie w latach 1988-1996 przejął funkcję przewodniczącego komisji. Natomiast z Polskim Towarzystwem Geograficznym prof. dr hab. Stanisław Misztal jest związany już od 1964, pełniąc w latach 1990-1993 funkcję wiceprzewodniczącego Zarządu Głównego PTG.

Prof. dr hab. Stanisław Misztal urodził się 24 marca 1929 r. w Józefowie, gmina Lipsko nad Wisłą¹. Studia wyższe ukończył w 1951 r. na Wydziale Prawno-Ekonomicznym Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. Od 1962 r. aż do przejścia na emeryturę w 1999 r. był zatrudniony w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN w Warszawie i tam realizował swoje prace badawcze i aplikacyjne.

¹ T. Marszał (red.), 2001, Stanisław Misztal [w:] Polska geografia przemysłu i budownictwa w XX wieku – Sylwetki, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Wydział Nauk Geograficznych Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź-Warszawa-Kraków, s. 87-91.

Rozprawę doktorską nt. Warszawski Okręg Przemysłowy – studium rozwoju i lokalizacji przemysłu² przygotował i obronił w 1961 r. w Instytucie Geografii PAN. Promotorem rozprawy był prof. dr hab. Stanisław Leszczycki a recenzentami prof. dr hab. Florian Barciński i prof. dr hab. Michał Kaczorowski.

W 1969 r. habilitował się w Instytucie Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN, na podstawie rozprawy nt. Przemiany w strukturze przestrzennej przemysłu na ziemiach polskich 1860-1963³. Recenzentami w przewodzie byli: prof. dr hab. Florian Barciński, prof. dr hab. Bronisław Kortus i prof. dr hab. Irena Kostrowicka.

W 1979 r. otrzymał tytuł profesora w PAN. Recenzentami dorobku naukowego byli: prof. dr hab. Stanisław Leszczycki, prof. dr hab. Bolesław Winiarski i prof. dr hab. Stanisław Zawadzki.

Dorobek naukowy prof. dr hab. Stanisława Misztala obejmuje ponad 250 prac, w tym ponad 90 pozycji dotyczy problematyki geografii przemysłu, a ponad 50 prac było publikowanych w języku: angielskim, francuskim, japońskim, i niemieckim.

Kształtowanie drogi naukowej prof. dra hab. Stanisława Misztala związane było w głównym stopniu z problematyką geografii przemysłu, która początkowo dotyczyła rozwoju procesów industrializacji, kształtowania struktury przestrzennej przemysłu oraz delimitacji okręgów przemysłowych. Następnie w latach zmian systemu gospodarowania i wdrażania reguł gospodarki rynkowej problematyka badawcza uległa zmianie i obejmowała: restrukturyzację i przemiany struktur własnościowych, zmiany potencjału produkcyjnego i struktury przestrzennej przemysłu a także przestrzennej deindustrializacji przemysłu krajowego, miasta stołecznego Warszawy i województwa mazowieckiego.

W wyniku prac badawczych prof. dra hab. Stanisław Misztal wypracował nową koncepcję badawczą związaną z koniecznością wyjaśniania powstawania i rozwoju struktury przestrzennej przemysłu krajowego oraz jego struktur regionalnych i lokalnych (głównie Warszawskiego Okręgu Przemysłowego, przemysłu województwa mazowieckiego i podlaskiego, przemysłu dzielnic Warszawy). Zwraca uwagę na zalety ujęcia dynamicznego sięgając do początków kształtowania przemysłu fabrycznego. Na szczególne podkreślenia zasługują unikalne w literaturze geograficznej mapy dotyczące zmian struktury przestrzennej przemysłu wykonane w wielu przekrojach czasowych od 1860 r. do 2000 r., opracowane na podstawie jednostkowych danych zebranych dla poszczególnych zakładów przemysłowych, które były publikowane w Atlasie przemysłu Polski i Atlasie Rzeczypospolitej Polski oraz innych wydawnictwach. Przedmiotem zainteresowań badawczych Profesora były także procesy industrializacji w krajach Europy

² Praca publikowana w Studiach KPZK PAN, t. 4, Warszawa 1962 r.

³ Praca publikowana w Studiach KPZK PAN, t. 21, Warszawa 1970 r.

Środkowej, Szwajcarii, Algierii, Japonii i Kuby oraz problematyka metodologiczna związana z oceną dorobku polskiej geografii przemysłu⁴.

Znaczące osiągnięcia prof. dra hab. Stanisława Misztala przejawiają się także na polu organizacji nauki. W latach 1969-1975 kierował węzłowym projektem badawczym, którego efektem był Atlas przemysłu Polski; w latach 1985-1989 r. koordynował projekt badawczy nt. Przestrzenne problemy restrukturyzacji i modernizacji okręgów przemysłowych, wykonywanym w IGiPZ PAN w ramach problemu międzyresortowego we współpracy z wyższymi uczelniami Krakowa, Łodzi i Wrocławia; a ostatnio projekt badawczy KBN pt. Restrukturyzacja przemysłu województwa mazowieckiego.

W dowód uznania dla osiągnięć naukowych, prof. dr hab. Stanisław Misztal był powoływany na członka wielu zespołów naukowo-eksperymentalnych, m.in. jako: członek Rady Nauk Ekonomiczno-Technicznych przy WRN w Białymstoku (1961-1967) oraz WRN w Warszawie (1965-1974), członek Rady Naukowej Mazowieckiego Ośrodka Badań Naukowych (od 1965 r.), członek polskiej sekcji Regional Science Association (od 1965), sekretarz naukowy Komitetu Nauk Geograficznych (1966-1968), członek Towarzystwa Urbanistów Polskich (od 1979 r.), członek-korespondent Komisji Organizacji Przestrzeni Przemysłowej MUG (1962-2000) oraz Komisji Dynamiki Przestrzeni Ekonomicznej (od 2000 r.) i in.

Prof. dr hab. Stanisław Misztal ma znaczące osiągnięcia w skali międzynarodowej. Odbił wiele wizyt w uczelniach 35 krajów europejskich i pozaeuropejskich, przebywał na licznych stażach w zagranicznych w instytucjach naukowych oraz często pełnił w nich funkcję konsultanta.

W zakresie rozwoju kadry naukowej prof. dr hab. Stanisław Misztal wypromował 4 doktorów, był recenzentem w 13 przewodach doktorskich, 2 przewodach habilitacyjnych i 2 przewodach profesorskich. Za znaczące osiągnięcia badawcze otrzymywał liczne wyróżnienia i nagrody m.in.: Nagrodę Wydziału Nauk Matematyki, Fizyki, Chemii i Geologiczno-Geograficznego PAN (1971), Nagrodę Sekretarza Naukowego PAN (1973), Nagrodę Państwową II stopnia (1976), Medal 40-lecia PRL (1984), Złoty Krzyż Zasługi (1989), Medal 50-lecia Chińskiej Akademii Nauk (1990), Medal 600-lecia Warszawskiej Woli (1975) i Złotą Odznakę PTG (1994).

⁴ Pełniejszy zestaw publikacji prof. dr hab. Stanisława Misztala jest zawarty w pracy autorskiej „*Dorobek warszawskiego ośrodka naukowego w dziedzinie geografii przemysłu*”, zawarty w publikacji zbiorowej pt. *Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Warszawa-Kraków.

Szanowny Panie Profesorze, dziękując za dotychczasowe dokonania badawczo-organizacyjne i liczne prace, sądzimy, że Pan Profesor będzie dalej rozwijał swoją pasję badawczą, dlatego dotychczasowych osiągnięć nie traktujemy jeszcze jako bilansu dokonań.

Przewodniczący Komisji Geografii Przemysłu
Polskiego Towarzystwa Geograficznego
Prof. dr hab. Zbigniew Ziolo

Ważniejsze publikacje naukowe prof. dra hab. Stanisława Misztala

- Misztal S., 1961, *Atlas przemysłu Warszawskiego Okręgu Przemysłowego*, KPZK PAN, Warszawa, ss. 21 i 60 map.
- Misztal S., 1962, *Warszawski Okręg Przemysłowy – studium rozwoju i lokalizacji przemysłu*, Studia KPZK PAN, t. 4, Warszawa,
- Misztal S., 1970, *Przemiany w strukturze przestrzennej przemysłu na ziemiach polskich w latach 1860-1965*. Studia KPZK PAN, t. 21.
- Misztal S., 1972, *Geografia przemysłu polski* (rozdziały IV i VII), red. S. Leszczycki i T. Lijewski, PWN Warszawa.
- Misztal S., Leszczycki S., Lijewski T., 1975, *Atlas przemysłu Polski*. IGiPZ PAN, Warszawa.
- Misztal S., Rola S., Wojtan J., 1982, *Delimitacja okręgów przemysłowych*, GUS, Warszawa.
- Misztal S., Kaczorowski W., 1983, *Regionalne zróżnicowanie procesu uprzemysłowienia Polski 1945-1975*, Studia KPZK PAN, t. 76, Warszawa.
- Misztal S., 1992, *Rozwój przemysłu na Mazowszu* [w:] Problemy Regionu Warszawskiego, t. 5, Biuletyn IGSGIT, t. 31, z. 4., s. 70-156.
- Misztal S., 1992, *Przemiany struktury w przemyśle aglomeracji warszawskiej*, Zeszyty IGiPZ PAN, nr 11.
- Misztal S., Ziolo Z. (red), 1998, *Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich*, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Warszawa-Kraków.
- Misztal S., 1998, *Dorobek Warszawskiego Ośrodka Naukowego w dziedzinie geografii przemysłu* [w:] Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich (red. S. Misztal, Z. Ziolo), Komisja Geografii Przemysłu PTG, Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Warszawa-Kraków, s. 27-95.
- Misztal S., 1998, *Przekształcenia przemysłu Warszawy. Atlas Warszawy*, Zeszyty IGiPZ PAN, nr 6.

JOANNA BAŁACH-FRANKIEWICZ

Uniwersytet Wrocławski, Wrocław

Efekty mnożnikowe w rozwoju lokalnym Jelcza-Laskowice

Celem artykułu jest wskazanie zjawiska efektu mnożnikowego na terenie miasta Jelcz-Laskowice. Związane jest ono z dynamicznym rozwojem przemysłu motoryzacyjnego. Jelcz-Laskowice swoje ponowne i intensywne ożywienie zawdzięcza inwestycjom zagranicznym w Jelczańskiej Podstrefie Ekonomicznej należącej do Wałbrzyskiej Strefy Ekonomicznej. Tak więc inwestycje zagraniczne na terenie miasta są podstawowym czynnikiem, który przyczynił się do powstania nowych (głównie małych i średnich) przedsiębiorstw ściśle kooperujących z inwestorami zagranicznymi. Współpracując z dużymi przedsiębiorstwami, ale również ze sobą wzajemnie tworzą pewnego rodzaju i różne sieci podmiotów gospodarczych na rynku lokalnym i regionalnym.

W artykule zostanie dokonana analiza charakteru i okresu (czasu) prowadzonej przez te przedsiębiorstwa działalności oraz wskazanie wspólnych elementów tychże firm: bliskości przestrzennej, interakcyjności i powiązania, sposobu ich konkurencyjności ze sobą jak również kooperacji.

Do korzyści płynących z funkcjonowania nowopowstałych firm bezpośrednio dla otoczenia zaliczyć można przede wszystkim rozwój przedsiębiorczości, tworzenie nowych miejsc pracy, kreowanie marki lokalnej (produktu), poprawa atrakcyjności dla inwestorów zewnętrznych.

Efekty mnożnikowe są zatem motorem rozwoju regionalnego. Jest to jednocześnie zdolność przystosowania się do zmieniających warunków gospodarczych, co pozwala utrzymać i poprawić pozycję miasta w regionie. W omawianym zespole osadniczo-produkcyjnym efekty mnożnikowe przejawiają się jako: generowanie zatrudnienia i zapewnienie przyrostu nowych miejsc pracy, unowocześnienie usług, generowanie lokalnego dochodu, udział w lokalnej strukturze gospodarczej i częściowa zmiana tej struktury, a rozważania dotyczące tych efektów opierać się będzie na ww. podzbiorach zmiennych.

Również badaniu zostanie poddany: wzrost aktywności budowlanej na terenie miasta, rozwój infrastruktury, wzrost dochodów z podatków oraz rodzaj prowadzonych „nowych” działalności produkcyjnych i usługowych (jako tzw. echo mnożnikowe).

W Jelczu-Laskowicach zauważalne jest również „sztuczne” wywoływanie tzw. efektu mnożnikowego przez władze miasta, przejawiające się głównie w formie: kontraktowania inwestycji i usług w lokalnych przedsiębiorstwach z

wykorzystaniem własnej siły roboczej i lokalnych materiałów, przyciągania inwestycji, programów i dotacji, które poszukują miejsc dynamicznego rozwoju, przedsięwzięć angażujących kapitał publiczny i prywatny.

Przedmiotem rozważań będzie również próba określenia zasięgu przestrzennego efektów mnożnikowych jako układu domkniętego lub otwartego. Zostanie ponadto zwrócona uwaga na zaistniałe negatywne efekty mnożnikowe dla lokalnej gospodarki w świetle zaistniałego kryzysu gospodarczego.

NATALIA BATSUN

Irkutsk State Technical University, Irkutsk

Advertising and business image: the Russian specificity

World practice has long ago shown that favorable image of a firm contributes to a better demand for its goods or services. This is why so called institutional advertising has emerged, that is advertising of the society institutions themselves. At the same time with institutional advertising, public relations arose, as a method of contact between business and masses. Institutional advertising has logically developed into the system of contemporary corporate advertisement – for big and small private organizations.

It is necessary for a business to watch closely which image of the business influence potential consumers most effectively. Taking care of the image, corporate advertising is tending now to inform the population how are the social benefits coming from the business. Businessmen inform about their programs focused at social needs which are not directly connected with producing goods or services. In other words, business should constantly prove its «social profitability» in relation to the people, should demonstrate that the businessmen take care not only of the profit, but also of general well-being of the society at various scales, and that the business development is connected directly with society well-being.

Unfortunately, the above picture of the business – society relationships, which is common in the Western countries, does not concern Russia. There is a variety of reasons, both objective and subjective, which could explain why the image of business in the consciousness of Russian people is extremely negative.

Firstly, there is an inertia of the social consciousness which was dominated by the spirit of distrust to the market economy for several generations. The second reason is the way of life of domestic businessmen who make the negative image of entrepreneurship common. The third cause of the negative perception of business in Russia is a certain subjectivity of Russian mass media as to the activity of domestic businessmen. They often support the widespread prejudice according to which the private business is dirty thing. Surely, in the existing circumstances we shouldn't ignore the factor of unfair competitive struggle and so called anti-PR. The final, fourth reason of this disadvantageous phenomenon is some kind of “illiteracy” of our businessmen, which expresses itself in the lack of any responsibility in relation to a consumer, and in the ignoring the severe situation of the society.

In our country, the people's opinion about a business corporation and on the Russian business as a whole is often formed on the basis of advertising. There are a lot of examples of advertising that lead to unjust results. In the conditions of crisis, the business which directs its haughty advertising mainly towards the elite social groups, "cuts the bough it sits on". The mass consciousness which has been shaped in the atmosphere of "equal possibilities" perceives this kind of advertisement as an insult.

One of the possible methods to improve the situation, maybe the simplest one, could be the social advertisement, showing that our businessmen do not take care only of the contents of their purses, but are personally interested in social problems and are ready to take part in solving the greatest problems of the state, such as unemployment, children's homelessness, drugs and alcoholism etc.

Because it takes a long time to create a positive image of the business in social consciousness, therefore it is necessary to decide right now what means and methods should be utilized. Certainly, this image is defined, first of all, by the quality of the goods and services produced. However, they depends on the name of the company, on its slogans, trademarks, the corporate style etc. Even the style of the dialogue of the clerks with customers do mean in the creating the image of a company. One of the aspects of this problem is domination of foreign words in the names, brands and even slogans used in advertisements. In certain cases this can be to some extent justified but not when a Russian shop is selling Russian goods. It is worth to remind that Russian language uses Cyrillic characters, while Latin ones, although well known and widespread, look artificial, exotically alien and pretentious.

KINGA BAUER

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

Restrukturyzacja przedsiębiorstw upadłych w czasie kryzysu gospodarczego

Institucja upadłości odgrywa istotną rolę w gospodarce rynkowej. Upadłość przedsiębiorstw powszechnie postrzegana jest jako zjawisko negatywne, jednak w praktyce gospodarczej jest inaczej. Prawo upadłościowe i naprawcze ma za zadanie dbanie o interes publiczny poprzez ochronę uczestników gry rynkowej przed zagrożeniem ze strony nieefektywnego przedsiębiorcy. Istnienie niewypłacalnych przedsiębiorstw negatywnie wpływa na funkcjonowanie związanych z nimi organizacji. Brak możliwości regulowania zobowiązań przez potencjalnego bankruta może w konsekwencji doprowadzić do upadku jego wierzyciela. Ogłoszenie upadłości stanowi również ostrzeżenie przed nawiązywaniem kontaktów handlowych z nierentowną organizacją.

W celu minimalizacji przenoszenia się trudności finansowych jednego przedsiębiorstwa na innych uczestników życia gospodarczego 1 października 2003 roku weszła w życie ustawa Prawo upadłościowe i naprawcze. Ustawodawca rozróżnia w niej następujące możliwości działania w przypadku stwierdzenia problemów finansowych:

- postępowanie upadłościowe zmierzające do likwidacji majątku niewypłacalnego dłużnika,
- postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu, gdy upadły został pozbawiony prawa zarządu majątkiem,
- postępowanie upadłościowe z możliwością zawarcia układu, gdy upadły nie został pozbawiony prawa zarządu majątkiem,
- postępowanie naprawcze.

W przypadku upadłości zmierzającej do likwidacji majątku niewypłacalnego dłużnika sprzedane zostaje przedsiębiorstwo, a następnie w kolejności określonej ustawą, zostają zaspokojeni wierzyciele. Jednak ogłoszenie upadłości nie musi oznaczać końca działalności gospodarczej. Postępowanie upadłościowe zmierzające do zawarcia układu prowadzone jest w celu przywrócenia firmie zdolności do konkutowania na rynku. W tym celu konieczna jest restrukturyzacja przedsiębiorstwa. W sądzie składane są propozycje układowe, które muszą zawierać starannie przygotowany plan restrukturyzacji podmiotu upadłego.

Szczególny nacisk w planie układowym położony jest na restrukturyzację zobowiązań.

Kolejną możliwością odzyskania zdolności do konkurowania na rynku przez przedsiębiorstwo przechodzące kryzys jest postępowanie naprawcze. Zgodnie z prawem plan naprawczy przedsiębiorstwa zagrożonego niewypłacalnością musi zawierać plan restrukturyzacji zobowiązań, majątku oraz zatrudnienia.

2 maja 2009 roku weszła w życie nowelizacja ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze. Jej celem było ułatwienie restrukturyzacji przedsiębiorstw i postępowania naprawczego.

Problem upadłości nabiera szczególnego znaczenia w czasach światowego kryzysu gospodarczego. W Polsce przewidywano, iż w związku ze spowolnieniem gospodarczym, w 2009 roku upadnie około 900 przedsiębiorstw. Wbrew początkowym oczekiwaniom w ciągu pierwszych trzech kwartałów tego roku upadło 497 firm. Pomimo, iż rzeczywistość w zakresie ilości ogłaszanych upadłości jest korzystniejsza niż zakładano, to jednak jest to duża ilość bankructw, o 57% większa niż w tym samym okresie 2008 roku. Problem upadłości w czasach kryzysu dotyczy zwłaszcza niektórych branż. Największa liczba upadłości była ogłaszana w przetwórstwie przemysłowym, w handlu i budownictwie.

Jeśli przedsiębiorstwa chcą przetrwać sytuację kryzysową muszą opracować plan restrukturyzacji przedsiębiorstwa – zarówno zobowiązań, majątku, zatrudnienia jak i strategii działania. Konieczne jest dostosowanie się do otoczenia, w którym działa przedsiębiorstwo. Zakończenie postępowania upadłościowego zmierzającego do zawarcia układu oraz postępowania naprawczego oznacza, iż firma powraca na rynek. Jeśli ma przetrwać, zwłaszcza w czasach spowolnienia gospodarczego, niezbędne jest dokonanie gruntownych zmian w przedsiębiorstwie, aby nie powtórzyła się sytuacja kryzysowa.

PATRYK BRAMBERT

Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy Jana Kochanowskiego, Kielce

Zróżnicowanie przestrzenne siły ekonomicznej wiodących przedsiębiorstw w regionie świętokrzyskim

Obecna kondycja gospodarki województwa świętokrzyskiego nie należy do najlepszych w kraju. Poziom jego rozwoju gospodarczego jest wyraźnie niższy od większości województw. W ostatnich latach stan ten jednak ulega poprawie, szczególnie za sprawą prorozwojowej działalności największych regionalnych przedsiębiorstw.

Głównym celem opracowania jest przedstawienie zróżnicowania przestrzennego siły ekonomicznej dominujących przedsiębiorstw w gospodarce województwa świętokrzyskiego. Zakres przestrzenny analiz doprecyzowano poprzez wybór gmin (18 miast, 13 obszarów wiejskich), na których obszarze zlokalizowały swe siedziby odpowiednie działalności gospodarcze. Wiodące podmioty, w liczbie 120, zostały wyróżnione na podstawie „Rankingu największych firm województwa świętokrzyskiego” z 2008 r., w którym kryterium porządkowania były przychody ze sprzedaży towarów i usług za 2007 r. Wraz z wysokością przychodów siłę ekonomiczną badanej zbiorowości wyrażono w oparciu o wielkość zatrudnienia, zysk netto oraz liczbę powiązań kapitałowo-osobowych. Uwzględniono przy tym jej strukturę własnościową oraz rodzajową. Rodzaje działalności zostały ujęte według liczby największych jednostek w określonej sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD 2007) i odniesione do rozkładu działalności ogółu podmiotów gospodarki narodowej w gminach występowania wiodących przedsiębiorstw, a także w całym regionie świętokrzyskim.

Obok zestawienia największych firm, dla studium badawczego niezbędne były szczegółowe i aktualne (stan na 2009 r.) informacje pochodzące z: Banku Danych Regionalnych (GUS), Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej (KRUPGN) - REGON, Krajowego Rejestru Sądowego (KRS), komercyjnych baz danych o przedsiębiorstwach (serwisy: Hoppenstedt Bonnier Information oraz Info Veriti), jak również zaczerpnięte ze źródeł pierwotnych, czyli wiadomości podawanych na stronach internetowych wiodących podmiotów.

PAWEŁ BREZDEŃ, JOANNA DROZDOWSKA,
WALDEMAR SPALLEK
Uniwersytet Wrocławski, Wrocław

Wybrane instytucje prorozwojowe związane z pomocą publiczną w aktywizacji polskiej gospodarki

Artykuł podejmuje problematykę wybranych instytucji prorozwojowych w Polsce związanych z pomocą publiczną.

Pomoc publiczna jest wsparciem przeważnie finansowym dla pojedynczego podmiotu lub określonej kategorii podmiotów udzielanym przez instytucje zarówno władzy państwowej jak i samorządowej. Może przybierać ona różne formy, często spotykając się z zarzutem naruszania zasad wolnej konkurencji i tworzenia nierównowagi na rynku. Pomoc publiczna stanowi ważny instrument realizacji polityki gospodarczej, szczególnie regionalnej czy strukturalnej. Jej działania są zogniskowane wokół poprawy efektywności ekonomicznej gospodarki, zwiększenia jej konkurencyjności, przezwyciężania barier i ograniczeń rozwojowych, a także unowocześniania gospodarki poprzez rozwój dziedzin utożsamianych z postępowem technologicznym i organizacyjnym. Wobec powyższego zadaniem pomocy publicznej jest podejmowanie działań zmierzających do usuwania przeszkód uniemożliwiających pełne funkcjonowanie mechanizmu rynkowego oraz tworzenie mechanizmów alternatywnych w sytuacjach gdy prawa rynku okazują się niewystarczające do rozwiązywania określonych problemów gospodarczych na poszczególnych rynkach lokalnych i regionalnych.

W artykule zaprezentowano przestrzenne zróżnicowanie rozmieszczenia wybranych obszarów związanych szczególnie z pomocą publiczną udzielaną przez jednostki samorządu tj.: parków przemysłowych, technologicznych, inkubatorów, parków naukowo-technologicznych czy klastrów. W opracowaniu przedstawiono szereg analiz w różnych układach lokalnych i regionalnych dotyczących przyczyn powstawania, rozwoju (tj. liczby funkcjonujących podmiotów, struktury zatrudnienia i rodzajów działalności, oferowanych usług, itp.), procesów zagospodarowywania, uwarunkowań i prawidłowości przestrzennych funkcjonowania badanych instytucji prorozwojowych.

Podjęto także próbę określenia i oceny ich wpływu na aktywizację polskiej gospodarki (w wymiarze lokalnym i regionalnym) oraz skuteczności w rozwiązywaniu zidentyfikowanych problemów gospodarczych.

TOMASZ TADEUSZ BRZozowski

CKU przy ZK nr 1 we Wrocławiu; WSTT w Świdnicy; WSH we Wrocławiu

Procesy transformacji przemysłu i usług wyzwaniem dla koncepcji zrównoważonego biznesu

Procesy transformacji przemysłu i usług angażują przedsiębiorstwa w działania o charakterze innowacyjnym, wyznaczając coraz to nowsze obszary ich aktywności. Równocześnie wymagają od kadr menedżerskich permanentnego redefiniowania działań firmy zgodnie z potrzebami rynku oraz najnowszymi wyzwaniami, jakie stoją przed światem szeroko rozumianego biznesu. Jednym z takich wyzwań jest dziś postulat zrównoważonego rozwoju, odnoszący się do działań przedsiębiorstwa, których zadaniem jest integracja obszarów politycznego, gospodarczego oraz społecznego, ze szczególnym uwzględnieniem równowagi przyrodniczej i trwałości procesów przyrodniczych.

Zrównoważony rozwój jest procesem, w którym firma wszelkie swoje działania uzgadnia z bieżącymi potrzebami społecznymi, starając się wychodzić im naprzeciw. Dotyczą one zagwarantowania możliwości zaspokajania potrzeb społeczności współczesnego pokolenia, ale przede wszystkim pokolenia, które nadejdzie w przyszłości. Zrównoważone działanie to także budowanie dobrych relacji z interesariuszami zewnętrznymi przedsiębiorstwa, do których należą: społeczność lokalna, dostawcy, kontrahenci, konkurencja itd.. Z drugiej strony, chodzi również o uzdrowienie relacji interpersonalnych wewnątrz samej firmy, które winny dotyczyć pracowników różnego szczebla.

W odniesieniu do problemu ekorozwoju, na pierwszy plan wysuwają się kwestie zmiany klimatu, odpowiadające za straty, które są następstwem powodzi, kwaśnych opadów, podnoszenia się wód w oceanach itd. Problemem ściśle związanym z koncepcją zrównoważonego rozwoju jest ubożenie różnorodności biologicznej, przez co rozumie się przede wszystkim zanikanie niektórych gatunków fauny i flory. W obszarach społecznych, zrównoważony rozwój dotyczy przede wszystkim kwestii ubóstwa oraz nierówności społecznej, generujących populacje osób uważanych za grupy wykluczone z aktywnego uczestnictwa w życiu gospodarczym.

W związku z tym, postulat zrównoważonego biznesu swe działania koncentruje nade wszystko na ochronie praw człowieka oraz praw pracowniczych, co ujawnia kryzys w dziedzinie uznania wartości podstawowych. Tak więc etyka, dla procesu zrównoważonego rozwoju jest problemem nadrzędnym i w procesie

transformacji przemysłu oraz innych podmiotów gospodarczych wskazuje kierunki działań, które mają służyć zwróceniu uwagi na wartości, na których winna wspierać się wszelka działalność społeczno-gospodarcza.

PAWEŁ CZAPLIŃSKI
Akademia Pomorska, Słupsk

Przestrzenny wymiar procesów transformacji przemysłu w województwie pomorskim

Trwające od blisko dwudziestu lat w Polsce wdrażanie reguł gospodarki rynkowej opartej o kryterium efektywności gospodarowania, spowodowało znaczące przesunięcia przestrzenne w strukturach przemysłu. Co istotne, ów fakt dotyczy zarówno silnie uprzemysłowionych regionów, gdzie skala zmian wynikająca ze zgromadzonego tam przemysłowego potencjału produkcyjnego wydaje się być tam nadal duża, ale dotyczy także obszarów peryferyjnych, w których brak adaptacji do nowych zasad gry rynkowej przy dużej dynamice otoczenia przez m.in. monokultury przemysłowe spowodował równie znaczące skutki społeczno-ekonomiczne.

To dynamiczne otoczenie jest znaczący determinantem zachowań współczesnego przedsiębiorstwa przemysłowego. Jednocześnie jest ono tłem dla nasilającej się konkurencji wynikającej m.in. z procesów internacjonalizacji i globalizacji produkcji. Można zatem przyjąć, że szczególnie istotnym problemem polskiego przemysłu (w tym także przemysłu województwa pomorskiego) jest określenie stopnia i kierunków przekształceń strukturalnych, które wynikają z przyjętych przez przedsiębiorstwa strategii adaptacji rynkowej. Warto przy tym także dodać, że jednym z atrybutów adaptacji – poza podmiotem, celem i mechanizmem oraz czasem – jest przestrzeń. A zatem przyjęte strategie adaptacji rynkowej i ich skutki mają swój wymiar przestrzenny.

Specyfika rozwoju przemysłowego wyrażającego się głębokimi zmianami funkcjonowania przedsiębiorstw związanymi z wadami strukturalnymi wcześniejszego okresu wskazuje, na rosnącą rolę badań regionalnych w poznaniu prawidłowości rozwoju i przemian strukturalno-przestrzennych przemysłu. Jego poziom, tempo i kierunki transformacji są wypadkową wielu działających z różnym natężeniem czynników endogenicznych będących bazą (czasem granicą) możliwości rozwoju oraz czynników egzogenicznych, wynikających z powiązań z szeroko rozumianym otoczeniem, które podlega jak już zaznaczono nieustannym zmianom.

Struktura przestrzenna przemysłu województwa pomorskiego jest bardzo złożona co wynika m.in. z nadmorskiego położenia regionu, ustaleń reformy administracyjnej kraju czy zawartych w strategii rozwoju województwa rozwią-

zań dotyczących funkcjonowania przemysłu. Przestrzeń przemysłowa regionu podlega ciągłym zmianom, związanym z osłabieniem roli części miast jako ważnych miejsc skupiających przemysłowy potencjał produkcyjny, relokacją działalności przemysłowej w strefy podmiejskie oraz ożywieniem produkcji przemysłowej na obszarach wiejskich utożsamianych dotąd z produkcją rolniczą. Nie bez znaczenia pozostaje również funkcjonowanie na terenie województwa stref i podstref ekonomicznych skupiających potencjał przemysłowy.

Powyższe przesłanki w znacznym stopniu wyjaśniają czasem znaczne przesunięcia przestrzenne działalności przemysłowej na poziomie miast i gmin. Sukces każdej jednostki administracyjnej rozumiany m. in. jako pozyskanie i utrzymanie inwestora, wynika zapewne z różnych przyczyn. W badanych przypadkach, nie bez znaczenia pozostają szeroko rozumiane „więzi kaszubskie”, rola władz samorządowych i liderów biznesu, kreujących rzeczywistość lokalną oraz dobra lokalizacja względem Trójmiasta.

Przemysł województwa pomorskiego będzie podlegać dalszym zmianom, także w wymiarze przestrzennym. Należy jednak pamiętać, że pomorskie nie jest obszarem homogenicznym pod względem np. atrakcyjności inwestycyjnej, a zachodnia część województwa (subregion słupski) zajmuje zdecydowanie niższe miejsce w rankingu szans rozwojowych niż Trójmiasto czy subregion gdański.

KRZYSZTOF DĄBROWSKI

Mazowiecki Urząd Wojewódzki, Warszawa

Wolne strefy przemysłowe w Gruzji – uwarunkowania, szanse i zagrożenia

Reformy polityczne i gospodarcze, wprowadzane w Gruzji w następstwie rewolucji róż, szeroko otworzyły gruzińską gospodarkę na Świat a także przyniosły jej radykalną liberalizację. W latach 2004-2007 wartość bezpośrednich inwestycji zagranicznych wzrosła czterokrotnie a jednocześnie nie do poznania zmieniła się ich struktura pod względem krajów pochodzenia kapitału.

Nowe władze wyraźnie zintensyfikowały zabiegi o zagranicznych inwestorów oraz podjęły wysiłki na rzecz polepszenia warunków lokowania kapitału. Jednym z nowych instrumentów są wolne strefy przemysłowe, dotychczas nieobecne nie tylko w Gruzji, ale w całym regionie Kaukazu Południowego.

W kwietniu 2007 r. uchwalono prawo regulujące powstawanie i działalność wolnych stref przemysłowych, zaś rok później rozpoczęła swoją działalność pierwsza strefa, ulokowana w czarnomorskim porcie Poti. Druga powstaje w zachodniogruzińskim mieście Kutaisi. W obu przypadkach wiodącą rolę odgrywa kapitał z krajów arabskich (ZEA, Egipt).

W założeniu wolne strefy mają przyciągnąć producentów wytwarzających na eksport, któremu ma sprzyjać dogodne położenie Gruzji względem rynków zbytu i szlaków transportowych. Tymczasem wojna rosyjsko-gruzińska w 2008 r. pokazała potencjalnym użytkownikom strefy jakie dodatkowe ryzyko wiąże się z lokowaniem biznesu w Poti a także w innych częściach Gruzji.

Z drugiej strony należy zauważyć, że mimo niedawnej wojny oraz kryzysu finansowego zainteresowanie Arabów wolnymi strefami przemysłowymi w Gruzji nie spada a wręcz rośnie (plany zainwestowania 2 mld w ciągu kolejnych 5 lat). Zainteresowanie ze strony arabskich funduszy inwestycyjnych oraz warunki ich obecności w wolnych strefach przemysłowych budzą coraz większe kontrowersje gruzińskiego społeczeństwa i stają się przedmiotem krytyki ze strony opozycji.

Polski przemysł w globalnych sieciach produkcyjnych – przypadek przemysłu samochodowego

Otwarcie polskiej gospodarki po 1989 roku oraz napływ zagranicznego kapitału zaowocowały włączeniem umiejscowionych w Polsce zakładów przemysłowych w globalne sieci produkcyjne. W żadnej innej branży nie jest to widoczne na taką skalę jak w przemyśle samochodowym. Wyrazem tego jest dynamiczny wzrost zarówno eksportu jak i importu pojazdów i ich części, przede wszystkim do/z krajów Europy Zachodniej, przy rosnącej nadwyżce polskiego eksportu. Częścią składową europejskich sieci produkcyjnych jest obecnie ponad 500 firm wytwarzających części samochodowe w Polsce. Tworzą one silnie zróżnicowaną grupę z punktu widzenia ich pozycji w sieciach produkcyjnych. Większość średnich i dużych producentów wchodzi w skład korporacji ponadnarodowych, niemala jest liczba rodzimych przedsiębiorstw średniej wielkości. Przeprowadzona przez autorów analiza pokazuje wyraźny, choć selektywny, wzrost kompetencji wielu zlokalizowanych w Polsce producentów, co znajduje swój wyraz m.in. w podejmowaniu produkcji bardziej złożonych wyrobów, uzyskiwaniu certyfikatów jakości oraz zwiększaniu eksportu do odbiorców w Europie Zachodniej. Zdecydowanie bardziej ograniczone są kompetencje poza-produkcyjne firm branży samochodowej. W ostatniej dekadzie powstało co prawda w Polsce kilkanaście zagranicznych ośrodków badawczo-rozwojowych, niektóre firmy stały się odpowiedzialne za zakup pewnych materiałów i części na rzecz całego koncernu, ale generalnie rzecz biorąc większość oddziałów zagranicznych korporacji jest silnie uzależniona od decyzji, finansowania i innowacji z zagranicy. Jedną z podstawowych barier wzrostu pozycji rodzimych producentów części samochodowych w globalnych sieciach produkcyjnych jest brak kompetencji w zakresie samodzielnego projektowania wyrobów. Z punktu widzenia dalszego rozwoju branży samochodowej w Polsce zasadnicze znaczenie ma pytanie o stopień zakorzenienia producentów oraz trwałość ich działalności na terenie Polski. Obecny globalny kryzys w branży samochodowej zweryfikuje trwałość działalności wielu zakładów w Polsce, która determinowana jest z jednej strony przez relacje ekonomiczne, takie jak korzyści skali, jakość i efektywność produkcji, a z drugiej losy i strategie poszczególnych korporacji.

Współczesne procesy delokalizacji przemysłu samochodowego na przykładzie francuskich inwestycji w Brazylii

Nasilające się w ostatnich latach procesy globalizacji prowadzą do znaczących zmian w lokalizacji zakładów produkcyjnych głównych koncernów samochodowych. Powszechnie obserwowanym zjawiskiem jest przenoszenie produkcji samochodów do państw rozwijających się i dynamicznie uprzemysławiających, które w miarę rozwoju gospodarczego i wzrostu zamożności mieszkańców stają się obecnie coraz atrakcyjniejszymi rynkami zbytu. Koncerny motoryzacyjne, koncentrujące do niedawna produkcję w krajach wysoko rozwiniętych gospodarczo, stają w obliczu rosnącej konkurencji i rywalizacji oraz zmniejszającej się chłonności rynku. Rozwiązaniem problemu ograniczenia zysków ze sprzedaży jak i spadku wielkości produkcji jest poszukiwanie nowych chłonnych obszarów do dalszej ekspansji. Takim dużym i chłonnym rynkiem zbytu jawi się w ostatnich latach Brazylia, notująca wysokie tempo wzrostu gospodarczego, stabilną sytuację ekonomiczną gwarantującą dostęp do taniach kredytów na zakup samochodów i cechująca się niskim wskaźnikiem motoryzacji. Połączenie powyższych czynników sprawia, iż stała się ona krajem przyciągającym liczne nowe inwestycje przemysłu motoryzacyjnego. Na przełomie XX i XXI w. przyciągnęła ona także inwestycje francuskich koncernów motoryzacyjnych, które do tej pory były nie obecnych na tym rynku. W 1999 r. koncern Renault otworzył fabrykę w mieście São Jose dos Pinhais w Regionie Metropolitalnym Kurytyby, a w 2001 r. w mieście Porto Real nieopodal Rio de Janeiro produkcję uruchomił koncern PSA Peugeot Citroën. Inwestycje te wpisują się w ogólną strategię tych koncernów starających się przenieść większą część produkcji poza granice Francji. O ile jeszcze w 1997 r. z ponad 4 mln wyprodukowanych przez nie samochodów aż 2,5 mln, czy 62,4% przypadało na produkcję krajową tak w 2008 r. z 5,8 mln sztuk już tylko 2,1 mln, czyli 36,6% wyprodukowano w kraju. Znacząco zwiększyła się także obecność francuskich koncernów w Ameryce Południowej. W 1999 r. wyprodukowały one na tym kontynencie jedynie 132 tys. samochodów, co stanowiło 8,2% wielkości ogólnej produkcji, która przekroczyła nieznacznie 1,6 mln sztuk. Do 2008 r. wzrosła ona do 504 tys. sztuk, co stanowiło już 12,8% ogółu produkcji w tym regionie, która wynosiła ponad 3,9 mln sztuk.

Obserwowany wzrost był głównie wynikiem nowych inwestycji w Brazylii, która stała się obecnie największym producentem samochodów w Ameryce Południowej a zarazem najbardziej chłonnym rynkiem zbytu. Celem opracowania jest prześledzenie procesu delokalizacji produkcji francuskich koncernów motoryzacyjnych w ostatnich latach, ze szczególnym uwzględnieniem ich nowych inwestycji w Brazylii.

SERGEY ELAGIN

Russian Peoples' Friendship University, Moscow

Industrial production of Russian regions

Industrial production was the most important sector of the Russian economy throughout the whole XX century. No doubt, it will remain so in the near future, in spite of the fact that the perestroika has had a great negative impact on Russian industry and it also faces hard times in the current period of the global financial crisis.

This study is dedicated to the characteristic of the structural shifts in Russian industry. The choice of Russian industry as an object of the analysis is not coincidental. The development of industrial sector determines the country's position in the world economy, provides the stability of social and economic development.

Today it is difficult to speak about the future of Russian industry. The analysis of the factors, forming competitive advantages of the country's economy, the discussion of the opportunity to manage the competitiveness by means of the methods of industry policy is on the agenda.

Apart from the unprecedented slump of industry production, the considerable changes were in sectoral and allocation industry structures and have a negative influence in the period of the market transformation period in Russia. The priority development of the fuel and energy complex, mainly based on the export of gas and oil resources of Siberia, provides the main currency budget revenues nowadays. But it does not encourage the formation of a domestic market, at the heart of which competitive industry branches should lay.

Some attempts of structural economy transformations and the adoption of them to the current global economic system are undertaken in Russia today. But the territory of the country is not homogeneous by people settlement, production forces, as well as by the level of the economy development and income levels of people. The analysis of the current state and the features of the regional allocation of production facilities of different industry branches in Russia let formulate general problems and tendencies of the development of Russian regions.

OXANA FREYDMAN

Irkutsk State Railway University, Irkutsk

The role of marketing and logistical technologies in creating multiplicative effect of territorial development

This article is devoted to modern methods and technologies which can be used in development of territorial socio-economic systems. Researches in this sphere must serve as the basis of territorial planning. Therefore, it is essential that we determine the necessary number and structure of the technologies used. The combination of marketing and logistical technologies is the most effective and progressive in territorial development.

Modern economic integration needs special attention payed to increasing the indicators of socio-economic development, which is the condition of attracting the investments from outside.

Main indicators of regional and territorial economy characterizing the level of government administration and development of marketing communications are as follows: the gross territorial (or national) product, the ratio of export and import activity, the rate of capitalization of the domestic market fund, the revenue of government budget, and the state of the system of transportation.

We may conclude that certain factors (which will be presented below) are of a high importance for economic development. These factors are logistical in their nature and include:

- the volume of export and import activities in the structure of gross national product;
- the duration of the time period needed for formation of private business;
- availability of foreign or domestic investments for financing various economic processes;
- the level of transportation system development.

Great Britain, Germany, Spain, Italy, the USA, the UAE, Singapore have used these indicators as basic ones in research concerning the dynamics of gross national product. All these indicators reflect the influence of marketing and logistics on effective management.

So, we may conclude that it is essential to use logistical methods for any type of territorial marketing strategies. More exactly, in practice, it is necessary to take into account the set of chosen logistical methods of territorial marketing management based upon existing complex of indexes of economic development.

Only all the used methods in their complexity can be effective and create a multiplicative effect on the territorial economy.

Of all existing classifications of territorial marketing strategies, we choose the one of A.P. Pankruchin: image marketing, population marketing, infrastructure marketing, attractiveness marketing.

This list of territorial marketing strategies cannot be full. At present, there exist new classifications, which are to be adapted for logistical management technologies. For achieving a multiplicative effect in territorial development, it is necessary to take the differences in economic situations into consideration.

ELENA GAFAROVA

Irkutsk State Technical University, Irkutsk

Some problems of forming a recreational complex in Irkutsk Oblast (Region)

The key direction of economic policy in Irkutsk Oblast is the development of a recreational complex of international importance. The undoubted competition benefit of the region is the presence of unique natural object – that is, the Baikal Lake.

Today the recreational industry of the region could be characterized by the following features:

- insufficient level of development of accommodation objects, transport infrastructure and information services;
- lack of any effective mechanism to stimulate private investments in the area of sanitary and health services;
- limited assortment of tourist products offered;
- strongly expressed seasonal character of tourism;
- lack of the necessary material resources and organizational culture to arrange business tourism.

Tourism development in Baikal Region assumes a set of measures within the limits of sectoral policy and besides, the improvement in the area of infrastructure, because its state is one of the factors limiting the tourist attractiveness of the region. The most important seems to be the airport «Irkutsk». Annually, about 250 thousand tourists from western regions of Russia and about 100 thousand foreigners visit Irkutsk Oblast, and most of them arrive in Irkutsk by planes. Some experts estimate that the development of tourism and recreation activity near Baikal can bring to the increase in the general stream of passengers through the Irkutsk airport up to 1,3 million persons a year by 2010. To serve the increasing volume of passenger traffic, stage-by-stage reconstruction of the existing airport is crucial. Serving this growing stream of tourists is impossible as well without the construction of the up-to-date level road infrastructure, capable to open the access to the recreational territories.

Alongside with creation of an up-to-date recreational and transportation infrastructure, promotion of the region in the market of tourist services is needed. And what is really necessary to attract not only foreign but also domestic tour-

ists, is economic growth in Russia as a whole bringing to the increase in incomes of the population.

Przemysł zaawansowanej technologii a konkurencyjność przemysłowa krajów UE

Jednym z głównych czynników wpływających na konkurencyjność gospodarczą kraju rozumianą jako długoterminowa zdolność do sprostania międzynarodowej konkurencji, przejawiająca się wysokim popytem na produkowane w kraju wyroby i wysokim udziałem w światowym eksporcie jest innowacyjność. Istotą konkurencyjności przemysłowej jest zdolność do generowania relatywnie wysokiego dochodu i poziomu zatrudnienia przy otwarciu na międzynarodową konkurencję. Jako, że wskutek postępującego procesu globalizacji stopniowo zanika podział na rynek krajowy i zagraniczny konkurujące innowacyjnością przyjmuje wymiar globalny. Warunkiem dostępu do globalnego rynku jest jakość i nowoczesność produkowanych dóbr, w których zakodowana jest wiedza i technologia. Na każdym etapie rozwoju gospodarki istniały takie dziedziny, które określić można było mianem „nowoczesnych”. Nowoczesność wynika ze stosowanych przez dany przemysł procesów technologicznych oraz rozwiązań technicznych tkwiących w produktach danego przemysłu. Nowoczesne lub jak się je inaczej określa - wiodące, dynamiczne gałęzie i dziedziny wytwarzania opierają się na najnowszych osiągnięciach techniki. Są to dziedziny, które potrafią lepiej od innych przewidywać i kształtować przyszłość. Pojawienie się nowoczesnych dziedzin wytwórczości przemysłowej, w większym lub mniejszym stopniu, zmienia dotychczasową strukturę gospodarki. Zmiana tej struktury pociąga za sobą zmiany w strukturze gałęziowej, a także przestrzennej. Zmiany te znajdują swoje odzwierciedlenie w wyższym tempie wzrostu gospodarczego. Jest to tym bardziej widoczne i odczuwalne, gdy w ślad za rozwojem gałęzi wiodących dokonuje się rozwój pozostałych działów gospodarki.

We współczesnej gospodarce światowej za dziedziny nowoczesne uznaje się przemysły zaliczane do wysokiej techniki, które są źródłem wysokiej wartości dodanej i nowych na ogół dobrze opłacanych miejsc pracy. Przemysły wysokiej techniki to najogólniej przemysły funkcjonujące na styku nauki i przemysłu, bazujące na przetwarzaniu wyników badań naukowych w przemyśle. Oprócz wysokiej naukochłonności dziedziny zaliczane do wysokiej techniki charakteryzują się wysokim poziomem innowacyjności, krótkim cyklem życiowym wyrobów i procesów i szybką dyfuzją innowacji technologicznych, wzrastającym

zapotrzebowaniem na wysoko kwalifikowany personel, dużymi nakładami kapitałowymi, wysokim ryzykiem inwestycyjnym i szybkim „starzeniem się” inwestycji, ścisłą współpracą naukowo-techniczną w obrębie poszczególnych krajów i na arenie międzynarodowej, pomiędzy przedsiębiorstwami i instytucjami badawczymi (instytutami naukowymi, wyższymi uczelniami itp.).

Podjęte badania mają na celu określenie nowoczesności przemysłu krajów UE poprzez pryzmat udziału w strukturze produkcji, pracujących, zysków i wartości dodanej przemysłu high tech oraz określenie tendencji rozwojowych w tym zakresie. Współcześnie bowiem udział wyrobów wysokich technologii w całości produkcji przyjmuje się za podstawowy wskaźnik nowoczesnej struktury przemysłowej. Produkcja tej grupy wyrobów jest bowiem jednym z najbardziej dynamicznych elementów gospodarki światowej, a zmiany gospodarcze wywołane pojawieniem się i spektakularnym rozwojem przemysłów wysokiej techniki przybierają tak dużą skalę, że traktowane są jako element dynamizujący rzeczywistość i ważny czynnik wzrostu gospodarczego, przy czym efektywność oddziaływania high tech na gospodarkę uzależniona jest od konkurencyjności wytwarzanych wyrobów high tech na arenie międzynarodowej. Prowadzone badania wskazują, że warunkiem dostępu do globalnego rynku jest jakość i nowoczesność produkowanych dóbr, w których zakodowana jest wiedza i technologia. Zatem konkurencyjność przemysłu UE zostanie ukazana poprzez atrakcyjność jej wyrobów w światowym eksporcie high tech.

JANUSZ HRYNIEWICZ

Centrum Europejskich Studiów Regionalnych i Lokalnych EUROREG,
Warszawa

Gospodarka oparta na wiedzy a globalne procesy geopolityczne

Od lat 80. w Europie Zachodniej i USA trwają procesy deindustrializacji oraz tworzenia się gospodarki opartej na wiedzy (nowa gospodarka). Jedną z ważniejszych branż nowej gospodarki była bankowość inwestycyjna. W następstwie jej dynamicznego rozwoju światowy system finansowy został nasycony pochodnymi instrumentami finansowymi, które w znacznej części nie miały realnego pokrycia finansowego. Było to powodem, tego że załamanie rynku hipotecznego w USA przekształciło się w kryzys globalny. Zanim to nastąpiło trwał dynamiczny wzrost nowej gospodarki prawdopodobnie w znacznym stopniu finansowany dzięki tworzeniu pochodnych instrumentów finansowych (technologie informacyjne i komunikacyjne, biotechnologia, nanotechnologia).

Jak dotąd, nowa gospodarka jest *in statu nascendi*, ale wyraźnie widać, że jej znaczenie dla wzrostu PKB i tworzenia miejsc pracy będzie rosnąć. Spekulacje finansowe w centrum przyczyniły się do destabilizacji politycznej peryferii. Procesom deindustrializacji w państwach centrum gospodarczego towarzyszy industrializacja państw o niskich kosztach produkcji. Powstają tzw. „fabryki świata”, eksportujące tanie dobra przemysłowe i konsumpcyjne do państw gospodarczego centrum. W efekcie w ostatnich latach w państwach centrum przemysłowe dobra konsumpcyjne oraz odzież relatywnie tanieją, co zmniejsza dolegliwości związane z utratą dobrze płatnych miejsc pracy w przemyśle. Jednak nie ma dowodów, na to że światowy system finansowy służy eksploatacji peryferii. W miarę włączania się do gospodarki globalnej państwa peryferii odnosiły relatywnie większe korzyści bezpośrednie niż państwa centrum. Państwa pozostające poza światową gospodarką kapitalistyczną ponosiły straty. Nie potwierdziła się teza mówiąca o tym, że przewaga gospodarcza USA nad głównymi konkurentami (Europa, Japonia) systematycznie się zmniejsza.

ANATOL JAKOBSON

Irkutsk State Railway University, Irkutsk

The notion of economic-geographic position and its evolution: the case of Irkutsk City

Well known notion of economic-geographic position seems to be a good instrument of regional analysis, although qualitative. The two principal peculiarities of this method are, according to the classics (N.N. Baransky, I.M. Mayergoyz), “playing scales” and historical, evolutionary approach.

Analyzing the problems and prospectives of Irkutsk, a 600-thousand (although depopulating) city in East Siberia, to understand them comprehensively, we meet the necessity of differentiated evolutionary approach considering various aspects and scales.

Irkutsk in Europe. Geographically located in Asia, it is, culturally and mentally, a Russian city, and Russia is a European country. The latter idea, shared by the author of this report, is not unanimously adopted, either in Russia, or in Western Europe, and the discussions on this item are of political significance.

Irkutsk in Eurasia and in Eastern Asia. Since its very foundation, Irkutsk has served as a frontier point of Russian and, hence, European civilization in Asia, as an intercultural bridge, for contacts with both indigenous Siberian peoples and China and Mongolia.

Irkutsk in Russia. For Russia, Irkutsk is a Siberian city. The meaning of this fact has changed, while Siberia used to be (in fact or in mass consciousness, or both): the place of prison and concentration camps, or the vast land of abundant resources and immense prospectives, the main reserve of national growth, or a burden, a brake on the way of civilized development.

Irkutsk in ex-Soviet Union. The crash of the Soviet Union has brought to numerous changes in the communications inside the territory which had been much more an integrated country than an “empire” (and today’s Russia merely a part of this entity). The specific role of these processes for Irkutsk has been still underanalyzed.

Irkutsk in Siberia. Typical for Siberian cities is localization in a place where Transsiberian Road is crossed one of the great Siberian rivers. Irkutsk, on the Angara river, is one of them. Like other cities of this type, it has served as the base for investigating, exploring and settling the territories first to the East and later (and now) to the North of it.

Irkutsk in its administrative region (Oblast). For decades, Irkutsk has been an administrative, cultural and trade center with an official hinterland, almost stable in its borders. Since 60-s (20-th century), a new subregional center, Bratsk, has been developed in the Northern (larger but less populated and industrialized) part of the Oblast. In our days the ways of the two parts are still more diverging.

Irkutsk and Baikal. The lake Baikal is worldwide known and popular, and Irkutsk, only 60 km from its banks, exploits and promotes the image of “the city on Baikal” intensively in order to attract the attention of authorities, investors and tourists. Some non-obvious problems exist here that make this task rather complicated.

Irkutsk in its agglomeration. The core of Southern (mentioned above) part of the Oblast is Irkutsk linear urban agglomeration, concentrating up to 80 per cent of the Oblast population and its nearly whole intellectual potential. The agglomeration is still in the stage of formation, the level of communicational infrastructure has been by now unsatisfactory.

Irkutsk in the ethnic area of Buriat people. This aspect shouldn't be ignored either, as it enriches our ideas about the city functions. Being less important center of Buriat culture than Ulan-Ude, Irkutsk is a bigger cultural (scientific, educational) center in general, so the two cities are the complement to one another.

DANUTA JANCZEWSKA

Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna, Łódź

Proces kształtowania potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw z grupy MSP w sektorze konstrukcji stalowych w warunkach konkurencji na rynku Unii Europejskiej

Przedsiębiorstwa z grupy MSP stanowią większość przedsiębiorstw funkcjonujących w polskiej rzeczywistości gospodarczej. Zmiany w przedsiębiorstwach polegające na szybszym wdrażaniu innowacji w postaci nowych rozwiązań technicznych, technologicznych, organizacyjnych, etc. wpływają na rozwój i konkurencyjność tych przedsiębiorstw, konkurencyjność branży - a tym samym całej gospodarki w okresie integracji z gospodarką Unii Europejskiej i globalizacji. Zatem poznanie przyczyn i dynamiki zmian innowacyjnych oraz ich struktury w przedsiębiorstwach MSP pozwoli na wskazanie grup zagadnień wpływających na proces innowacyjny - ważnych z punktu widzenia samych przedsiębiorstw, oraz z perspektywy branży, sektora i makrogospodarki.

Prezentacja problematyki potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa, jego definiowania oraz pomiaru - została poprzedzona badaniami przedsiębiorstw w branży konstrukcji stalowych z grupy MSP, wśród których znajdowały się przedsiębiorstwa polskie oraz firmy z kapitałem zagranicznym. Głównym celem badań było określenie przyczyn podejmowania inwestycji zagranicznych w sektorze oraz wpływu przedsiębiorstw zagranicznych na stan innowacyjności polskich firm z grupy MSP. Badania umożliwiły wyodrębnienie czynników wpływających na potencjał innowacyjny przedsiębiorstw z grupy MSP, wśród których znalazły się: zasoby wewnętrzne i zewnętrzne w przedsiębiorstwie, gotowość do realizacji działań innowacyjnych, umiejętność efektywnego prowadzenia poszczególnych etapów procesu innowacyjnego oraz chłonność na wiedzę. W warunkach konkurencji na eurorynku, na którym zmienia się liczba uczestników rynku oraz dynamicznie rosną wymagania odbiorców - wyraźnie powiększa się znaczenie procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach. W okresie integracji z Unią Europejską można wskazać na dodatkowe, nowe czynniki wpływające na powiększanie potencjału innowacyjnego przedsiębiorstwa MSP, takie jak: umiejętność budowania relacji pomiędzy firmami MSP - polskimi i zagranicznymi w sektorze, oraz zdolność do tworzenia więzi typu sieciowego, gron

oraz gotowość do różnorodnych i zmiennych form współpracy, których celem jest wzrost zasobów wiedzy.

ANNA KIBYCZ

Narodowy Uniwersytet im. Juria Fedkowycza, Czerniowce

Kształtowanie się usług turystycznych na Huculszczyźnie

W ostatnich latach ilość turystów i rekreantów na terytorium Huculszczyzny zwiększa się. W strukturze przyjeżdżających, obserwuje się przewagę turystów krajowych, tym samym formuje się w pierwszej kolejności wewnętrzny rynek turystyczny. Ten proces związany jest z ciągiem przyczyn. Po pierwsze wzrasta poziom zamożności Ukraińców, który przyczynia się rozwojowi szeroko pojętych usług turystycznych i rozbudowy infrastruktury turystycznej. Ważną rolę odgrywa również system promocji turystycznej, który coraz skuteczniej i pełniej dostarcza informacji o potencjalnych możliwościach wypoczynku i rekreacji na Huculszczyźnie.

W artykule podjęto próbę określenia obszarów atrakcyjnych turystycznie oraz dokonano wielowątkowej oceny procesu kształtowania się usług turystycznych na Huculszczyźnie w ujęciu dynamicznym.

Jak wynika ze wstępnych ustaleń, wpływ na kształtowanie usług turystycznych na Huculszczyźnie mają: położenie geograficzne, ład i poziom zagospodarowania przestrzennego regionu, uwarunkowany historycznie układ sieci osadniczej (jej osobliwość), poziom rozwoju infrastruktury turystycznej, poziom rozwoju infrastruktury transportowej.

Kierunek rozwoju turystyki na Huculszczyźnie oparty jest obecnie przede wszystkim na walorach przyrodniczych związanych przede wszystkim z potencjałem geograficznym Karpat. Ponadto, w perspektywie strategicznej za istotne przyjmuje się skuteczniejsze i pełniejsze wykorzystanie jako atrakcji turystycznej oryginalnej kultury ukraińskich górali w połączeniu z dążeniem do wypracowania standardów ekologicznych w regionie.

Wszystkie powyższe składowe stwarzają sprzyjające warunki dla rozwoju turystyki i rekreacji na Huculszczyźnie, jednak rośnie zdecydowanie istotność czynnika historyczno-etnograficznego, który łączony jest często z szukaniem tożsamości narodowej i kulturowej nie tylko rdzennych mieszkańców tego regionu, ale Ukraińców w ogóle. Na tym kapitale budowana jest współczesna infrastruktura turystyczna, która koncertuje się przede wszystkim w uznanych ośrodkach etnograficznych i zwykle orientowana na etnoturystów.

WIOLETTA KILAR

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Procesy transformacji korporacji Ericsson w latach 1970-2008

Współczesna gospodarka i społeczeństwo wkraczają w nową fazę rozwoju, nazywaną fazą wiedzy lub interakcyjno-intelektualną, odznaczającą się budowaniem gospodarki opartej na wiedzy. Cechuje się ona przebudową bazy ekonomicznej, a wraz z nią ulega zmianie rola przemysłu. Informację i wiedzę uznaje się za podstawowy, strategiczny zasób gospodarki i firmy, a ludzi za najważniejszy jej kapitał. Szczególną rolę w tej fazie rozwoju odgrywają technologie informatyczne, które są wykorzystywane nie tylko do obsługi i przetwarzania danych (tj. zbierania, przechowywania, analizowania i rozpowszechniania informacji), ale również m.in. do kreowania nowych wartości dla klientów w postaci innowacyjnych produktów i usług. Dlatego współcześnie warunkiem osiągnięcia przez każdego rodzaju przedsiębiorstwo szybkiego rozwoju i sukcesu na globalnej arenie gospodarczej jest intensywne włączanie się w nurt prac związanych z budową gospodarki opartej na wiedzy. W związku z tym, źródłem przewagi konkurencyjnej większości przedsiębiorstw stają się przedsięwzięcia wiedzochłonne i związane z przetwarzaniem informacji⁵. Dotyczy to wszystkich przedsiębiorstw, zarówno tych najmniejszych kilkusobowych, jak i korporacji ponadnarodowych. Należy przyjąć za A. Zorską⁶, że długofalowy proces kształtowania się nowoczesnej gospodarki, uzależniony jest w dużym stopniu od rozwoju sektora informacyjnego oraz od działań, zjawisk i procesów związanych z tworzeniem i wykorzystaniem nowoczesnych technologii, w tym technologii informatycznych w różnych dziedzinach gospodarki, które przyczyniają się do przemian w metodach gospodarowania przedsiębiorstw.

W świetle przedstawionych przesłanek przedmiotem niniejszych rozważań jest analiza procesów transformacji korporacji informatycznej Ericsson, która jest jedną firm informatycznych kształtujących współczesną gospodarkę światową.

⁵ Olszak C. M., Ziemia E. (red.), 2007, *Strategie i modele gospodarki elektronicznej*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa

⁶ Zorska A., 2003, „Nowa gospodarka” a globalizacja i regionalizacja. Implikacje dla Nowej Europy [w:] *Master of Business Administration*, nr 1/2003; ostatni dostęp 5.11.2009 r. : http://www.sgh.waw.pl/institute/ism/publikacje/Nowa_Gospodarka_a_globalizacja_i_regionalizacja.pdf

wą. Zmierzać będą do określenia zmian jej potencjału ekonomicznego oraz ewolucji w zakresie wprowadzanych technologii w latach 1970-2008.

Korporacja ta, powstała w 1876 roku w Sztokholmie, ciągle się rozwija wykorzystując w tym celu przede wszystkim wiedzę i innowacje. Firma Ericsson założona jako warsztat urządzeń telegraficznych uległa licznym przemianom, wprowadziła wiele innowacyjnych produktów, np. w 1960 roku wprowadziła jeden z pierwszych na świecie telefonów z zestawem głośnomówiącym, zaś obecnie jest wiodącym dostawcą usług i serwisów dla operatorów telekomunikacyjnych. Będąc liderem rynku w technologiach komórkowych 2G i 3G zarządza sieciami, które służą ponad 195 milionom użytkowników. W skład produktów firmy wchodzi: infrastruktura sieci stałych i mobilnych, Internet szerokopasmowy oraz rozwiązania multimedialne dla operatorów, firm oraz instytucji⁷. Wyrazem rozwoju korporacji oraz wzrostu jej efektywności w latach 1970-2008 jest m.in. wzrost wartości sprzedaży z 611,1 mln USD do 26630,0 mln USD, tj. do 4357,5%, wartości aktywów z 974,7 mln USD do 36420 mln USD, tj. do 3736,5% oraz zatrudnienia z 59 200 osób do 78 740 osób, tj. do 133,0%. Dzięki szerokiemu asortymentowi innowacyjnych produktów i usług jest jedną w wielu informatycznych korporacji europejskich liczących się na rynku międzynarodowym.

⁷ http://www.ericsson.com/pl/ericsson/ericsson_na_swiecie.shtml

TATIANA KOKUYTSEVA

Russian Peoples' Friendship University, Moscow

Structural shifts in the world high-tech production allocation

The current financial crisis has dramatically revealed some weaknesses that have hurt the global economy and highlighted the need for its diversification. Industrial shifts which began in the 20th century are becoming more and more challenging. Those countries that had moved from low-technology production and resource-based export to high-technology production have much more opportunities to develop and to play an important role in the world economy today. But for the recent decades there have been shifts in high-tech production as well.

So this work is dedicated to a modern problem – the analyses of the allocation and spatial structural shifts in high-tech industry.

Developed states continue to produce goods but at slower rates than, for example, Asian newly industrialized countries. They are the leaders in growth rates. Certainly the crisis has had a negative impact on the high-tech development in these countries as well. But the growth rates remain rather good comparing with those of the European ones. High-technology production plays a great role in the modern economy.

The world leaders are the USA – 45%, Asia (mostly due to China) – more than 30% and Europe – more than 20%. We have analyzed the shifts in it at allocation and composition levels. HT-industry consists of 5 sectors: Aerospace, Pharmaceuticals, Office and computing machinery, Communication equipment, Medical, precision, and optical instruments. With the help of the absolute and relevant coefficients we have estimated the rate and intensity of shifts between 5 regions (Europe, Asia, North America, South and Central America, Africa) from 1980 till now. The largest figures are in 1995-2000, so we can make a conclusion that the fastest and the most intensive structural shifts in HT-production were in that period.

There have been shifts in a HT-industry composition. The considerable increase was in Communication equipment industry and Office and computing machinery industry. About half of communication equipment is produced in China!

The shift to the newly industrialized Asian countries is significant. There are some reasons for that. These countries began to pursue an export-oriented

policy in the 1980s. Developed countries have focused on HT-production of very high intensity, for example, Aerospace and Pharmaceuticals imposed strong ecological restrictions and so all these have caused a manufacturing migration.

In conclusion let characterize the world position of Russia. Nowadays Russia accounts to 0,3% in the world manufacturing industry. So Russian position is very weak. The authorities realize the danger of the situation for Russia's future and some years ago there were arranged free economic areas. A "Concept of long-term social and economic development of Russia till 2020" is enacted. All these measures are a positive factor in the development of Russia. But the situation has been worsened because of the world financial crisis. The results of the 9-year boom have been lost. The slump in manufacturing industry is tremendous. That is why it is unfortunately too early to speak about Russia's leadership in the world HT-production and the global economy as a whole.

TOMASZ KOMORNICKI
Polska Akademia Nauk, Warszawa

Rola wymiany towarowej ze wschodnimi sąsiadami Polski w gospodarce lokalnej

Referat poświęcony jest znaczeniu jakie dla gospodarki lokalnej Polski Wschodniej ma obecnie wymiana towarowa z Rosją, Ukrainą i Białorusią. Prezentuje on wyniki studiów realizowanych w ramach projektu badawczego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego dotyczącego przepływów przez polski odcinek zewnętrznej granicy Unii Europejskiej (projekt Nr NN306251133). Znaczenie obrotów handlowych na kierunku wschodnim rozpatrywane jest w kontekście stwarzanych przez nie szans i zagrożeń dla szeroko rozumianych terenów przygranicznych.

Założono, że rola wymiany z krajami sąsiednimi dla gospodarki lokalnej może się wyrażać poprzez:

- eksport produktów wytworzonych w danej jednostce przestrzennej na rynki państw sąsiednich;
- obsługę ruchu tranzytowego, w tym zwłaszcza ruchu towarowego generowanego przez polski handel zagraniczny;
- drobny nierejestrowany handel przygraniczny.

Wszystkie wymienione elementy mogą potencjalnie wpływać korzystnie na gospodarkę lokalną (w tym zwłaszcza na lokalny rynek pracy). Jednocześnie mogą one także stwarzać dla tej gospodarki pewne zagrożenia. Nadmierne skoncentrowanie eksporterów na rynku krajów sąsiednich zwiększa ryzyko „importu” sytuacji kryzysowych, ciężki tranzyt towarowy generuje znaczne koszty zewnętrzne (oddziaływanie na środowisko, bezpieczeństwo ruchu drogowego), a handel przygraniczny (zwłaszcza towarami objętymi akcyzą), stanowi nieuczciwą konkurencję dla lokalnych przedsiębiorców, a ponadto poprzez kryminalizację podejmowanych aktywności sprzyja wykluczeniu niektórych przygranicznych grup społecznych.

Przedmiotem badań były cztery wschodnie województwa przygraniczne. Analizowano trzy aspekty zagadnienia: (a) wielkość eksportu rejestrowanego na poziomie powiatów względem produkcji sprzedanej przemysłu oraz udział partnerów wschodnich w tym eksporcie; (b) kierunki przepływu towarów w polskim handlu zagranicznym na poziomie korytarzy transportowych i przejść granicznych; (c) strukturę ruchu osobowego na wybranych przejściach granicznych,

pomocną w oszacowaniu skali nierejestrowanych powiązań gospodarczych. W pierwszych dwóch przypadkach oparto się na danych Departamentu Celnego Ministerstwa, w trzecim na materiałach straży Granicznej oraz na badaniach terenowych.

W badaniach wykazano m.in., że rola położenia przygranicznego oraz bliskości geograficznej wschodnich rynków zbytu dla gospodarek lokalnych zmniejszyła się po roku 2004 (akcesja Polski do Unii Europejskiej i ponowna formalizacja granicy jako bariery przestrzennej). Jednocześnie strefa przygraniczna czerpiąca ewentualne korzyści ekonomiczne uległa zawężeniu.

SŁAWOMIR KUREK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej w świetle wybranych mierników

Pojęcie rozwoju opiera się na gruncie takich kategorii przedmiotowych, jak zmiana i struktura. Rozwój jest zatem pewnym ciągiem zmian ukierunkowanych i nieodwracalnych dokonujących się w strukturze obiektów złożonych, tj. systemów. Zmiany te mogą dotyczyć aspektu ilościowego, a więc wzrostu lub maleńia pewnych cech obiektu, jak również aspektu jakościowego, tj. powstawania nowych własności obiektu. Zróżnicowania przestrzenne poziomu rozwoju gospodarczego i społecznego poszczególnych obszarów mają charakter obiektywny i wynikają między innymi ze zróżnicowań samej przestrzeni geograficznej⁸. Różnice w warunkach środowiska geograficznego (zarówno warunki naturalne, czynniki demograficzne jak i społeczno-ekonomiczne) powodują, że poszczególne regiony wykazują różną dynamikę rozwoju. W rezultacie wyróżniamy regiony silniej i słabiej rozwinięte, wykazujące wyższą i niższą dynamikę rozwoju oraz różny poziom życia ludności.

Rozwój regionu jest kategorią mierzalną, którą jednak trudno wyrazić za pomocą jakiegoś jednego uniwersalnego miernika. Złożony charakter zjawisk społeczno-gospodarczych, występujących w procesach rozwoju poszczególnych regionów, wymaga wykorzystania różnych mierników, które powinny odzwierciedlać wszystkie istotne cechy tego zjawiska pozwalając na dokonywanie kwantytatywnych ocen badanych regionów.

W niniejszym opracowaniu przedstawiono zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego w regionach Unii Europejskiej (NUTS 2) w oparciu o wybrane wskaźniki demograficzne, społeczne i ekonomiczne uzyskane za pośrednictwem bazy EUROSTAT, w celu określenia kierunków rozwoju dysproporcji regionalnych w tym kraju.

Do analizy wybrano metody analizy wielowymiarowej - których wykorzystanie umożliwi zastąpienie opisu badanych obiektów za pomocą wielu cech, opisem przy użyciu jednej wielkości agregatywnej, co pozwala nie tylko na usze-

⁸ Szymba Z., 2005, Podstawy badań rozwoju regionalnego, Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomicznej w Bochni, nr 3, s. 101-111.

regowanie obiektów, podzielenie ich na grupy, ale także ukazanie skali zróżnicowania między obiektami. W szczególności zastosowano miernik syntetyczny (taksonomiczny miernik rozwoju) oraz analizę skupień.

CONSTANTIN LIDIN, MARIA SUMENKOVA

Irkutsk State Railway University, Irkutsk

Competitiveness and the emotional essence of a region image

The current state of economic theory is characterized by a rapid growth of interest in socio-psychological aspects of financial streams structure – in the so-called behavioral finance. The theme is especially actual for the countries whose economy show fast, but non-uniform growth (the BRIC group: Brazil, Russia, India, and China). From the behavioral economy point of view, the image of a region becomes more and more important. Image has a strong influence at forming the demographic situation, at the level of investment attractivity and some other aspects of competitiveness of a region. Image is mostly important for touristic business development.

The influence of emotional essence of a region image on the regional economy has not been studied very often. There exist numerous data on the interconnection between the unconscious emotional motivations and the administrative decisions, including those in the sphere of managing investment streams. However, till now, emotionally-shaped aspects have not been considered enough in the models of regional economic development. The reason of this situation is the lack of exact methods of measurement of emotional essence of a region image.

Throughout the last fifteen years we have developed the methods allowing to measure, with high objectivity and accuracy, the emotional essence of images. First of all, the given methods are intended for studying of the most widespread forms of image – verbal and visual ones. Both techniques exist in the form of computer programs which provides high speed and allows to analyze big amounts of initial data.

The image of Eastern Siberia has been analyzed on the basis of Internet materials. The total amount of initial data was about 400 thousand words and 5 thousand pictures. The analysis of texts and pictures has shown that the perception of the region shows a high similarity for the inhabitants of Western and Eastern Europe, the USA, Australia or China. The spectrum of emotions shifts towards chaotic stances of fear, anger and interest. As a whole, the image of the region is close to the archetypical image of a Hero. Monitoring of the data throughout last five years has shown the drift of the image from the archetype of a Wild (Monstrous) Hero to the archetype of a Wise Hero. The regional image,

thus, sharply distinguishes the Eastern Siberia from the tourist objects of more traditional character. Visiting Eastern Siberia is endured as a dangerous and exciting adventure that forms specific expectations for both tourists and potential regional investors. The researches data have been used in working out the development strategy of the region and the development policy of touristic business.

We have as well analyzed the Internet materials devoted to Krakow as a tourist object. Despite rather small volume of the initial data (about 10 thousand words and 200 pictures), unexpected results have been received.

The emotional spectrum of statements of Krakow visitors (on the materials of English language tourist blogs) contains a relatively high share of emotions of grief, fear and anger. It is possible to assume that for tourists from Central and Western Europe, visiting Krakow is emotionally somehow close to visiting Siberia, both are thought of as "East" for them. The degree of "heroism" needed for a trip to Poland, is, certainly, much lower than for visiting Eastern Siberia, but archetypically, the base of images of the two regions contains something common.

On the contrary, the emotional essence of advertising materials is strongly shifted towards emotions of interest and pride. The advertising materials devoted to many other tourist magnets of Europe, America and Asia has similar spectrums. As a result, the image of Krakow is deprived of individuality. Uniqueness of the city is not reflected.

PIOTR LIZAK

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Przemiany przemysłu samochodów osobowych w latach zmian systemu gospodarowania i w sytuacji kryzysowej

Postępujące procesy rozwoju gospodarczego i kulturowego, a także impulsy płynące z otoczenia międzynarodowego wpływają na zmiany kształtowania się różnej skali przestrzennych struktur przemysłowych w przestrzeni gospodarczej. Dotyczy to pojedynczych przedsiębiorstw, okręgów przemysłowych oraz przemysłu krajowego.

Przedmiotem niniejszej pracy jest przedstawienie rozwoju przemysłu samochodów osobowych w Polsce oraz wpływ obecnego kryzysu gospodarczego na jego kształt. Celem pracy będzie wskazanie zmian dokonujących się w współczesnej strukturze polskiego przemysłu motoryzacyjnego.

Rozwój przemysłu samochodów osobowych w Polsce od jego pojawienia się do 2009 roku przebiegał w bardzo zróżnicowanych, odmiennych warunkach polityczno-gospodarczych. Uwzględniając panujące warunki polityczno-gospodarcze wyróżniono trzy różne fazy rozwojowe tj. okres przedwojenny do 1939 roku, okres gospodarki centralnie sterowanej obejmujący lata 1945-1989 oraz okres transformacji gospodarki po 1989 roku.

W artykule przedstawiono zmianę struktury przestrzennej przemysłu motoryzacyjnego w Polsce w latach 1918-2009 uwzględniając dominującą rolę warszawskiego ośrodka gospodarczego w pierwszym okresie kształtowania się motoryzacji. W kolejnej części przedstawiona została współczesna struktura przestrzenna przemysłu motoryzacyjnego w Polsce obejmująca cztery strefy skupiające zakłady branży motoryzacyjnej w Tychach i Gliwicach związanych z zakładami Fiata i GM, w Warszawie - z dawną fabryką FSO, Poznaniu - z zakładem Volkswagena oraz Wrocławiem - z zakładem Toyoty w Wałbrzychu i Jelczu Laskowicach oraz zakładami Volkswagena w Polkowicach. Przedstawiona analiza wskazuje, że obserwujemy przeniesienie centrów produkcyjnych samochodów osobowych z Warszawy na teren Śląska, oraz ich rozproszenia w Polsce południowej. Mało atrakcyjne dla tego rodzaju działalności są tereny Polski północnej i wschodniej.

W kolejnej części artykułu podjęto problematykę wpływu obecnego kryzysu gospodarczego na ogólny stan polskiego przemysłu motoryzacyjnego. Dokonano analizy zmian wielkości produkcji oraz zatrudnienia dla przemysłu krajowego.

wego oraz poszczególnych zakładów produkujących samochody osobowe. Wskazano także przyczyny oraz przeanalizowano zmiany struktury przestrzennej polskiego przemysłu motoryzacyjnego wywołane światowym kryzysem gospodarczym.

Polski przemysł motoryzacyjny, mimo jego dużego wpływu dynamizującego gospodarkę kraju nie jest w obliczu kryzysu traktowany jako priorytetowa branża. Nie podjęto bowiem działań podobnie jak w innych krajach, chroniących producentów samochodów osobowych, pozwalających im utrzymać poziom produkcji. Słabnąca kondycja motoryzacji potrzebuje wsparcia ze strony rządu, a w szczególności zmian prawnych.

Obecnie działalność producentów samochodów osobowych w Polsce warunkują w dużej mierze programy wsparcia motoryzacji w postaci dopłat do zakupu za złomowanie starych aut wprowadzone w innych krajach Unii Europejskiej, głównie na terenie Niemiec.

GABOR LUX

Hungarian Academy of Sciences Centre for Regional Studies, Pécs

Location differences of services and industry: A Central European dichotomy

In post-socialist spatial restructuring, over-industrialised economies experienced a period of intense tertiarisation and the decline of industrial employment. However, the role of services in this process shows strong sectoral and spatial differences. In addition to structural correction, tertiarisation may be interpreted as the bearer of economic modernisation, but also a symptom of weakness where services dominate due to an absence of economic alternatives. Advanced business services are strongly concentrated in central regions, while elsewhere, economic growth is still mainly driven by industry, whose location shows high path-dependency going back to the quantitative and qualitative factor supply, as well as a broader societal and institutional background that encourages the reproduction of industrial milieus.

Using empirical evidence from Central and South-Eastern European countries, the author examines how the sub-national location differences of services and industry *reshape* and *recreate* the region's traditional centre–periphery differences: evidence points to differentiation between not only central and non-central regions, but also the Central and South-Eastern European group of new EU members and candidate states.

MICHAŁ MALARZ

Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Kraków

Zmiany sieci hotelowej w aglomeracji krakowskiej po II wojnie światowej

Artykuł zawiera analizę zmian infrastruktury hotelarskiej, związanych z sytuacją gospodarczą i społeczną w rozwijającej się aglomeracji krakowskiej. Badany okres autor zawarł w latach 1945-2009. Przeszło 60-letni okres czasu podzielono na trzy części. Analizę rozpoczyna opis lat powojennych, będących czasem nacjonalizacji większości krakowskich obiektów hotelarskich. W tym samym czasie wiele obiektów zatraciło swą funkcję hotelarską, ulegając stopniowej dewastacji.

Krótkotrwałe ożywienie spowodowały nieliczne inwestycje lat 60 XX wieku. Budowane hotele nie były zgodne z obowiązującymi normami i standardami. Przykładem takiej inwestycji jest Hotel Cracovia oddany do użytku w 1965 r.

W połowie lat 70 XX wieku w Krakowie wybudowany zostaje pierwszy w Polsce hotel Holiday Inn działający na licencji Inter Continental. Rozpoczęta zostaje również (1978), trwająca ponad 10 lat inwestycja w hotel Forum, który po zaledwie kilkunastu latach funkcjonowania zamknięto.

Rewolucyjne zmiany przyniosły lata 90 i pierwsza dekada XXI wieku. Temu okresowi poświęcona jest główna część opracowania. Dzięki integracji ze strukturami UE, liczba turystów przyjeżdżających do Krakowa gwałtownie wzrosła (do ok. 8 mln w 2007).

Dynamiczny wzrost liczby przyjeżdżających do Krakowa turystów zaowocował powstaniem nie tylko hoteli, ale również innych obiektów bazy noclegowej nie występujących wcześniej na rynku (Hostel, B&B, Aparthotel, Hotel letni).

Wiele budynków zmieniło swoją poprzednią funkcję i stało się obiektami hotelowymi. Dotyczy to nowo uruchomionych hoteli w obrębie Plant (Copernicus, Stary, Wentzl, Pałac Bonerowski i inne). Pojawiły się również budowane od podstaw nowoczesne obiekty. Obecnie w aglomeracji krakowskiej funkcjonuje około 110 hoteli. Z tego najwyższy standard usług zapewnia 9 hoteli pięciogwiazdkowych. Hotele te należą do znanych światowych sieci hotelarskich (Starwood Hotels& Resorts, Intercontinental Hotels Group, Best Western International). Cztery gwiazdki ma 17 obiektów, aż 72 hotele mają 3 gwiazdki. Hoteli najniższej, dwugwiazdkowej kategorii jest 12.

Zmienia się również przestrzenny układ rozmieszczenia tych obiektów w mieście. W opracowaniu zaprezentowano liczbowy i procentowy udział tych hoteli w poszczególnych dzielnicach Krakowa. Sytuacja w tej dziedzinie ulega ciągłym zmianom. Realizowane są nowe inwestycje jak również nie wykluczone są zamknięcia/przejęcia istniejących obiektów.

ROMAN MALARZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Charakterystyka kandydatów na studia „turystyka i rekreacja” w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie

W roku 2009 w Instytucie Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie rozpoczęli studia studenci nowo otwartego kierunku studiów – „turystyki i rekreacji”. Niniejsze opracowanie charakteryzuje kandydatów, którzy złożyli dokumenty na studia stacjonarne rozpoczynające się w roku akademickim 2009/2010. Na ten nowo otwarty kierunek zgłosiła się rekordowa w skali całej uczelni liczba kandydatów – 1022 osoby. W grupie tej zdecydowanie przeważały kobiety (754) nad mężczyznami (268). Kandydaci pochodzili z różnych stron Polski. Ogromna większość pochodziła z Krakowa (279) i pozostałych miast i wsi Małopolski (630). Mniejsze ilości to kandydaci z ościennych województw: śląskiego (100), podkarpackiego (112) i świętokrzyskiego (46). Kandydaci dostarczyli świadectwa maturalne, z których wyliczono średnią procent uzyskanych ze wszystkich zdawanych przedmiotów. Przedmioty zdawane na maturze w wersji rozszerzonej otrzymywały mnożnik 1,5 zaś geografia przelicznik 2. W rezultacie wyliczeń najlepsi kandydaci uzyskiwali średnią powyżej 100%. Średnia arytmetyczna wyników maturalnych dla badanej zbiorowości wyniosła 76,61%. Aż 93 osoby miały średnią ponad 100% z czego tylko połowa (47) zapisała się na studia w UP. Pozostałe 46 osób z grupy najlepszych kandydatów wybrało inną uczelnię. Chęć studiowania zgłosili także zenująco słabi maturzyści. Aż 36 kandydatów uzyskało średnią z ocen na świadectwie maturalnym poniżej 50%. Spośród kandydatów pochodzących z miast najlepszymi świadectwami mogli się poszczycić maturzyści z Katowic (94,3), Bielska-Białej (86,6), Bochni (85,2) i Mszany Dolnej (84,8). Absolwentów słabych mieliśmy z Kielc (66,2), Skawiny (67,5) i Alwerni (68,6). Kandydaci z Krakowa lokowali się nieco poniżej średniej dla całej zbiorowości (74,9). Dodać należy, iż uwzględniono tylko te ośrodki miejskie, z których zgłosiło się co najmniej 4 kandydatów. W tym rankingu wyżej od kandydatów z miast lokują się kandydaci pochodzący ze wsi. Średnia ich ocen na świadectwach maturalnych wyniosła 77,5% i była o 1% wyższa od średniej dla całej zbiorowości.

Wnioski płynące z tych analiz pozwolą na racjonalne kształtowanie akcji informacyjnych i promocyjnych przed następnym sezonem rekrutacyjnym. Ba-

dania będą kontynuowane w następnych latach, a autor ma nadzieję, że zbiorowość poddawana analizie będzie równie liczna jak w roku bieżącym i liczba kandydatów na „turystykę i rekreację” nie spadnie.

JACEK MAY

Biuro Planowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego, Łódź

Rola gospodarki innowacyjnej w procesach metropolizacji. Przykład aglomeracji łódzkiej

Inspiracją do podjęcia tematu była próba delimitacji Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego (ŁOM) w ramach aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego oraz trwająca w Polsce dyskusja nad procesami metropolizacji i liczbą potencjalnych metropolii w kraju. Niezależnie od dyskutowanych koncepcji różniących się liczbą i kryteriami wydzielenia obszarów metropolitalnych, wiele przesłanek wskazuje na konieczność delimitacji i planowania rozwoju przestrzennego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego. Najważniejszymi z nich są: istniejący potencjał społeczno-ekonomiczny Łodzi oraz jej położenie w centrum kraju. Położenie to ma charakter pomostowy pomiędzy silnymi biegunami wzrostu o znaczeniu krajowym a jego atrakcyjność wzrośnie po realizacji planowanych skrzyżowania korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim.

Przedmiotem niniejszego artykułu są teoretyczne podstawy badania stanu rozwoju obszarów metropolitalnych oraz czynniki społeczno-ekonomiczne kształtujące procesy metropolizacji w województwie łódzkim. Artykuł ma zatem dwa cele, teoretyczny i poznawczy. Pierwszym celem jest próba określenia teoretycznych ram dla badań procesów metropolizacji. Celem poznawczym jest natomiast rozpoznanie funkcji metropolitalnych Łodzi oraz czynników kształtowania Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego.

Punktem wyjścia do dalszych rozważań jest zdefiniowanie pojęć podstawowych. Przyjęto, że metropolią jest miasto, które charakteryzują się nie tyle dużą liczbą mieszkańców ile przede wszystkim koncentracją kapitału społecznego i finansowego oraz wiedzy i władzy zwłaszcza w zakresie funkcji kontrolnych wielkich korporacji (por. m.in. Pirveli 2003; Jałowiecki, Szczepański 2006; Markowski, Marszał 2006) Skutkiem koncentracji tych czynników jest rozwój funkcji metropolitalnych. Metropolitalność funkcji polega przy tym głównie na zdolności do wytwarzania zewnętrznych powiązań sieciowych z otaczającym regionem i innymi metropoliami oraz na zdolności do metropolizacji przestrzeni czyli kształtowania obszaru metropolitalnego. Funkcje obszaru metropolitalnego są funkcjami uzupełniającymi lub komplementarnymi w stosunku do metropolii co powoduje, że obszar ten tworzy integralną całość z metropolią czyli układ

metropolitalny. Powiązania funkcjonalne w obrębie tego układu mają charakter poziomych relacji sieciowych pomimo istniejących tendencji do dominacji metropolii (por. m.in.: *Ustawa o planowaniu* ... 2003; Markowski, Marszał 2006).

Zdefiniowane powyżej pojęcia wskazały, że zakres rozważań teoretycznych na temat procesów metropolizacji powinien obejmować dwie grupy zagadnień. Pierwszą grupę stanowią koncepcje rozwoju układów osadniczych i regionów obejmujące teorie ośrodków centralnych, teorię bazy ekonomicznej miast i teorie polaryzacji.

W teorii ośrodków centralnych najważniejsze dla badania procesów metropolizacji wydaje się christallerowskie ujęcie funkcji wyspecjalizowanych. Mogą one być podstawą rozwoju funkcji metropolitalnych oraz funkcji do nich komplementarnych. Teoria bazy ekonomicznej wskazuje, że funkcje metropolitalne są specyficznym rodzajem funkcji egzogenicznych. Teorie polaryzacji są natomiast modelami rozwoju regionu, modelem rdzenia i peryferii oraz modelem biegunów wzrostu. W tym drugim przypadku koncentrację tzw. jednostek wzrostu kształtuje biegun wzrostu i wpływa na dyfuzję rozwoju z tego bieguna na region otaczający. W ten sposób tworzy się tzw. układ spolaryzowany charakteryzujący się silnymi powiązaniem funkcjonalnymi między biegunem wzrostu a jego regionem. Wydaje się, że w rozważaniach nad metropolizacją, jednostki wzrostu można paralelizować z instytucjami wytwarzającymi funkcje metropolitalne a układ spolaryzowany z układem metropolitalnym.

Druga grupa teorii opisuje procesy usieciowienia gospodarki. Relacje opisywane przez teorię sieci przedsiębiorstw i koncepcję adaptacji przestrzennej, charakterystyczne dla gospodarki opartej na wiedzy, wydają się analogiczne do powiązań funkcjonalnych charakteryzujących układy metropolitalne.

Powyższe rozważania prowadzą do przekonania, że dyfuzja rozwoju z bieguna wzrostu na układ spolaryzowany odbywa się poprzez rozwój sieciowych struktur powiązań funkcjonalnych. Metropolizacja jest zatem rodzajem usieciowienia gospodarki i w podobny sposób powinna być badana. Rozpoznając funkcje metropolitalne oraz kształtowanie układów metropolitalnych należy szukać istniejących bądź potencjalnych jednostek wzrostu. Jednostki te są elementami wyposażenia instytucjonalnego danego obszaru tworzącymi sieci przedsiębiorstw albo samymi sieciami. Dla kształtowania układów metropolitalnych istotny jest również poziom wyposażenia społecznego (Granovetter 1985; Grabher 1993).

Diagnoza stanu miast województwa łódzkiego (Uwarunkowania... 2008; May 2008b) prowadzi do wniosku, że poziom rozwoju społeczno-ekonomicznego Łodzi w porównaniu z pozostałymi wielkimi miastami daje jej, w zależności od przyjętych wskaźników 6 albo 7 miejsce w Polsce. Procesy restrukturalizacji gospodarki miasta uległy wyhamowaniu a potencjał gospodarki innowacyjnej i jej wyposażenia instytucjonalnego jest średni w skali kraju. Go-

spodarkę innowacyjną w województwie charakteryzuje podobny poziom rozwoju oraz silny stopień polaryzacji. Jest ona skoncentrowana głównie w Łodzi i aglomeracji łódzkiej (por. May 2008a). Skutkiem tego stanu jest m.in. niska atrakcyjność rynku pracy co przyczynia się do wzrastającej depopulacji. Proces ten wpływa na niewystarczający poziom wyposażenia społecznego miasta i regionu.

Poziom rozwoju go gospodarki innowacyjnej wynika z niedostatecznego poziomu wyposażenia instytucjonalnego i społecznego. Niski jest zatem poziom rozwoju funkcji metropolitalnych Łodzi oraz stopień usieciowienia gospodarki i systemu osadniczego województwa. Brak zatem czynników kształtujących Łódzki Obszar Metropolitalny. Relacje między Łodzią a jej otoczeniem mają charakter raczej pionowy niż poziomy i są bardziej typowe dla układu rdzeń – peryferie niż dla układu metropolitalnego. Pomimo tych słabości i zagrożeń potencjał wewnętrzny Łodzi i miast w jej otoczeniu umożliwia rozwój funkcji metropolitalnych i obszaru metropolitalnego.

Obecnie w Łodzi można obserwować rozwój trzech grup funkcji metropolitalnych:

- 1) akademickiej i naukowo-badawczej;
- 2) naukowo-medycznej opartej na potencjale akademickim, sieci szpitali oraz przedsiębiorstwach produkujących farmaceutyki i instrumenty medyczne;
- 3) kulturalno-kongresowej opartej na unikalnych profilach kształcenia wyższych uczelni artystycznych, festiwalach i konferencjach międzynarodowych oraz tradycjach kulturalnych i przemysłowych w tym na rewitalizowanej dziewiętnastowiecznej zabudowie poprzemysłowej i tradycjach czterech kultur.

Możliwość kształtowania się Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego wynika z potencjału wewnętrznego gmin tworzących aglomerację łódzką i leżących w zasięgu jej oddziaływania. Diagnozując ten potencjał wzięto pod uwagę zarówno cechy ilościowe jak i jakościowe. Cechy ilościowe takie jak m.in.: struktura gospodarcza, poziom wykształcenia, udział ludności napływowej określają potencjał metropolitalny analizowanych gmin i możliwość rozwoju gospodarki innowacyjnej. Cechy jakościowe pozwoliły natomiast zdiagnozować możliwości rozwoju powiązań funkcjonalnych i pożądaną strukturę funkcjonalno-przestrzenną ŁOM. Za najważniejszy uznano potencjał rozwoju funkcji komplementarnych w stosunku do funkcji Łodzi ponieważ rozwój tego rodzaju funkcji umożliwi kształtowanie się poziomych relacji sieciowych. Na podstawie powyższej diagnozy dokonano delimitacji potencjalnego Łódzkiego Obszaru Metropolitalnego oraz ustalono kierunki rozwoju jego struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Postawione na wstępie cele, struktura artykułu i przeprowadzona analiza implikują wnioski zarówno: teoretyczne jak i poznawcze:

- 1) procesy metropolizacji można traktować jako swego rodzaju odpowiedź systemów osadniczych na procesy globalizacji i rozwoju cywilizacji informacyjnej czyli m.in. gospodarki innowacyjnej, serwicyzacji przemysłu i rozwoju usług wyższego rzędu (por. min.: Pirveli 2002; Jałowiecki, Szczepański 2006; Pirveli 2008);
- 2) metropolie i miasta ją otaczające można traktować jako przedsiębiorstwa oparte na wiedzy, układ metropolitalny jako sieć przedsiębiorstw a procesy metropolizacji jako zgodne z mechanizmami usieciowienia gospodarki a (por.: Pirveli 2008);
- 3) dla określania i badania funkcji metropolitalnych i metropolizacji istotne są zarówno czynniki ilościowe jak i jakościowe;
- 4) funkcje metropolitalne Łodzi dopiero się kształtują ale mogą one mieć krajowy zasięg oddziaływania i włączyć Łódź w komplementarną sieć metropolii polskich;
- 5) obecnie ukształtowaną strukturą osadniczą jest aglomeracja łódzka natomiast Łódzki Obszar Metropolitalny można traktować jako potencjalny;
- 6) nowe impulsy dla rozwoju funkcji metropolitalnych Łodzi i kształtowania jej obszaru metropolitalnego może przynieść dalszy rozwój gospodarki opartej na wiedzy;
- 7) gospodarka oparta na wiedzy to nie tylko przedsiębiorstwa wysokich i średnich technologii ale również przedsiębiorstwa projektowe, instytucje otoczenia przedsiębiorczości i zinstytucjonalizowane formy wymiany myśli i doświadczeń.

Literatura:

- Grabher G. (ed), 1993, *The embedded firm. On the socioeconomics of industrial networks*, Routledge, London-New York.
- Granovetter M., 1985, Economic action and social structure: the problem of embeddedness, *American Journal of Sociology*, 91, vol. 3.
- Jałowiecki B., Szczepański M.S., 2006, *Miasto i przestrzeń w perspektywie socjologicznej*, wyd. II zmienione, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa.
- Kukliński A. (red.), 2001, *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwanie dla Polski XXI wieku*. Komitet Badań Naukowych, Warszawa.
- Markowski T., Marszał T., 2006, *Metropolie, obszary metropolitalne, metropolizacja. Problemy i pojęcia podstawowe*, KPZK PAN, Warszawa.
- May J., 2008a, *Czynniki rozwoju gospodarki innowacyjnej w województwie łódzkim*, [w:] Ziolo Z., Borowiec M., (red.) *problematyka XXIV Międzynarodowej Konferencji Naukowej nt. „Funkcje przemysłu i usług w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego”*, Kom. Geogr. Przem. PTG, ZPiGP IG Uniw. Pedagog. Im. KEN w Krakowie, Warszawa –Kraków.

- May J., 2008a, *Diagnoza stanu miejskiej sieci osadniczej województwa łódzkiego w 2006 roku*, materiał niepublikowany w Pracowni Zagospodarowania Terenów Zurbanizowanych BPPWŁ, Łódź.
- Pirveli M., 2003, *Funkcja metropolitalna a proces globalizacji*, *Studia Regionalne i Lokalne*, nr 4(14)/2003, Warszawa.
- Pirveli M., 2008, *Miasto przestrzeń semantyczna*, wyd. Zapol, Szczecin.
- Projekt aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego*, (w opracowaniu), materiał niepublikowany w BPPWŁ, Łódź, 2009.
- Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 r.*, Dz. U. z 10 maja 2003 r.
- Uwarunkowania do aktualizacji Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Łódzkiego*, 2008 – materiał niepublikowany w BPPWŁ, Łódź.
- Wierzbicki A.P., 1995, *Perspektywy cywilizacji światowej XXI wieku a przemiany w Polsce* [w:] *Świat przyszłości a Polska*. Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku”, PAN, Warszawa.

PETER MINARČIK

Comenius University of Bratislava, Slovakia

FDI inflow and effects in Slovakia

Foreign direct investments are important factor of changes not only in country's economy, but also in country's community. They are important especially for small and transforming countries. Without them, these countries couldn't be able to change their economy so quickly and effectively. They can be in financial form as well as in form of equipment, technology, knowledge and others. Opening the markets in transforming countries, as a result of integration processes, was followed by increase volume of inwards investments.

Until 1998, during the government of Vladimír Mečiar, Slovakia was often neglected for being too risky for investors. Improvement in the area of Slovakia's attractiveness for foreign investors was the result of the changes in economic policy introduced by Mikuláš Dzurinda, the prime minister from 1998. It is obvious that since then Slovakia became important player in the area of investments. After 2006, when Róbert Fico became Prime Minister of Slovakia, the inflow of FDI has stagnated.

Foreign direct investments bring volume of positive changes. In the host countries, they can decrease employment, improve balance of trade and payment, bring knowledge and keep the production more effective. Of course, the countries themselves try to attract more foreign investors, or more value added productions by supporting education and research, establishing innovation, making legislation more effective, building infrastructure, integrating in various international organizations and so on.

Innovation and innovative activities earns special attention. As a result of research and development, they act as an engines of national prosperity. In the form of new knowledge and products, they create fundamentals for future competitiveness and increase in the area of economic effectiveness. Also the transfer of technology is one of the most important aspects of the FDI. Such investments are potential sources of knowledge acquisitions that spread across particular sectors of industry by way of labor force mobility. Foreign firms' admission is also important for domestic firms, which can observe, imitate and become more productive themselves, especially if foreign firms use advanced technology and effective methods of organization and management.

MIŁOSZ MISZCZYŃSKI
Uniwersytet Jagielloński, Kraków

**The new tracks of the development of digital industry
in knowledge-based economy.
A case of cloud computing**

This essay aims to depict the new theoretical assumptions of the concept of 'knowledge economy'. The paper presumes its typical features: non-linearity, emergence, turbulence and emphasizes the unmentioned characteristics. On one hand it discusses the ideological and utopian character of the concept, concerned with the political bodies affiliation to the idea of the economy based on knowledge creativity – on the other it outlines the methodological issues concerned with non-quantitative features of measurement of the new environment, for instance connected to increased role of innovations.

The paper analyses the overlooked global knowledge economy's aspects. It concentrates on a process of recent rocketing of the digital industry and introduces to the wider audience the phenomenon of "cloud computing" that can be used and understood in parallel to 'chaos' or hyper-complex information. Moreover, the development of cloud computing, based on the high hardware and creativity potential can be labeled as one of the ways of foregoing industrial deterritorialisation based on extensive data synchronisation between personal portable devices, computers and servers. Moreover, the paper stresses the importance of intangible innovation in the process as no significant and revolutionary tangible technological innovation launches the process. The process itself is rather endogamous and formed by the constant research and development by the market-driven actors.

The main hypotheses stated in this paper are: (1) the emphasized developments of the digital industry are recreating the participants' share within the digital market; (2) the economic jolt will be highly dependent on the winner's creativity potential; (3) cloud computing can be perceived as a Weberian ideal type of the knowledge economy environment and unveils its main features such as the increased role of cooperation, innovation, absolute competition and decreasing power of capital; (4) cloud computing can be used as an important argument in the process of deconstruction of the idea of the knowledge economy based on the political-economic activities of the supranational and national bodies.

The terminology and data used in the paper are rooted in sociology and behavioural economics. Basing on the author's qualitative research the work questions the political application of the notion.

TOMASZ RACHWAŁ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Struktura przestrzenna i działowa przemysłu Polski na tle Unii Europejskiej w dwudziestolecie rozpoczęcia procesów transformacji systemowej

Zachodzące współcześnie przemiany w gospodarce światowej, związane z budową gospodarki opartej na wiedzy i przechodzeniem do informacyjnej fazy rozwoju cywilizacyjnego, wpływają na procesy przekształceń różnorodnych struktur gospodarczych, tak aby mogły one efektywnie funkcjonować w zmieniających się uwarunkowaniach rozwoju gospodarczego. Uwarunkowania te związane są głównie z procesami globalizacyjnymi, a w przypadku Polski także z trwającą od 20 lat transformacją systemową gospodarki oraz procesami integracji z Unią Europejską. W efekcie tych przekształceń następuje przebudowa sektorowej struktury gospodarczej, w której działalność przemysłowa, będąca podstawową bazą ekonomiczną w fazie industrialnej, ustępuje działalności usługowej, w szczególności działalności związanej z nauką i oświatą. Konsekwencją tego procesu jest zmiana dotychczasowych struktur przestrzennych i działowych przemysłu oraz jego funkcji w rozwoju gospodarczym układów przestrzennych różnej skali, od układów lokalnych, przez regionalne po krajowe i międzynarodowe. W tej sytuacji zmieniające się warunki gospodarowania prowadzą do wzrostu zróżnicowań w poziomie rozwoju poszczególnych krajów i układów regionalnych.

Znaczącą rolę w tych przemianach odgrywają duże przedsiębiorstwa przemysłowe, spełniające w przestrzeni gospodarczej różnorodne funkcje, między którymi w procesie transformacji gospodarczej, pod wpływem zmieniających się uwarunkowań wewnętrznych i impulsów płynących z otoczenia międzynarodowego, kształtują się różnego typu nowe powiązania przestrzenno-produkcyjne. Zdolność do kształtowania nowych efektywnych powiązań przestrzennych jest szczególnie istotna w latach dekonjunkury gospodarczej, której pierwsze symptomy dało się zaobserwować w Polsce na początku 2008 r. Choć wg danych GUS, w całym 2008 r. zanotowano wzrost produkcji przemysłowej w Polsce i niektórych innych krajach Europy, dane z pierwszej połowy 2009 r. wskazują na silną tendencję spadku produkcji, związaną ze znacznym ograniczeniem popytu na wyroby przemysłowe na rynkach światowych, co powoduje, że tylko nieliczna grupa najsilniejszych przedsiębiorstw będzie w stanie utrzymać dyna-

mikę wzrostu produkcji w latach ogólnoswiatowego kryzysu gospodarczego. Jest to szczególnie skomplikowane w sytuacji, w które następuje stosunkowo szybkie rozerwanie dotychczasowych więzi kooperacyjnych z powodu bankructwa ważnych dostawców czy utraty płynności finansowej przez głównych odbiorców. Zdolność do utrzymania pozycji konkurencyjnej w tych warunkach, czy nawet wykorzystania okresu dekonjunktury do ekspansji (m.in. poprzez dokonywane stosunkowo niewielkim kosztem fuzje i przejęcia słabszych konkurentów, ze względu na znaczne obniżenie kursów akcji na światowych giełdach), w dużej mierze zależy więc od zdolności tych przedsiębiorstw do kształtowania nowych, efektywnych powiązań przestrzennych, co w najbliższych latach wpłynie na dalsze intensywne zmiany potencjału przemysłowego i przekształcenia struktur przemysłowych w układach przestrzennych różnej skali.

Z tej perspektywy istotna wydaje się problematyka badawcza wpływu tych czynników na kształtowanie się współczesnej struktury przestrzennej i działowej przemysłu oraz roli, jaką będzie pełnił przemysł w tej nowej fazie rozwoju cywilizacyjnego.

W świetle powyższych przesłanek celem podjętych badań jest analiza:

- zmian roli przemysłu w gospodarce Polski w okresie transformacji gospodarczej i integracji europejskiej w oparciu o jego udział w strukturze zatrudnienia i wartości dodanej brutto na tle przemian w innych krajach UE;
- przemian struktury przestrzennej przemysłu Polski i jego zróżnicowania w układach regionalnych pod wpływem uwarunkowań wewnętrznych (krajowych) oraz międzynarodowych, związanych m.in. z przepływem bezpośrednich inwestycji zagranicznych;
- zróżnicowania i przemian struktury działowej przemysłu Polski na tle UE jako wyrazu procesów transformacyjnych, zmierzających do unowocześnienia przemysłu krajowego;
- podobieństwa struktury działowej przemysłu Polski do krajów UE, ze szczególnym uwzględnieniem przemysłów zawansowanej technologii.

Analiza obejmuje Polskę oraz do celów porównawczych kraje członkowskie UE w podziale na sekcje i działy wg PKD 2004 (NACE 1.1). Źródłem danych statystycznych były roczniki statystyczne GUS i baza Eurostat, przy czym w przypadku niektórych krajów napotkano na barierę w dostępie do porównywalnych danych (problem poważnych trudności w dostępie do szczegółowych danych w określonych przekrojach czasowych nt. rozwoju przemysłu został szerzej omówiony we wcześniejszej pracy autora⁹). W pracy badawczej wyko-

⁹ Rachwał T., 2008, Problematyka badawcza funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych [w:] Problematyka badawcza geografii przemysłu, red. Z. Ziolo, T. Rachwał, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG nr 11, Komisja Geografii Przemysłu PTG, Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej IG AP, Wydawnictwo Naukowe AP w Krakowie, Warszawa-Kraków, s. 53-85.

rzystano również bieżące informacje dotyczące kształtowania się procesów gospodarczych w warunkach trwającego ogólnoświatowego kryzysu oraz wcześniejszymi badaniami dotyczącymi przemysłu regionów UE¹⁰ i przemian przemysłu Polski na tle Europy Środkowej i Wschodniej¹¹.

Pozwala to na określenie miejsca, w jakim znajduje się przemysł krajowy na drodze przemian dostosowawczych prowadzących do ukształtowania efektywnych struktur przestrzennych i działowych charakterystycznych dla najbardziej rozwiniętych krajów świata.

¹⁰ m.in. Kilar W., Rachwał T., Wiedermann K., 2008, Changes in differentiation of Polish regions' industrial potential within the European Union [in:] Czapiewski K., Komornicki T. (eds), *New functions of rural and industrial space in central and eastern Europe*, Europa XXI, vol. 17, Institute of Geography and Spatial Organization - Polish Academy of Sciences, Academic Division – Polish Geographical Society, Warszawa, s. 145-158; Rachwał T., Wiedermann K., Kilar W., 2008, Wydajność i koszty pracy jako czynniki konkurencyjności przemysłu regionów Polski w Unii Europejskiej w ujęciu regionalnym [w:] *Przekształcenia regionalnych struktur funkcjonalno-przestrzennych „Europa bez granic – nowe wyzwania”*, red. D. Ilnicki, K. Janc, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław, s. 79-90

¹¹ m.in. Domański B., 2006, Polski przemysł na tle przemysłu Europy Środkowej i Wschodniej [w:] Ziolo Z., Rachwał T. (red.), *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu*, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG nr 8, Wydawnictwo Naukowe AP, Warszawa-Kraków, s. 27-36.

RENATA RETTINGER

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Wielkość i przestrzenne zróżnicowanie zagospodarowania turystycznego obwodu lwowskiego

Turystyka jako dział gospodarski światowej charakteryzuje się dużą dynamiką rozwojową, dotyczy to zarówno wielkości ruchu turystycznego, wpływów z turystyki jak i rozwoju zagospodarowania turystycznego. Ukraina należy do grupy krajów, w których istnieją potencjalne możliwości rozwoju zagranicznego ruchu turystycznego, wynika to z atrakcyjności przyrodniczej i pozaprzyrodniczej obszaru. Niestety już od kilkunastu lat kraj ten boryka się z głębokim kryzysem gospodarczym, który dotknął także sektor turystyczny. Zjawisko uwidacznia się zmniejszeniem ruchu turystycznego na który ma wpływ niski standard świadczonych usług noclegowych, gastronomicznych oraz słaba dostępność komunikacyjna. Obwód lwowski jest przykładem jednostki terytorialnej o bardzo dużych możliwościach rozwoju różnych form turystyki: kulturowej, uzdrowiskowej, wypoczynkowej, kongresowej i kwalifikowanej. W ostatnich latach obserwuje się na terenie obwodu lwowskiego ożywienie inwestycyjne w zakresie powstawania nowych obiektów hotelarskich i gastronomicznych. Dotyczy to przede wszystkim Lwowa jako miejsca organizacji EURO 2012, miasto podjęło szereg działań mających na celu zwiększenie ilości miejsc noclegowych w obiektach kategorizowanych o podwyższonym standardzie usług, zarówno w centralnej części miasta jak i na jego obrzeżach. Większość inwestycji finansowana jest ze środków osób fizycznych bądź podmiotów posiadających osobowość prawną. Zasadniczym problemem Lwowa, który może ograniczać rozwój turystyki jest zewnętrzna i wewnętrzna dostępność komunikacyjna oraz brak parkingów przy hotelach położonych w centralnej części miasta. Drugim obszarem, w którym nastąpiło ożywienie inwestycyjne sektora turystycznego jest Truskawiec, największe uzdrowisko regionu. Środki kapitałowe lokowane są zarówno w budowę nowych obiektów sanatoryjnych i modernizację istniejącej infrastruktury turystycznej. Trzecim obszarem intensywnie rozwijającej się bazy turystycznej są rejon o szczególnych walorach wypoczynkowych położonych u podnóża Karpat Ukraińskich. Głównym celem artykułu jest analiza stanu oraz przestrzennego zróżnicowania wskaźników rozwoju bazy noclegowej w rejonach obwodu lwowskiego oraz próba oceny zagospodarowania turystycznego w kontekście rozwoju różnych form ruchu turystycznego.

Przestrzenne zróżnicowanie wielkości ruchu turystycznego w Grecji

Grecja od lat należy do krajów, w których turystyka odgrywa bardzo duże znaczenie, decydują o tym wyjątkowe walory przyrodnicze i kulturowe. Liczba przyjazdów systematycznie rośnie i utrzymuje się na wysokim poziomie, w roku 2007 wynosiła ona 18,7 mln, z czego ponad 92% stanowili Europejczycy. Najchętniej do Grecji przyjeżdżają obywatele Wielkiej Brytanii, Niemiec, Włoch, Holandii, Francji oraz krajów ościennych – Bułgarii, Albanii i Macedonii. W Grecji zaznacza się przestrzenne zróżnicowanie wielkości ruchu turystycznego. W roku 2007 najwięcej turystów przyjechało do Attyki, co stanowiło ponad 22% wszystkich przyjazdów. Bardzo dużym zainteresowaniem wśród turystów cieszą się greckie wyspy; Kreta (14%), Wyspy Egejskie Południowe (13%) i Jońskie a także Macedonia Środkowa. Najmniejszą liczbę przyjazdów zanotowano w Macedonii Zachodniej i Epirze. Największą gęstością ruchu turystycznego charakteryzują się regiony wyspiarskie, a najmniejszą Epir, Macedonia Zachodnia i Grecja Środkowa. Wskaźnik intensywności ruchu turystycznego osiąga najwyższą wartość w przypadku Wysp Egejskich Południowych. Najniższą wartość przyjmuje on dla Macedonii Zachodniej, czyli regionu nie posiadającego dostępu do morza, co przekłada się na małe zainteresowanie ze strony turystów. Wielkość ruchu turystycznego może bezpośrednio wynikać z poziomu rozwoju infrastruktury turystycznej szczególnie bazy noclegowej. W 2007 roku zarejestrowanych było 9531 obiektów noclegowych, z czego 96,6% stanowiły hotele oraz obiekty typu hotelowego. Skupiały one 700 933 miejsc noclegowych. Najwięcej, bo aż 48% spośród wszystkich hoteli posiada standard dwóch gwiazdek, hotele pięciogwiazdkowe stanowią 2% i najczęściej budowane są na Krecie i w Attyce. Mniejsze znaczenie odgrywają campingi (324), które oferowały łącznie 90 023 miejsc noclegowych. Największą gęstością bazy noclegowej charakteryzują się greckie wyspy (Jońskie, Egejskie Południowe, Kreta) oraz Attyka, najmniejszą natomiast Macedonia Zachodnia, Epir i Macedonia Wschodnia i Tracja. Grecja jest krajem, w którym zaznacza się bardzo duży wpływ warunków naturalnych i dziedzictwa kulturowego, na rozwój ruchu turystycznego w poszczególnych regionach. Fakt ten przekłada się automatycznie na poziom rozwoju zagospodarowania turystycznego obszarów. Takie ośrodki, jak

Ateny, Saloniki, Meteory czy Delfy, ze względu na dużą wartość historyczną i kulturową są i będą atrakcją turystyczną. Natomiast obecnie rzadko odwiedzane regiony, paradoksalnie mogą szukać nowej szansy w swym turystycznym odosobnieniu.

IRINA RODIONOVA

Russian Peoples' Friendship University, Moscow

Structural changes of the world industry in postindustrial society

Economic growth and the development of countries are always connected with the changes of the world economic structure. The structure of the world industry also changes.

This study is dedicated to the characteristic of structural shifts of the world allocation of industry and manufacturing.

Let begin with the topic of postindustrialisation. Many developed countries have gone to this development stage. What are the common characteristics of the process of postindustrialisation? The reduction of an industry share and the increase of a service share in GDP are the main features of it. These tendencies have allowed some scientists to formulate the theses of “deindustrialization” of highly developed countries. But this situation should not be characterized so uniquely. It is worth drawing your attention to the fact that the industry share in the international trade accounts to about 70%. Nowadays the majority of emerging economies (Asia, Africa, Latina America), in which most of the world population live, are entering the industrial stage of development. So the industry share in labor occupation and GDP grows there. Industry plays a greater role in these states from year to year.

The end of the period when two countries dominated in the world (the USSR and the USA) and the world trends like globalization, internationalization and transnationalisation, involving national countries in the world economy, growth of the openness and mutual dependence of the countries, as well as a rapid development of China, Asian newly industrialized economies and other emerging economies – all these have led to the considerable changes in the structure and functions of the international manufacturing production and trade.

Besides, these trends have led to the restructuring of the world economy and to the main shifts in the manufacturing locations both at regional and global levels. On the one hand, countries have got a great chance to develop and become active players in the world economy. On the other hand, those that fell behind the scientific and technological revolution, which started in the second part of the 20th century, and did not do their best to create new high technologies

(or just did not have such opportunities because of a low level of development, illiteracy or people poorness) turned to be behind global leading economies.

OLGA SHUVALOVA

Russian Peoples' Friendship University, Moscow

Rearrangement of power industry in East Germany after the reunion

The energy industry of East Germany was changed radically since 1990. Total industrial production decreased after the reunion with West-Germany and this means that the energy consumption declined – by 30% within the first three years. The energy market in the Eastern part of Germany is now structured according to the Western model. Both the structure of energy consumption and the suppliers are changed. The sector is being monopolized and the energy price increases.

Brown-coal was the most important domestic energy-source in German Democratic Republik (GDR). Also it was processed in chemical plants. Due to the pressure of the coal crisis the fuel is extracted only in Middle-Germany, and in the Lausitz-fields. Most of it is fired by the power-stations Boxberg and Jänschwalde.

The oil from Soviet Union is delivered via Druzhba oil pipeline network to the refineries at Schwedt and Leuna. The new refinery in Spergau started his operation in 1997 after close-down the refinery in Leuna.

The natural gas in the GDR is delivered by the domestic resources and also from the Soviet Union. Coal gas was produced by coke ovens in Lauchhammer and Schwarze Pumpe. After the Germany reunion East-Germany natural gas pipeline network was connected to West-Germany.

In 1995 East-Germany was integrated into European Network of Transmission for Electricity. All nuclear reactors built by East-Germany were closed. After the Germany reunion it was built new gas- and coal-fired power-stations. The state program provides some incentives for using of the alternative energy sources.

In the area of the development of high-tech and ecological power industry East-Germany has overtaken the Western lands. The rate of using new energy sources (natural gas and alternative energy) in the East-Germany is higher than in the West-Germany.

PIOTR SIŁKA

Polska Akademia Nauk, Warszawa

Potencjał innowacyjny wybranych miast Polski

Koncepcja innowacji występuje w wielu klasycznych i nowych ujęciach teoretycznych rozwoju społeczno-ekonomicznego. Jest to jeden z częściej przedstawianych elementów wspierających rozwój obok takich czynników jak sposób organizacji ekonomicznej i społecznej czy profesjonalna siła robocza. Ewolucja tego pojęcia doprowadziła do powstania sześciu kolejnych modeli innowacji. Zaś od lat 60-tych ubiegłego wieku systematycznie zaś rozbudowana jest metodologia do badań tego zjawiska. Rosnące zainteresowanie tematyką innowacji, zaowocowało wieloma badaniami starającymi się przedstawić co i w jaki sposób sprzyja innowacyjności zarówno w skali makro jak i mikro. Jednym z takich przedmiotów badań mogą być miasta.

Autor dokonuje analizy potencjału innowacyjnego 65 miast Polski (miasta na prawach powiatu). Zaprezentowane zostaną wstępnie wyniki badań prowadzonych w ramach projektu badawczego „Potencjał wybranych miast Polski i ich wzrost gospodarczy”.

Sektor budownictwa i handlu w działalności przedsiębiorców w metropoliach w zachodniej Polsce

Zgodnie z klasyfikacją przeprowadzoną w Zaktualizowanej Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju (dokumencie rządowym, który nie ma mocy obowiązującej, ale który ma doniosłe znaczenie z punktu widzenia metodologii klasyfikacji metropolii), do metropolii w Polsce zaliczyć można Warszawę, Gdańsk, Poznań, Wrocław, Katowice, Łódź, Szczecin oraz Toruń – Bydgoszcz. Zgodnie z klasyfikacją ośrodków MEGA dokonaną przez ESPON (European Spatial Planning Observation Network), do europejskich centrów obszarów metropolitalnych wzrostu należą poza Warszawą, Kraków, metropolia katowicka, Gdańsk – Gdynia – Sopot, Poznań, Wrocław oraz Łódź¹². Biorąc pod uwagę powyższe można kategorycznie stwierdzić, że metropoliami są stolice trzech województw położonych na zachodzie Polski: Wrocław, Poznań i Szczecin. Celem referatu jest analiza sektora z zakresu budownictwa i sektora usług z zakresu handlu hurtowego i detalicznego we wspomnianych ośrodkach. Oba sektory z Polskiej Klasyfikacji Działalności wiążą się w istotnym stopniu z rozwojem obszarów metropolitalnych. Stanowią one jednocześnie jeden z najczęściej występujących w praktyce rodzajów działalności gospodarczej podejmowanej przez przedsiębiorców¹³.

Okres badań obejmuje lata 1998 – 2008. Od roku 1998 obowiązuje obecny ustrój samorządu terytorialnego, na podstawie którego duże miasta uzyskują status miast na prawach powiatu. W badaniach uwzględniono również szczególnie rok 2004, jako rok wstąpienia Polski do Unii Europejskiej oraz rok 2008 – czyli ostatni rok, który został objęty przez niniejsze badania.

W referacie porównano liczę przedsiębiorców z obu sektorów względem liczby przedsiębiorców ogółem w metropoliach oraz względem liczby przedsiębiorców wybranych sektorów w całych województwach, których metropolie

¹² European Commission, Interim Territorial Cohesion Report, OOPEC, Luksemburg 2004.

¹³ Wynika tak z badań R. Borowieckiego i B. Siuty – Tokarskiej, zgodnie z którymi w roku 2006 największa liczba podmiotów zajmowała się handlem hurtowym. Budownictwo znajdowało się na wysokim czwartym miejscu. R. Borowiecki, B. Siuta – Tokarska, Problemy rozwoju i funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce. Synteza badań i kierunki działania, Difin, Warszawa 2008, s. 142 – 143.

stanowią stolice. Ponadto porównano wspomniane wyniki ze średnią liczbą przedsiębiorców z obu sektorów w polskich metropoliach krajowych ogółem.

JANUSZ SOBOŃ, ROMAN SZEWCZYK

Akademia Morska w Szczecinie

Instrumenty finansowe polityki regionalnej

Integracyjność finansów Unii Europejskiej, ze względu na finansowanie unijnej polityki regionalnej, jest czynnikiem pozwalającym na istnienie i rozwijanie się tej kategorii działań unijnych. Efektem integracyjności finansów Unii Europejskiej na płaszczyźnie polityki regionalnej jest uzgodnienie, na szczeblu unijnym, jednolitych zasad finansowania rozwoju regionalnego państw członkowskich.

System finansów integracyjnych pozwala na to, aby finansowe instrumenty polityki regionalnej mogły spełniać także funkcję redystrybucyjną w odniesieniu do przymusowego podziału wtórnego dochodu i majątku powstającego w państwach członkowskich. Finansowy system integracyjny umożliwia również uczestniczenie finansowych instrumentów polityki regionalnej w kształtowaniu stabilizacji gospodarczej lub przyczynianiu się do stabilizacji gospodarczej wewnątrz Unii.

Funkcjonowanie funduszy Unii Europejskiej, a szczególnie funduszy strukturalnych należy do kluczowych zagadnień dotyczących polityki regionalnej Unii Europejskiej.

Natomiast Wykreowanie odpowiednich mechanizmów umożliwiających absorpcję środków Unii Europejskiej na poziomie regionu, a w konsekwencji przez poszczególne podmioty.

Polityka regionalna Unii Europejskiej obejmuje dwie kategorie instrumentów funkcjonalnych, które decydują o jej funkcjonowaniu i oddziaływaniu. Są to instrumenty prawne i instrumenty finansowe.

Ze względu na fakt, że większość instrumentów polityki regionalnej ma charakter złożony, wobec tego możemy je podzielić na fundusze strukturalne (EFS, EFRR), Fundusz Spójności oraz EBI.

Po wstąpieniu do Unii w maju 2004 r., można było wykorzystywać przyznaną Polsce pomoc przedakcesyjną, natomiast w latach 2004-2006 po raz pierwszy Polska korzystała ze środków unijnych na tych samych zasadach co pozostałe państwa członkowskie.

W obecnym okresie programowania 2007-2013 obok spójności ekonomicznej i społecznej czyli wyrównanie poziomu rozwoju gospodarczego i społecznego wszystkich regionów w Europie, równie ważne miejsce zajęła kwestia spójności terytorialnej.

Z punktu widzenia zarządzania środkami unijnymi, zasadniczą zmianą w obecnym okresie programowania jest częściowa decentralizacja wdrażania programów operacyjnych finansowanych z funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. Oprócz programów krajowych, powstało 16 programów regionalnych, które zastąpiły Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego. W każdym z tych programów istnieje co najmniej jeden priorytet, w ramach której środki przeznaczone są na inwestycje w firmach i mają na celu podniesienie ich konkurencyjność.

W przypadku komponentu regionalnego funkcję instytucji pośredniczącej pełnią samorządy województw.

TADEUSZ STRYJAKIEWICZ

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

Przemiany w geografii przemysłu i ich odzwierciedlenie w 25-letniej historii krakowskich konferencji

Jubileuszowa konferencja naukowa, organizowana już po raz 25. w Instytucie Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego (dawnej Wyższej Szkoły Pedagogicznej, później Akademii Pedagogicznej) w Krakowie jest dobrą okazją do refleksji na temat przemian jakie dokonały się w geografii przemysłu w tym okresie, a także do postawienia pytania, w jakim zakresie przemiany te znajdowały odzwierciedlenie w problematyce cyklu krakowskich konferencji, tak ważnych i zasłużonych dla rozwoju polskiej geografii przemysłu.

Punktem wyjścia analizy jest zbiór artykułów opublikowanych po konferencji „Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli”, która odbyła się w Krakowie 25 lat temu, w dniach 9.-10. grudnia 1985 r. Jeden z nich, zatytułowany „Kierunki badawcze geografii przemysłu w Polsce w latach 1945-1980”, napisany był przez autora niniejszego streszczenia (który wówczas określany był przez Profesora Zbigniewa Ziolo jako przedstawiciel „młodszego pokolenia, podejmującego trud rozwijania geografii przemysłu”), z kolei jednym z najaktywniejszych dyskutantów był Profesor Stanisław Misztal (dziś Dostojny Jubilat, Honorowy Przewodniczący Komisji Geografii Przemysłu PTG).

Wyrażając radość z możliwości spotkania się po 25 latach w tym samym budynku niemalże „w tym samym gronie”, w swym wystąpieniu próbuję odpowiedzieć na pytanie, jaką drogę przeszła nasza dyscyplina naukowa (i my wraz z nią) w ciągu minionego ćwierćwiecza.

W referacie podjęto dyskusję na temat kilku kwestii, które – w przekonaniu autora – najlepiej odzwierciedlają przemiany w geografii przemysłu na przełomie XX i XXI wieku.

Dotyczą one m.in.:

- a) definiowania zakresu przedmiotowego dyscypliny;
- b) nowych trendów metodologicznych (np. podejść ewolucyjnego, relacyjnego, instytucjonalnego);
- c) nowego spojrzenia na czynniki lokalizacji działalności gospodarczej,
- d) miejsca przemysłu w zachodzących współcześnie procesach przestrzennych (globalizacji, transformacji, tercjarizacji gospodarki).

W odniesieniu do każdej z tych kwestii starano się odpowiedzieć na pytanie, czy i w jakim stopniu były i są one przedmiotem dyskusji w Polsce, w tym w ramach konferencji organizowanych w Krakowie przez Instytut Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego i Komisję Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego.

NATALIA M. SYSSOEVA

Irkutsk Scientific Center of SB RAS, Irkutsk

Problems of network relationships development during the transitional period

Development of the market forms of the production organization, such as clusters, is based on evolution of network structures in a society. Priorities of development of industrial clusters as industrial regions and intersectorial complexes on the basis of small and medium-sized business, pronounced by the authorities, force to analyze this factor of their development. It has become of current interest especially during the financial crisis period when the decline of production at large enterprises of national corporations has led to an aggravation of the problem concerning monofunctional cities, i.e. forms of production allocation that remained after the Soviet period.

The condition of network relationships is influenced by different factors. Our work distinguishes some of them, namely, the condition of the society itself, the degree of the traditional pattern preservation as well as the economic structure, developed during the Soviet period.

Readiness of various types of territorial communities for self-organization and development of production communications was analyzed in the Irkutsk region conjointly with the Center for Economic Research of the University of Bonn (Germany). In particular there was analyzed the development of production business form that was the most accessible to the population during the first Post-Soviet years and had the highest consumer demand, namely, agriproduct processing and foodstuff production. It has been found out that private entrepreneurs had the most stable interconnections with suppliers and consumers, though those were the youngest enterprises. Besides, with increase of a rank of a settlement the number of stable relations grew, especially with raw material producers. In rural areas and provinces where social connections have a traditional or family character to a greater degree, single transactions on the central wholesale markets prevailed.

Low readiness for formation of stable horizontal interconnections was observed also in industrial monocities. Businessmen independent of the main enterprise had business relations of predominantly vertical character, i.e. in search of contractors they went more often outside the cities – to larger or smaller centers. Closing of enterprises forming a company town or curtailment of their pro-

duction last year revealed low potential of self-organization of the local community that wished to return to former production modes.

It is necessary to solve institutional problems for development of production networks. Practical absence of antimonopoly policy leads to absorption of most successful of them by large structures often supported by local authorities, or to extrusion from the market. Associations of manufacturers often have formal character and are not capable of forming their own industrial policy and of resisting to large monopolies.

Therefore, pursuing the policy of economic restructuring, establishing modern forms of production allocation, the state should promote the reform of public relations through the stimulation of social interconnections.

PRZEMYSŁAW ŚLESZYŃSKI
Polska Akademia Nauk, Warszawa

Powiązania właścicielskie przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w Polsce i ich znaczenie dla rozwoju regionalnego

Referat przedstawia studia z zakresu geografii przedsiębiorstw, dotyczące kształtowania się sieci powiązań właścicielskich polskich przedsiębiorstw w sektorze przemysłowym i usługowym po 1989 roku. Są to jedne z najbardziej silnych relacji, gdyż opierają się na prawie własności, czyli możliwości pełnego dysponowania, w tym przypadku potencjałem przedsiębiorstwa, do celów wynikających ze strategii działalności, nastawionej najczęściej na osiągnięcie zysku i przejmowanie rynków zbytu. Ma to dalej istotne znaczenie przestrzenne i regionalne. Analizą objęto 1,2 tys. największych przedsiębiorstw działających w Polsce w 2005 r., dla których zebrano informacje o strukturze własnościowej, właścicielskiej i geograficznej akcjonariatu. Są one reprezentatywne dla dużej części gospodarki, bowiem przychody tych największych podmiotów stanowiły 91% wszystkich przychodów przedsiębiorstw działających w Polsce. Opracowanie bazuje na studium autora pt. „Gospodarcze funkcje kontrolne w przestrzeni Polski” (Prace Geograficzne nr 213, IGiPZ PAN, 2007 r.) oraz badaniach prowadzonych aktualnie w ramach grantu MNiI pt. „Powiązania funkcjonalne pomiędzy polskimi metropoliami” (2008-2010).

W przeciągu ostatniego dwudziestolecia zmianie uległy niemal wszystkie ważniejsze ramy prawno-organizacyjne, warunkujące rozwój instytucjonalny podmiotów gospodarczych. W wyniku rozpadu dotychczasowych struktur, powstała nowa organizacja przestrzenna zarządzania gospodarczego. Równoczesny napływ kapitału zagranicznego spowodował „wprężgnięcie” rodzimych podmiotów do europejskich i światowych powiązań gospodarczych. Przejęcie kontroli właścicielskiej nad znaczną częścią przychodów przedsiębiorstw spowodowało, że wprawdzie pozycja Warszawy jako głównego ośrodka dyspozycyjnego w kraju została zachowana (lub też niekiedy nawet wzmocniona), ale zmieniła się jej pozycja względem innych centrów decyzyjnych zlokalizowanych poza granicami państwa. Wskutek inwestycji kapitałowych nastąpiło rozerwanie systemu krajowego na rzecz powiązań i relacji międzynarodowych. Okazuje się, że związki lub podporządkowanie właścicielskie przedsiębiorstw zlokalizowanych w polskich miastach i znajdujących się na niższych szczeblach hierarchicznych

są silniejsze z ośrodkami zagranicznymi, niż krajowymi. Szczególnie jest to widoczne w sektorze przetwórstwa przemysłowego, handlu i finansów. Bilans tych powiązań i relacji, mierzony udziałem w kontroli przychodów proporcjonalnie do struktury akcjonariatu, jest ujemny na wszystkich szczeblach hierarchicznych (Warszawa – minus 320 mld zł, pozostałe ośrodki metropolitalne – minus 240 mld zł).

Równocześnie powstawanie nowej organizacji przestrzennej zarządzania gospodarczego ma charakter dostosowania się do istniejących struktur zarządzania, usytuowanych głównie w Warszawie. Wynika to z inercji przestrzennej oraz dużego oporu w zmianach struktury społeczno-gospodarczej ośrodków administracyjno-osadniczych, w tym znacznej przewagi Warszawy jako miejsca skupienia władzy publicznej i dotychczas wykształconych sieci powiązań biznesowych, umożliwiających łatwiejszy dostęp do informacji, instytucji, polityków, specjalistycznej kadry, itd. W efekcie tego następuje koncentracja gospodarczych funkcji kontrolnych. Rezultatem zmian jest utrzymywanie się lub pogłębianie struktury monocentrycznej całego układu, a tym samym polaryzacja gospodarcza. Z punktu widzenia rozwoju regionalnego w układzie krajowym jest to proces negatywny. W końcowej części referatu przedstawia się zatem propozycje dla polityki regionalnej, mające przeciwdziałać tym zjawiskom.

ANNA ŚWIDURSKA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

Efektywność rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych wysokiej techniki w Polsce

Nasilające się procesy integracyjne i globalizacyjne stawiają przed polską gospodarką wiele wyzwań. Dotyczą one m.in. cechującego współczesną konkurencję efektywnego zarządzania procesami kreowania i przepływu wiedzy.

Istotą współczesnego przedsiębiorstwa jest pozyskiwanie i wykorzystywanie wiedzy praktycznie w każdym aspekcie jego funkcjonowania. Nowa, dominująca rola nauki w rozwoju gospodarczym i cywilizacyjnym przyczynia się do powiększenia prestiżu nauk technologicznych. Zmiany technologiczne są jednym z najważniejszych czynników mających wpływ na wypracowanie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej danego kraju. Odgrywają one kluczową rolę zarówno w procesach prowadzących do zmian strukturalnych w obrębie danej branży, jak i w procesie powstawania nowych branż.

Nawiązując do światowych trendów rozwoju branż opartych na osiągnięciach nauki i techniki, Polska charakteryzuje się nadal niskim udziałem produktów wysokiej techniki w ogólnej wartości sprzedaży. Niezbędne jest globalne podejście do nadrobienia tego zapóźnienia, czemu sprzyja m.in. członkostwo w Unii Europejskiej oraz wsparcie z jej funduszy.

Cel referatu ukierunkowano na analizę przemysłu wysokiej techniki (high tech manufacturing sectors) przeprowadzoną na poziomie przedsiębiorstw. Szczególną uwagę zwrócono na ich lokalizację, działalność eksportową, kondycję ekonomiczną, powiązania z instytucjami otoczenia biznesu, obecną i przewidywaną pozycję konkurencyjną oraz rolę w tworzeniu popytu na pracę.

Analizy i oceny wybranych zachowań przestrzennych przedsiębiorstw dokonano na podstawie wyników badań ankietowych, niepublikowanych danych przygotowanych przez Centralny Ośrodek Informatyki Statystycznej w Warszawie oraz danych przedsiębiorstw ujętych na „Liście 500”.

Instrumenty wspierające działania rewitalizacyjne i ich wpływ na aktywizację zdegradowanych układów przestrzennych na przykładzie Wrocławia, Łodzi i Krakowa

Celem artykułu jest analiza instrumentów wspierających działania rewitalizacyjne i ich wpływ na przekształcenia zdegradowanych struktur przestrzennych Wrocławia, Łodzi i Krakowa, do których zaliczyć można dokumenty Lokalnych Programów Rewitalizacji, strategie zarządzania, wdrażania i monitorowania kryzysowych obszarów, instrumenty finansowania w postaci funduszy pochodzących ze źródeł Unii Europejskiej oraz nowej perspektywy finansowej JESSICA, jak również prace nad ustawą rewitalizacyjną.

Problematyka rewitalizacji stała się w ostatnich latach zjawiskiem istotnym w procesie przekształceń obszarów miast, charakteryzujących się wysokim poziomem bezrobocia, ubóstwa oraz trudnych warunków mieszkaniowych, wysokim poziomem przestępczości, degradacji infrastruktury technicznej i budynków, zanieczyszczenia środowiska naturalnego oraz niskim poziomem wykształcenia i przedsiębiorczości mieszkańców.

Pierwsze prace związane z projektami rewitalizacji podejmowane były w Polsce już na początku lat 90-tych, kiedy to powstał projekt „ustawy o odnowie miast”, nazywany później „ustawą rewitalizacyjną” oraz kolejny, piąty projekt „ustawy o programach rewitalizacji”. Jednak do dzisiaj nie stworzono projektu, który spełniałby wszystkie wytyczne składające się na zagospodarowanie przestrzenne, ochronę środowiska, współpracę w dziedzinie partnerstwa publiczno-prywatnego, czy finansowania projektów rewitalizacyjnych, itp. Aktualnie istnieją dwa opracowania, które stanowią źródło propozycji rozwiązania części problemów związanych z opracowaniem projektu legislacyjnego o programach rewitalizacji (A. Muzioł-Węclawowicz, 2005), do których zalicza się:

1. Projekt ustawy o programach rewitalizacji (wersja z 27 marca 2002 r.), opracowany na zlecenie Urzędu Mieszkalnictwa i Rozwoju Miast w 2000 r. Do 2002 r. był przedmiotem prac resortowych, jednak z uwagi na ograniczenia budżetowe odstąpiono od dalszych prac związanych z przygotowaniem ustawy,

2. Założenia do projektu ustawy o rewitalizacji obszarów miejskich, opracowanych przez Departament Ładu Przestrzennego Ministerstwa Infrastruktury z 2004 r.

Obecnie kształtowanie polityki rewitalizacyjnej przez Samorządy, z uwagi na brak ustawy o rewitalizacji dla zdegradowanych obszarów miast, odbywa się na podstawie dokumentów w postaci Lokalnych Programów Rewitalizacji opracowanych przez Urzędy Marszałkowskie poszczególnych województw. Stanowią one strategiczne ramy odniesienia dla działań związanych z wdrażaniem projektów rewitalizacyjnej na wskazanym obszarze. Opracowanie Programów stanowi także warunek pozyskania funduszy unijnych na projekty rewitalizacyjne, łączące zagadnienia urbanistyczno-architektoniczne z programem gospodarczym i społecznym.

Obecnie brakuje w Polsce systemowego podejścia do problematyki rewitalizacji z uwagi na brak spójności działań związanych z planowaniem rozwoju (miast) a opracowaniem programów rewitalizacji. Planowanie koncertuje się na sporządzaniu planów sektorowych, a programowanie rewitalizacji sprowadza się jedynie do opracowania Lokalnego Programu Rewitalizacji (który nie stanowi prawa miejscowego), aby można było na jego podstawie pozyskać fundusze unijne.

Literatura:

Muzioł-Węclawowicz A., 2005, *Rewitalizacja miast-założenia ustawy o gminnych programach rewitalizacji*, Ekspertyza, Założenia projektu ustawy o programach rewitalizacji, Warszawa.

MARIA TKOCZ, JAKUB ŻYDZIK

Uniwersytet Śląski, Sosnowiec

Rola światowego koncernu w przemianach przestrzeni przemysłowej Polski w okresie transformacji (przykład Coca-Cola Company)

Początek transformacji gospodarczej przypadającej w Polsce na przełom lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych XX wieku charakteryzował się dynamicznymi zmianami, zmierzającymi do wprowadzenia gospodarki rynkowej. Wyraźna stabilizacja gospodarki oraz szybkie przejście do strefy wolnego rynku wzbudziły zainteresowanie światowych koncernów, rozważających zainicjowanie swojej działalności produkcyjnej w Polsce. W wyniku poniesionych nakładów inwestycyjnych końcowym efektem powyższych działań była lokalizacja zakładów produkcyjnych na obszarze Polski. Przykładem koncernu o zasięgu globalnym jest firma The Coca-Cola Company, charakteryzująca się najbardziej rozpowszechnioną na świecie marką. Dzięki inwestycjom zapoczątkowanym w 1991 roku opisywana firma szybko zaaklimatyzowała się na rynku krajowym, rozbudowując wewnętrzną sieć dystrybucji oraz otwierając kolejno nowe zakłady produkcyjne. Obecnie Coca-Cola w Polsce zatrudniająca ponad 3 500 osób oraz posiada 3 nowoczesne zakłady produkcyjne zlokalizowane w Staniątkach koło Niepołomic, Łodzi i Radzyminie koło Warszawy, a także rozlewnię wody butelkowanej w Tyliczu. W wyniku inwestycji oraz szerokich nakładów finansowych poniesionych na rynku krajowym charakteryzowany koncern, będący największym producentem napojów bezalkoholowych stał się ważnym elementem rozwoju gospodarczego Polski i oznaką stabilności, wywierając jednocześnie znaczny wpływ na strukturę zatrudnienia.

Celem referatu będzie ukazanie dynamiki zmian w przestrzeni przemysłowej, w wyniku obecności koncernu o zasięgu globalnym wraz z opisem jego wewnętrznej struktury, działalności produkcyjnej oraz powiązań zachodzących w szeroko pojętej przestrzeni gospodarczej. Ponadto wynikiem przeprowadzonej analizy będzie próba konstrukcji grona przemysłowego Coca-Coli w Polsce oraz przestrzenny układ sieci dystrybucyjnej wraz z wydzieleniem regionalnych ośrodków sprzedaży.

ANNA TOBOLSKA

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań

Zróżnicowanie postaw społecznych wobec inwestycji zagranicznych

Filie i oddziały koncernów międzynarodowych są zazwyczaj znaczącym elementem w strukturze gospodarczej miast i regionów, a w zależności od stopnia integracji (zakorzenienia, „embeddedness”) z regionalnym oraz lokalnym otoczeniem gospodarczym mogą odgrywać znaczącą rolę w ich rozwoju. Lokalizacja filii koncernu międzynarodowego wywołuje wielorakie skutki, w różnych sferach: gospodarczej, społecznej, przestrzennej, w środowisku przyrodniczym. Do skutków w sferze społecznej można zaliczyć kształtowanie się postaw mieszkańców wobec inwestora, co następuje na podstawie wiedzy o nim, wykreowanego wizerunku i prowadzi w dalszej kolejności do pewnych wobec niego zachowań - w przypadku obiektu takiego jak zakład przemysłowy można je identyfikować z gotowością podjęcia pracy w nim.

Opracowanie dotyczy porównania postaw wobec nowych inwestorów zagranicznych mieszkańców dużego miasta oraz małej gminy wiejskiej. Podstawą analizy były badania ankietowe przeprowadzone wśród mieszkańców Poznania oraz mieszkańców gminy Zbąszynek: w pierwszym przypadku dotyczyły postaw wobec oddziału koncernu międzynarodowego EXIDE Technologies, który od 1995 roku jest zlokalizowany w mieście, a w drugim - dotyczyły postaw wobec oddziału koncernu Swedwood, obecnego w gminie od 1999 roku. Różnice w relacji mieszkańców wobec inwestorów zagranicznych ujawniły się już w pierwszym pytaniu ankiety, „Czy słyszał Pan(i) o przedsiębiorstwie EXIDE Technologies S.A. / Swedwood S.A.?” - wśród respondentów poznańskich tylko 51% (tj. 349) odpowiedziało pozytywnie, natomiast wśród ankietowanych mieszkańców gminy aż 96,0% (tj. 494). Znacznie mniejsze problemy respondenci poznańscy mieli ze wskazaniem działalności firmy: 78% ankietowanych wiedziało jaką działalność prowadzi EXIDE (produkcja i sprzedaż akumulatorów), a tylko 22% nie potrafiło udzielić odpowiedzi lub wskazało błędną. Natomiast wśród mieszkańców gminy Zbąszynek również i w tym przypadku wiedza na temat działalności Swedwood była większa, gdyż prawie wszyscy pytani mieszkańcy (94,5%) potrafiło wskazać prawidłową odpowiedź, tj. produkcję mebli. Tylko nieliczni (24) wskazali na inną działalność, a 3 osoby w ogóle nie wiedziały, co produkuje fabryka. Wyraźne różnice ujawniły się także przy ocenie lokalizacji przedsię-

biorstwa przez mieszkańców, ich opinii na temat funkcjonowania zakładu oraz perspektyw rozwoju w mieście/ gminie. Na bardzo dobrą ocenę inwestora oraz wiele korzyści dla miasta i jego mieszkańców wskazało 36% respondentów wielkiego miasta i 86,6% mieszkańców małej gminy i miasta Zbąszynek.

Różnice we wszystkich trzech analizowanych aspektach postaw (wiedzy o obiekcie, aspekcie afektywnym i aspekcie behawioralnym) wskazują jednoznacznie, że lokalizacja filii wielkich międzynarodowych koncernów ma większe znaczenie dla małych społeczności gminnych niż społeczności wielkomiej-
skich.

VÁCLAV TOUŠEK, TATIANA MINTÁLOVÁ, MICHAL VAČURA
Palacký University, Olomouc; University of South Bohemia, České Budějovice

Innovational environment in the Czech Republic

The by-product of the current global economic processes is increasing competitive pressure. In conditions of globalizing world economy the Czech Republic was particularly successful in the 1990s mainly due to a strategy of “low cost economy”. Low costs were primary source of competitive advantage. Increasing pressure of large countries with cheap labour force does not allow for the Czech Republic make its labor costs lower and use this as a source of economic growth and international competitiveness. Therefore the Czech Republic was forced to direct its further economic development towards the knowledge-based economy. Due to this new priority, in the economic policy the innovative abilities of the companies, increasing quality of human resources, as well as research and development of the new technologies became the most important tasks. For the most of companies these trends were tantamount with the necessity of basic changes in production process organization, management, human resources development etc. Both inner and outer entrepreneurial environments were thus considerably changed and innovative companies become the carriers of comparative advantages in the regional development.

The objective of the presentation is to assess current position of the Czech Republic in international perspective as far as the innovative efficiency is concerned. Also the authors will try to point the strong and weak sides of the innovation system in the Czech Republic. The second part of the contribution analyses the innovative potential of particular Czech regions.

ALEKSANDRA WAGNER, ROBERT MAZUR,
PAWEŁ KRAMARZ

Akademia Górniczo Hutnicza, Kraków

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Studium możliwości ekoturystycznego wykorzystania Zbiornika Dobczyckiego i rzeki Raby w świetle badań ankietowych

Zbiornik Dobczycki na rzece Raby, stanowi główne źródło wody pitnej dla miasta Krakowa. Funkcja rezerwuaru wody pitnej wymaga zachowania bardzo dobrej jakości wody, co w dużym stopniu wyklucza lub ogranicza inne funkcje (między innymi jako akwenu dla uprawiania sportów wodnych). Wokół zbiornika Dobczyckiego utworzono strefy ochronne. Jednak dyskusja na temat ewentualnego dopuszczenia niektórych form rekreacji toczy się od dłuższego czasu. W pracy przedstawiono wyniki badań ankietowych wśród odwiedzających teren. Osoby pytane o sposób spędzania czasu zazwyczaj podawały „inne” (78%), spośród których najczęściej wymieniany był spacer (24%), 46% zwiedzających opala się, 32% kąpie się (mimo zakazu), 18% wędkuje, 12% korzysta ze sportów wodnych. Liczby nie sumują się, do 100%, ponieważ respondenci mogli podać więcej niż jedną odpowiedź. 68% respondentów ocena stan wody jako bardzo dobry, dobry lub raczej dobry. Gorzej oceniane jest zagospodarowanie wokół zbiornika – 66% ocenia je jako raczej niezadowolające lub niezadowolające.

ANITA WIEDERMANN

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Funkcje przemysłu w potencjale społeczno-ekonomicznym centrów rozwoju województwa śląskiego

W latach zmian systemu gospodarowania w strukturach regionalnych nastąpiła znaczna przebudowa bazy ekonomicznej w różnej skali układów przestrzennych, od skali lokalnej poprzez skalę regionalną do skali krajowej. Nawiązywała ona do postępującego procesu rozwoju cywilizacyjnego, w którym obserwujemy złożony mechanizm przechodzenia od industrialnej i postindustrialnej fazy rozwoju do kształtowania społeczeństwa informacyjnego, w którym podstawową rolę odgrywa gospodarka oparta na wiedzy.

W świetle przedstawionych założeń w niniejszych rozważaniach podjęta zostanie problematyka zmian roli przemysłu w procesie przemian województwa śląskiego i występujących na jego obszarze centrów wzrostu społeczno-gospodarczego. Jako ośrodki wzrostu traktujemy miejsca w przestrzeni województwa śląskiego odznaczające się szybszym w relacji do innych miejsc rozwojem ekonomicznym, który jest indukowany na sąsiadujące obszary tzn. charakteryzuje się efektami rozprzestrzeniania (*spread effects*). Ośrodkowi wzrostu przypisuje się następujące cechy:

- a) jest to jednostka osadnicza, najczęściej miasto, które swoim poziomem rozwoju, w czasie dokonywania analizy wybija się ponad przeciętny poziom w województwie śląskim,
- b) rozwija się szybciej niż inne ośrodki,
- c) posiada ponad lokalną strefę oddziaływania, generowane przez ośrodek impulsy rozwojowe widoczne są w jego otoczeniu,
- d) rozwój ten winien być samopodtrzymywalny w dłuższym czasie,
- e) odznaczające się określonym potencjałem ekonomicznym mierzony liczbą pracujących powyżej 1000 osób w zajęciach pozarolniczych.

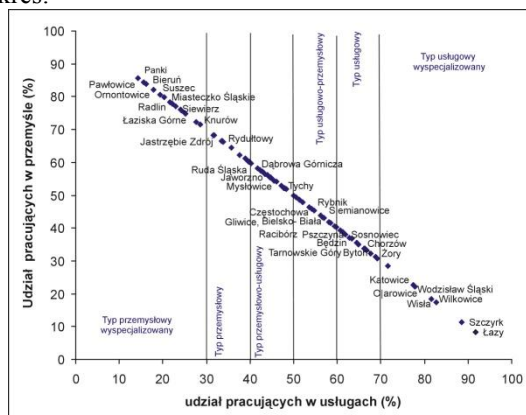
W latach 1984-2006 udział przemysłu w potencjale ekonomicznym województwa śląskiego ulegał systematycznemu spadkowi. Przejawia się to w zmianach rynku pracy. W analizowanym okresie liczba pracujących w gospodarce narodowej województwa zmniejszyła się z 1 714 404 do 1 058 576 tj. o 36%. Wraz ze zmniejszaniem się potencjału społeczno-ekonomicznego zmniejszała się rola przemysłu, co ilustruje spadek zatrudnienia w tym sektorze gospodarki z 1 149 319 do 503 190 to jest o 56%. Równocześnie zmniejsza się

udział przemysłu w ogólnym poziomie zatrudnienia z 65% do 45%. Podobne tendencje zmian obserwujemy wśród wyróżnionych centrów społeczno-gospodarczych województwa śląskiego. Ogółem potencjał pracy zmniejszył się o 38%, zatrudnienie w przemyśle o 58%, udział przemysłu w ogólnym poziomie zatrudnienia o 21%. Należy nadmienić, iż w strukturze województwa centra odgrywają podstawową rolę skupiając w 1984 roku 97,9% ogółu pracujących w zajęciach pozarolniczych, a w 2006 roku 95,6% oraz odpowiednio 99,4% i 95,6% zatrudnienia w przemyśle.

W strukturze poszczególnych centrów województwa nastąpiły poważne zmiany w zakresie ich bazy ekonomicznej, które przejawiały się w zmianie funkcji. W latach gospodarki centralnie planowanej prawie cały potencjał pracy (96,4%) skupiony był w centrach przemysłowo-wyspecjalizowanych, przemysłowych, przemysłowo-usługowych; po 22 latach potencjał jest bardziej zróżnicowany - dominują centra usługowo-przemysłowe, przemysłowo-usługowe i usługowe (70,5%).

Współcześnie największy potencjał pracy skupiony jest w strefie centralnej – GOP. Podobnie w poprzednich przekrojach czasowych – trzon województwa stanowił obszar centralny śląski, który w latach 1984 – 2006 zmienił zupełnie swój typ funkcjonalny – z wyspecjalizowanego w przemyśle na usługowy i usługowo-przemysłowy. Drugą pod względem liczby pracujących jest Bielski Okręg Przemysłowy, który mimo zmiany systemu gospodarowania zachował swój typ przemysłowo-usługowy. Kolejne strefy Rybnicki Okręg Węglowy i Częstochowski Okręg Przemysłowy również spełniają funkcję przemysłowo-usługowe. Pozostały potencjał pracy skupia się w strefach Zawiercie-Myszków-Żarki, wewnętrznej i marginalnej, jednak ich znaczenie ma charakter lokalny.

Współczesną rolę przemysłu w strukturze bazy ekonomicznej miast ilustruje poniższy wykres:

KRZYSZTOF WIEDERMANN

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Konkurencyjność polskich regionów w aspekcie lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych

Transformacja systemu społeczno-gospodarczego w krajach Europy Środkowej i Wschodniej, zapoczątkowana w 1989 roku, wpłynęła na zmiany w funkcjonowaniu gospodarki, w tym także na przestrzenną organizację produkcji przemysłowej, która ukształtowana w warunkach systemu gospodarki planowej ulegała szybkim zmianom, prowadzącym do wzrostu zróżnicowań przestrzennych w skali regionalnej. Wyrażała się ona z jednej strony poprzez procesy zamykania nierentownych przedsiębiorstw najczęściej posiadających przestarzałe technologie produkcyjne, a z drugiej lokalizację nowych firm, które na ogół powstawały w miejscach oferującym im dogodne warunki rozwoju. W przypadku zamykania zakładów produkcyjnych, które posiadały atrakcyjną lokalizację procesowi temu towarzyszyło często zjawisko zastępowania ich przez nowe przedsiębiorstwa, które po przeprowadzeniu procesu inwestycyjnego kontynuowały działalność produkcyjną na danym obszarze. W ten sposób postępowało nasilanie się koncentracji nowopowstałych zakładów przemysłowych w układach regionalnych.

W celu oceny zachodzących w ostatnich latach przemian przestrzeni przemysłowej polski w układach regionalnych, dokonano analizy dynamicznej omawianych procesów, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc koncentracji działalności produkcyjnej. Przedstawienie kluczowych czynników lokalizacji przedsiębiorstw na tych obszarach pozwoli formułować wnioski dla polityki lokalnej i regionalnej mające służyć zwiększeniu konkurencyjności różnej skali układów przestrzennych dla przyciągnięcia nowych inwestycji przemysłowych.

Dystrybucja usług medycznych w Meksyku

Zdrowie człowieka jest efektem działania czterech grup czynników: stylu życia, środowiska fizycznego i społecznego (życia i pracy), czynników genetycznych oraz służby zdrowia (Dąbrowska, Janoś-Kresło, 2003). Mimo iż podstawowym celem służby zdrowia jest jej skuteczne działanie, mogące poprawić poziom zdrowotny społeczeństwa (wynikający m.in. z jej bazy materialnej, fachowości kadry oraz struktury organizacyjnej; Załubska, 1979), to szczególnie istotna jest dobra dostępność do placówek ochrony zdrowia. Dobra dostępność do placówek opieki medycznej wpływa na wiele innych aspektów życia ludności – na poziom zdrowotny społeczeństwa, umieralność (w tym również niemowląt), jest także istotnym elementem składowym poziomu życia ludności.

W artykule zaprezentowano przestrzenne rozmieszczenie usług medycznych na terenie Meksyku, m.in. dostępność do szpitali i punktów ochrony zdrowia, ilość i strukturę personelu medycznego oraz możliwość konsultacji medycznych. Wydzielono na tej podstawie regiony zróżnicowane pod względem dostępności do usług medycznych. Zbadano też zależność pomiędzy badanymi cechami, dotyczącymi ochrony zdrowia a strukturą etniczną ludności w poszczególnych stanach oraz wybranymi cechami zdrowotnymi mieszkańców kraju (m. in. umieralnością niemowląt).

Literatura:

Dąbrowska A., Janoś-Kresło M., 2003, *Znaczenie usług społecznych w kształtowaniu jakości życia mieszkańców*, (w:) Jakość życia w regionie, red. Jan Karwowski, Wyd. Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 233-240.

Załubska I., 1979, *Służba zdrowia*, (w:) Miejskie województwo krakowskie. Elementy struktury geograficzno-ekonomicznej, Folia Geographica, Series Geographica-Oeconomica, Vol. XII, Wyd. PAN, Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk, 157-166.

MIROSLAW WÓJTOWICZ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Transformacja i globalna ekspansja brazylijskiego przemysłu lotniczego na przełomie XX i XXI wieku na przykładzie koncernu EMBRAER

W 2009 roku mija 40 lat od utworzenia najważniejszego brazylijskiego przedsiębiorstwa przemysłu lotniczego Embraer (Empresa Brasileira de Aeronautica). Początki rozwoju tej gałęzi przemysłu wiążą się z polityką industrializacji kraju prowadzoną przez rząd od lat 30. XX w. oraz aktywną rolę kierowniczych kręgów w armii, mających świadomość znaczenia tego przemysłu z punktu widzenia technologicznego, strategicznego oraz gospodarczego. Z militarnego punktu widzenia oraz pozycji Brazylii w Ameryce Południowej i południowej części Atlantyku posiadanie dobrze rozwiniętego lotnictwa było sprawą bardzo ważną aby odgrywać aktywną rolę w geopolityce tego regionu. Z punktu widzenia cywilnych i gospodarczych potrzeb tego rozległego kraju, o słabo rozwiniętej sieci linii kolejowej i drogowej i trudnych warunkach od jej rozbudowy, rozwój transportu lotniczego był bardzo ważnym elementem integracji społecznej i gospodarczej kraju. Biorąc pod uwagę powyższe uwarunkowania, rozwój krajowego przemysłu lotniczego stawał się koniecznością, z której zdawali sobie sprawę zarówno rządzący technokraci jak i kręgi wojskowe. Biorąc pod uwagę bezpieczeństwo narodowe zdawano sobie sprawę iż nie można polegać na importowanym sprzęcie lotniczym ani pozwolić aby jego krajowa produkcja była kontrolowana przez obce firmy podjęto więc aktywne prace w celu opracowania własnych technologii i prototypów, które mogłyby wejść do seryjnej produkcji. Jedną z pierwszych decyzji było utworzenie w 1945 r. w São Jose dos Campos w stanie São Paulo Centrum Technologii Lotniczych (CTA – Centro Tecnológico Aeroespacial). Rolą powstałego Centrum miało być prowadzenie badań w sektorze lotniczym i kosmicznym, naśladując w tym względzie amerykański MIT. W kolejnych latach powstały siostrzane placówki Instituto Tecnológico Aeronautica (ITA) oraz Instituto de Pesquisas Espaciais (INPE), które miały wspierać powstałe centrum w badaniach związanych z lotnictwem przestrzenią kosmiczną. Zapoczątkowane przez nie prace badawczo-rozwojowe miało kontynuować i wprowadzać do seryjnej produkcji powstałe w 1969 r. państwowe przedsiębiorstwo Embraer zlokalizowane w mieście São Jose dos Campos. Początkowo produkcja pierwszych samolotów rozwinęła się w oparciu o współpra-

cę z zagranicznymi koncernami lotniczymi oraz zakup licencji aby szybko wejść na rynek z finalnymi produktami. Kolejne dwie dekady to w historii Embraer dynamiczny wzrost i dywersyfikacja produkcji oraz rynków zbytu. Pogorszenie sytuacji przedsiębiorstwa nastąpiło na przełomie lat 80. i 90. XX w., co w obliczu rosnących strat i trudności w adaptacji do nowych warunków gospodarczych po liberalizacji wymiany handlowej z zagranicą skłoniło rząd do podjęcia decyzji o jego prywatyzacji w grudniu 1994 r. Rząd pozostawił sobie jednak decydujący głos o losach przedsiębiorstwa zachowując tzw. „złotą akcję” z prawem weta. Przeprowadzona w kolejnych latach transformacja okazała się dużym sukcesem co przełożyło się na wzrost zamówień, rozwój produkcji, rozszerzenie rynków zbytu oraz wzrost udziału w globalnym rynku lotniczym. Celem pracy jest prześledzenie drogi rozwoju oraz transformacji i globalnej ekspansji przedsiębiorstwa Embraer w latach 1969-2009 oraz uchwycenie czynników, które zadecydowały o jego współczesnym sukcesie na globalnym rynku lotniczym.

ZBIGNIEW ZIOŁO

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Struktura przestrzenna przemysłu informatycznego w Polsce w 2007 roku

Postępujący proces rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturowego wpływa na zmianę dotychczasowej bazy ekonomicznego i prowadzi do nowej fazy rozwoju cywilizacyjnego, odznaczającej się kreowaniem społeczeństwa informacyjnego. Dokonuje się on w wyniku pojawiania się nowych osiągnięć technologicznych i technicznych, które prezentują nowe podmioty gospodarcze związane z przemysłem IT. Wykorzystanie jego nowych możliwości zmienia często dotychczasowe metody produkcji, organizacji i zarządzania oraz gromadzenia i przetwarzania dużej ilości informacji oraz wpływa na budowanie gospodarki opartej na wiedzy. Intensywność kształtowania procesu społeczeństwa informacyjnego uzależniona jest bardzo ściśle z jakością przestrzeni geograficznej, która stwarza często odmienne uwarunkowania rozwoju przemysłu informacyjnego. Wynika to głównie z jakości zasobów intelektualnych społeczeństwa wynikających z odpowiedniego poziomu i kierunków wykształcenia, poziomu rozwoju gospodarczego stwarzającego odpowiedni rynek dla produktów działalności informatycznej oraz polityki, która może celowo kreować i stwarzać możliwości rozwoju kadr, a także wdrażania nowych form zarządzania i działalności gospodarczej.

Zróznicowana przestrzeń geograficzna (obejmująca przestrzeń przyrodniczą, społeczno-gospodarczą i kulturową), o określonym poziomie rozwoju różnej skali układów przestrzennych (od skali światowej, poprzez skale krajowe po skale lokalną) sprawia, że układy te stwarzają często odmienne uwarunkowania dla wkraczania na ich obszar nowych impulsów rozwojowych związanych z fazą rozwoju informacyjnego (Kukliński 2001, Wierzbicki 1995, Ziolo 2001, 2003).

W świetle przedstawionych przesłanek w niniejszych rozważaniach podjęto problematykę przestrzennego zróżnicowania krajowego przemysłu informatycznego w 2007 r., jako nowego elementu struktury przestrzennej przemysłu (Ziolo 2004). Zmierzać będziemy do określenia zróżnicowania potencjału ekonomicznego firm informatycznych oraz ich lokalizacji w krajowym układzie regionalnym i lokalnym. Jako miarę potencjału ekonomicznego firm informatycznych przyjęto wartość przychodów ogółem oraz wartość przychodów z działalności

informatycznej. Firmy informatyczne obok działalności informatycznej prowadzą bowiem innego typu działalność głównie związaną z usługami i sprzedażą.

Niniejsze rozważania są kontynuacją wcześniejszych prac dotyczących kształtowania się krajowego przemysłu informatycznego. Przyjęto w nich, że tezę, że pojawianie się firm informatycznych w przestrzeni krajowej, jest wyrazem wkracza gospodarki w fazę informacyjnego rozwoju. Zwrócono także uwagę na zagadnienie mierników dotyczących określania potencjału, rozmiarów i stopnia nasilenia działalnością informatyczną różnej skali układów przestrzennych, które odnoszą się do różnych aspektów działalności firm informatycznych, a to: wielkości potencjału firm informatycznych, wskaźników nasilenia potencjału ekonomicznego firm, efektywności ich działalności, rynku pracy i in. (Zioło 2003, 2004).

W 2007 r. przychody 500 największych krajowych firm informatycznych wynosiły ogółem 41,6 mld zł, z czego na przychody z działalności informacyjnej przypadało 31,8 mld zł¹⁴, tj. 76,6% a pozostała część dochodów pochodziła głównie z działalności handlowej i usługowej. Prezentowane firmy informatyczne charakteryzowały się bardzo dużym zróżnicowaniem potencjału ekonomicznego, czego wyrazem jest wahająca się wartość przychodów z działalności informatycznej od 2,5 mld zł w firmie ABC Data, 1,8 mld zł w firmie Tech Data Polska i 1,7 mld zł w firmie Action wszystkie zlokalizowane w Warszawie do 613 tys. zł w firmie Markomp w Zambrowie i 601 tys. zł w firmie Telekomford Domin Paniówki.

Bardzo dużą różnicę w zakresie potencjału poszczególnych firm podkreśla fakt, że 50 największych firm zajmujących czołowe miejsca w strukturze rangowej obejmuje 71,6% wartości przychodów z działalności informatycznej i 62,7% ogólnej wartości przychodów a następne 50 firm, zajmujące pozycje od 51 do 100, skupia już tylko 13,5% wartości przychodów działalności z działalności informatycznej i 11,2% wartości ogólnych przychodów. Natomiast 50 firm zajmujące w strukturze rangowej pozycje od 450 do 500 ma niewielkie znaczenie w krajowym przemyśle informatycznych i obejmują tylko 0,1% wartości przychodów z działalności informatycznej i 0,3% wartości przychodów ogólnych, podobnie firmy zajmujące pozycje od 400 do 450 skupiają tylko 0,3% przychodów z działalności informatycznej i 12,9% przychodów ogółem¹⁵. Zróżnicowanie potencjału krajowych firm informatycznych podkreśla fakt, że 150 największych

¹⁴ W stosunku do wartości PKB ogólne przychody wynosiły 9,8% a przychody z działalności informatycznej 7,5%. Wskazuje to na stosunkowo niewielkie znaczenia tego sektora w ogólnym potencjale gospodarczym kraju.

¹⁵ Ten duży udział przychodów ogółem w tej grupie wynika z faktu, iż w przedziale tym znajduje się firma Tele-Fonica Kable z Krakowa, której ogólna wartość przychodu wynosi 5,2 mld zł (produkcja i sprzedaż kabli) a tylko 2,1 mln przypada na działalności informatyczną, tj. 0,04% z ogólnej działalności.

firm obejmuje łącznie aż 91,5% ogólnej wartości przychodów z działalności informatycznej, podczas gdy 150 firm o najniższym potencjale zajmujące pozycje od 350 do 500 obejmują tylko 0,8% krajowych przychodów z działalności informatycznej.

Krajowa przestrzeń społeczno-gospodarcza stwarza bardzo zróżnicowane warunki dla rozwoju działalności firm informatycznych. Dominującą pozycję zajmuje województwo mazowieckie na terenie którego skupia się 218 firm informatycznych, tj. 43,6% a obejmują one 64,2% przychodów z działalności informatycznej i 57,8% przychodów ogółem, podczas gdy zajmuje ono 11,4% powierzchni na której skupia się 13,6% mieszkańców. Drugą pozycję pod względem przychodów z działalności informatycznej a trzecią pod względem ogólnych przychodów zajmuje województwo dolnośląskie. Na jego terenie zlokalizowano 37 firm tj. 7,6% firm krajowych, które skupiają 7,6% przychodów z działalności informatycznej i 5,8% przychodów ogólnych. Natomiast województwo małopolskie, gdzie występuje 55 firm, tj. 11,0%, pod względem przychodów ogólnych zajmuje drugą pozycję skupiając 18,4% krajowej wartości a pod względem przychodów z działalności informatycznej, trzecią pozycję skupiając 7,1% krajowych przychodów z działalności informatycznej. Na czwartej pozycji znajduje się województwo śląskie na obszarze którego zlokalizowano 40 firm, tj. 8,0% a ich łączne przychody z działalności informatycznej wynoszą 6,4% a przychody ogólne 5,6%, podczas gdy obejmuje 3,9% powierzchni kraju i 12,2% ludności.

Drugą grupę tworzą cztery województwa (pomorskie, wielkopolskie, zachodnio-pomorskie, łódzkie), a terenie których występuje od 14 do 37 firm, a ich udział w ogólnych przychodach waha się do 1,0% do 3,5% a w przychodach z działalności informatycznej od 1,1% do 4,0%. Łącznie na ich obszarze znajduje się 94 firm informatycznych, tj. 18,8%, które obejmują 9,8% ogólnych przychodów i 11,8% przychodów z działalności informatycznej, podczas gdy na ich obszarze koncentruje się 25,8% ludności.

Przedstawione osiem województw odznaczają się relatywnie lepszymi warunkami dla lokalizacji i rozwoju działalności firm informatycznych, na co w głównym stopniu wpływają wykształcone na ich terenie krajowe metropolie. Łącznie zlokalizowano na ich obszarze 444 firm informatycznych, tj. 88,3% ich ogólnej liczby, które skupiają 97,4% ogólnych przychodów i 97,0% przychodów z działalności informatycznej, podczas gdy obejmują 55,1 % powierzchni kraju na której mieszka 67,8 % ludności.

Na terenie pozostałych ośmiu województw zlokalizowano od 2 do 13 firm informatycznych, łącznie 56 firmy (11,2%), których przychody z działalności informatycznej wynoszą 3,0% a przychody ogólne 2,6%, podczas gdy obejmują 44,9% powierzchni, na której skupia się 32,2% ludności.

Krajowa przestrzeń regionalna odznacza się więc bardzo zróżnicowanymi warunkami rozwoju firm informatycznych, co przejawia się w ich znacznej koncentracji regionalnej. Na terenie poszczególnych województw liczba firm informatycznych waha się od 2 do 218, a ich dochody z działalności informatycznej od 0,1% do 64,2%, podczas gdy udział ludności od 2,7% do 13,6%. Na czoło wysuwa się województwo mazowieckie a za nim województwo małopolskie, dolnośląskie i śląskie. Na obszarze tych czterech województw skupia się łącznie 350 firm, które stanowią ogólnej 62,0% liczby firm i obejmują 87,6% ogólnej wartości przychodów i 85,8% przychodów z działalności informacyjnej, podczas gdy obejmują 24,6% powierzchni a której skupia się 42,0% ludności. Wyrazem tego są wysokie wskaźniki koncentracji terytorialnej przychodów firm informatycznych, który wynosi 0,586 i koncentracji demograficznej 0,540.

Bardziej zróżnicowanymi warunkami dla lokalizacji firm informatycznych odznaczały się poszczególne jednostki osadnicze (miasta, wsie). Łącznie firmy te występowały na terenie 63 jednostek a ich liczba wahała się od 1 do 207. Wśród nich dominujące znaczenie odgrywa Warszawa. Na jej terenie zlokalizowano 207 firm, tj. 41,4% ich ogólnej liczby, które obejmują 57,4% ogólnych wartości przychodów największych krajowych firm informatycznych (tab. 3, 4). Drugą pozycję zajmuje Kraków, gdzie skupia się 50 firm informatycznych, czyli 10,0% ich liczebności o łącznych przychodach 17,8%. Kolejne miejsca zajmują: Wrocław, Poznań, Katowice, Szczecin, które skupiają od 13 do 35 firm, łącznie 92, czyli 6,3% liczebności firm a ich przychody obejmują 13,6% przychodów ogólnych. Kolejne pozycje zajmują: Gdynia, Gliwice, Łódź i Bielsko-Biała. W strukturze przestrzeni krajowej główną rolę w zakresie koncentracji krajowych firm informatycznych odgrywa 10 dominujących miast. Łącznie na ich obszarze zlokalizowano 389 firm informatycznych, które skupiają 94,3% ogólnej wartości przychodów.

Znacznie mniejszą rolę w tym zakresie odgrywają jednostki o najniższym potencjale ekonomicznym firm informatycznych od 0,3 mln zł do 50 mln zł. Razem reprezentuje je 38 jednostek osadniczych, tj. 60,3% ogólnej liczby jednostek na terenie których zlokalizowano 48 firm, tj. 9,6%, a ich łączne przychody wynoszą tylko 1,1% przychodów firm krajowych. Oznacza to duży stopień zróżnicowania atrakcyjności poszczególnych jednostek osadniczych dla lokalizacji firm informatycznych. Podkreśla to także bardzo wysoka wartość wskaźnika koncentracji osadniczej lokalizacji firm, który wynosi - 0,802.

Przedstawione rozważania wskazują na bardzo duże zróżnicowanie atrakcyjności krajowej przestrzeni regionalnej jak i osadniczej dla lokalizacji i rozwoju firm informatycznych, jako nowych elementów struktury przestrzennej przemysłu. Zróżnicowany potencjał ekonomiczny tych firm określa różny stopień zaawansowania poszczególnych układów regionalnych, jak i wiodących miast w zakresie wkraczania w informacyjną fazę rozwoju oraz stwarzania możliwości

budowania społeczeństwa informacyjnego i gospodarki opartej na wiedzy. Przeciwdziałanie tej sytuacji wymaga określonych działań polityki gospodarczej zarówno na szczeblu centralnych, regionalnym jak i lokalnym, które winny mieć na celu przyśpieszenia rozwoju procesu zmierzającego do zintensyfikowania rozwoju firm informatycznych i kształtowania społeczeństwa informacyjnego oraz dążenie do wyrównywania dysproporcji przestrzennych w tym zakresie.

Literatura:

- Kukliński A. (red.), 2001, *Gospodarka oparta na wiedzy. Wyzwanie dla Polski XXI wieku*. Komitet Badań Naukowych, Warszawa.
- Wierzbicki A.P., 1995, *Perspektywy cywilizacji światowej XXI wieku a przemiany w Polsce* [w:] Świat przyszłości a Polska. Komitet Prognoz „Polska w XXI wieku”, PAN, Warszawa.
- Ziolo Z., 2001, *Informatyzacja przestrzeni gospodarczej jako wyznacznik konkurencyjności regionu* [w:] Konkurencyjność miast i regionów a przedsiębiorczość i przemiany strukturalne (red. A. Klasik), Prace Naukowe AE w Katowicach, Katowice, s. 37-57.
- Ziolo Z., 2003, *Przestrzeń geograficzna jako miejsce realizacji idei ładu przestrzennego* [w:] Społeczno-gospodarcze i przyrodnicze aspekty ładu przestrzennego (red. T. Ślęzak, Z. Ziolo), Biuletyn KPZK PAN, z, 205, s. 25-43.
- Ziolo Z., 2004, *Kształtowanie się firm informatycznych jako nowych elementów struktury przestrzennej przemysłu* [w:] Przemiany struktur przemysłowych (red. Z. Ziolo, Z. Makiela), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG nr 7, Warszawa-Kraków, s. 97-106.

TOMASZ RACHWAŁ

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

Wykaz ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji naukowych z cyklu poświęconego problematyce geografii przemysłu i usług

Organizatorzy:

- Komisja Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego,
- Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie,
- Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich w Krakowie,
- Sekcja Gospodarki Przestrzennej Komisji Nauk Ekonomicznych PAN Oddz. w Krakowie.

Wykaz konferencji:

1. *Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Kraków, 9-10 grudnia 1985 r.
2. *Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Kraków, 15-17 grudnia 1986 r.
3. *Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Kraków, 30 listopada-2 grudnia 1987 r.
4. *Problematyka okręgu przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii*, Kraków, 12-13 grudnia 1988 r.
5. *Regionalne problemy uprzemysłowienia – zagadnienia teoretyczno-poznawcze*, Kraków 27-28 listopada 1989 r.
6. *Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych*, Kraków, 26-27 listopada 1990 r.
7. *Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania, problemy badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli*, Kraków, 2-4 grudnia 1991 r.
8. *Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Kraków, 23-25 listopada 1992 r.
9. *Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania*, Kraków, 8-10 listopada 1993 r.

10. *Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych*, Kraków 5-6 grudnia 1994 r.
11. *Osiągnięcia i kierunki badawcze geografii przemysłu w ośrodkach akademickich*, Kraków, 4-5 grudnia 1995 r.
12. *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (I)*, Kraków, 9-10 grudnia 1996 r.
13. *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (II)*, Kraków, 8-9 grudnia 1997 r.
14. *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (III)*, Kraków, 7-8 grudnia 1998 r.
15. *Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej (IV)*, Kraków, 6-7 grudnia 1999 r.
16. *Przemiany struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej*, Kraków, 4-5 grudnia 2000 r.
17. *Problemy transformacji struktur przemysłowych*, Kraków, 3-4 grudnia 2001 r.
18. *Przemysł w procesie globalizacji*, Kraków, 2-3 grudnia 2002 r.
19. *Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu*, Kraków, 1-2 grudnia 2003 r.
20. XX. Jubileuszowa Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej*, Kraków, 6-7 grudnia 2004 r.
21. XXI. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłowych układów regionalnych na tle zmieniającego się otoczenia*, Kraków, 5-6 grudnia 2005 r.
22. XXII. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Problemy metodologiczne geografii przemysłu*, Kraków, 4-5 grudnia 2006 r.
23. XXIII. Ogólnopolska Konferencja Naukowa nt. *Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych*, Kraków, 3-4 grudnia 2007 r.
24. XXIV. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Funkcje przemysłu i usług w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego*, Kraków, 1-2 grudnia 2008 r.
25. XXV. Międzynarodowa Konferencja Naukowa nt. *Procesy transformacji przemysłu i usług w regionalnych i krajowych układach przestrzennych*, Kraków, 30 listopada – 1 grudnia 2008 r.

W 2010 r. zapraszamy na kolejną, XXVI. Międzynarodową Konferencję Naukową z tego cyklu nt. „Wpływ kryzysu na funkcjonowanie przedsiębiorstw oraz zmiany struktur przestrzennych przemysłu i usług”, która odbędzie się w Krakowie w dn. 6-7.12.2010 r.

WIOLETTA KILAR

Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej, Kraków

**Wykaz publikacji
z zakresu problematyki przemysłu i usług**

(obejmujący pełne teksty artykułów będących przedmiotem referowania i dyskusji podczas organizowanych w Krakowie konferencji poświęconych tej problematyce)

Geografia przemysłu w akademickim kształceniu nauczycieli, red. Z. Ziolo, Materiały i Sprawozdania, z. 14, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich i Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Kraków 1987

1. Straszewicz L., Geografia przemysłu jako nauka i dyscyplina nauczania, s. 8-13
2. Kortus B., Aktualne kierunki i problemy badawcze geografii przemysłu, s. 14-21
3. Stryjakiewicz T., Kierunki badawcze geografii przemysłu w Polsce w latach 1945-1980, s. 22-46
4. Piskorz S., Treści z zakresu geografii przemysłu w nowych programach nauczania szkoły podstawowej i średniej, s. 46-57
5. Pakuła L., Ziolo Z., Treści kształcenia w zakresie geografii przemysłu przekazywane na wykładach, s. 58-64
6. Ziolo Z., Załącznik 1: Sylwetka nauczyciela geografii-absolwenta Wyższej Szkoły Pedagogicznej; Załącznik 2: Tematyka wykładów z zakresu geografii przemysłu w wybranych instytutach; Załącznik 3: Propozycja programu wykładów z zakresu geografii przemysłu, s. 65-70
7. Adamus J., Troc Z., Analiza programów ćwiczeń z geografii przemysłu w uniwersytetach i wyższych szkołach pedagogicznych, s. 71-76
8. Grzeszczak J., Problematyka przemysłowa na studiach geograficznych w wybranych krajach Europy Zachodniej, s. 77-83
9. Niżnik A. M., Makiela Z., Treści nauczania geografii przemysłu w programach kształcenia geografów w Czechosłowacji, s. 84-89
10. Zikandeloff W., Koncepcja ćwiczeń z geografii przemysłu w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Dreźnie, s. 90-95

Zakład przemysłowy w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, red. Z. Ziolo, Materiały i Sprawozdania, z. 16, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Kraków 1988

1. Ziolo Z., Funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstwa przemysłowego w przestrzeni geograficznej, s. 8-24
2. Fierla I., Problemy lokalizacji zakładów przemysłowych, s.25-45
3. Dziadek S., Lokalizacja zakładu przemysłowego a ochrona środowiska przyrodniczego, s.46-56
4. Ohme J., Problematyka siły roboczej w zakładzie przemysłowym, s.57-65
5. Soja M., Problemy zatrudnienia w zakładzie przemysłowym, s. 66-78
6. Troc M., Powiązania produkcyjno-przestrzenne zakładu przemysłowego, s. 79-83
7. Makiela Z., Powiązania zakładu przemysłowego z elementami infrastruktury technicznej, s. 84-91
8. Luchter L., Wybrane problemy techniczno-ekonomiczne i przestrzenne funkcjonowania elektrowni systemowych, s. 92-97
9. Gardzina J., Problematyka zaopatrzenia na przykładzie Rzeszowskich Zakładów Przemysłu Skórzanego „Respan” w Rzeszowie, s. 98-107
5. Rochnowski H., Organizacja i rola naukowych wycieczek do zakładów przemysłowych w nauczaniu geografii, s. 108-115
6. Piskorz S., Tematyka zakładu przemysłowego w nauczaniu geografii w szkole podstawowej i średniej, s. 116-126
7. Niżnik A. M., Zespół Górniczo-Energetyczny „Bełchatów” jako obiekt badań naukowych i wycieczek dydaktycznych, s. 127-131
8. Budzynowski J., Znaczenie zakładu przemysłowego w nauczaniu geografii przemysłu na tle zmieniających się orientacji filozoficzno-metodycznym, s. 132-135

Problematyka ośrodka przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, red. Z. Ziolo, Materiały i Sprawozdania, z. 19, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Kraków 1990

1. Ziolo Z., Problematyka definicji i wyróżniania ośrodków przemysłowych w strukturze przestrzennej, s. 9-22
2. Parysek J.J., Wybrane problemy zastosowania metod ilościowych w badaniach ośrodków przemysłowych, s. 23-37
3. Kortus B., Ośrodki przemysłowe najmłodszej generacji-mechanizmy rozwoju i czynniki lokalizacji s. 38-49

4. Dziadek S., Kształtowanie się i dynamika rozwoju ośrodków przemysłowych Rybnickiego Okręgu Węglowego, s.50-64
5. Szajnowska-Wysocka A., Bariery rozwojowe ośrodków przemysłowych Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego, s.65-76
6. Rochnowski H., Miejskie ośrodki przemysłowe regionu dolnej Wisły, s. 77-90
7. Adrjanowska E., Niesyt J., Skupowa J., Geograficzno-ekonomiczne badania przestrzennych powiązań ośrodków przemysłowych strefy przymorskiej, s. 91-103
8. Stryjakiewicz T., Hierarchia ośrodków przemysłu rolno-spożywczego a system ośrodków centralnych W. Christallera, s. 104-116
9. Eberhardt P., Kształtowanie się relacji między majątkiem, pracą i produkcją w przemyśle polskim s.117-127
10. Piskorz S., Tematyka ośrodka przemysłowego w nowych programach i podręcznikach geografii, s. 128-139
11. Niżnik A. M., Piotrków Trybunalski jako ośrodek przemysłowy, s. 139-145
12. Misztal S., Zagadnienia metodyczne badań nad ośrodkami przemysłowymi, s. 146-151
13. Ziolo Z., Model funkcjonowania ośrodka przemysłowego, s. 152-171

Problemy przemysłu rolno-spożywczego w badaniach geograficznych, red. Z. Ziolo, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich i Komisja Geografii Przemysłu PTG, Kraków-Warszawa 1991

1. Dziadek S., Przemysł rolno-spożywczy w procesie restrukturyzacji gospodarki województwa katowickiego, s. 7-19
2. Marczyńska-Witczak E., Przemysł spożywczy aglomeracji łódzkiej-poziom rozwoju i związki przestrzenne, s. 20-36
3. Rochnowski H., Potencjał oraz rola przemysłu spożywczego w przemyśle miast i terenów wiejskich obszary Dolnej Wisły, s. 37-51
4. Kaczmarek U., Stryjakiewicz T., Analiza kosztów produkcji w badaniach przestrzenno-ekonomicznych przemysłu spożywczego (na przykładzie regionu poznańskiego), s. 52-71
5. Adameczyk Z., Grobelny R., Zależność między poziomem przemysłu rolno-spożywczego w Polsce w ujęciu regionalnym w 1985 r., s. 72-86
6. Kamińska W., Kozak A., Rola przemysłu spożywczego w strukturze przemysłu województwa kieleckiego, s. 87-94
7. Parysek J. J., Zróżnicowanie struktury produkcji i spożycia alkoholu w świecie, s. 95-117
8. Ziolo Z., Wybrane problemy gospodarki żywnościowej, s. 118-130
9. Ziolo Z., Zarys koncepcji kompleksu rolno-przemysłowego w układzie regionalnym, s. 131-142

10. Maj R., Ziolo Z., Koncepcja organizacji gminnego ośrodka przemysłu rolno-spożywczego, s. 143-150
11. Makiela Z., Ziolo Z., Problematyka przemysłu mleczarskiego województwa tarnobrzeskiego, s. 151-168
12. Szyszko Z., Przemysł spożywczy miasta jako temat ćwiczeń terenowych, s. 169-173
13. Troc M., Kwestionariusz do badań zakładu przemysłu rolno-spożywczego, s. 174-181

Geografia przemysłu w warunkach nowego systemu gospodarowania-problemy badawcze i odzwierciedlenie ich w kształceniu nauczycieli, red. Z. Ziolo, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie i Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie, Kraków-Warszawa 1992

1. Ziolo Z., Współczesne przesłanki rozwoju geografii przemysłu w warunkach zmieniającego się systemu gospodarowania, s. 6-19
2. Kortus B., Zmiany położenia geoeconomicznego i geopolitycznego Polski w nowej Europie, s. 20-27
3. Parysek J. J., Dobrodziejstwo inwentarza, czyli jak zrestrukturyzować przemysł Polski, s. 28-45
4. Dębski J., Restrukturyzacja przemysłu w Polsce, problematyka, założenia, możliwości, s. 46-61
5. Matykowski R., Stryjakiewicz T., Adaptacja przemysłu w nowych warunkach ekonomicznych Polski, s. 62-76
6. Adamczyk Z., Grobelny R., Struktura gałęziowa przemysłu przetwórczego Polski na tle innych państw, jako wyznacznik perspektywicznych przekształceń strukturalnych przemysłu, s. 77-85
7. Pączka S., Niektóre problemy badań przemian struktur przestrzennych sektora produkcyjno-usługowego w Polsce na tle innych krajów europejskich, s. 86-92
8. Woźniak M., Ziolo Z., Analiza zróżnicowania województw jako podstawa restrukturyzacji przestrzeni społeczno-gospodarczej Polski, s. 93-99
9. Rogacki H., Ośrodki przemysłowe silnie wyspecjalizowane w nowym systemie gospodarowania, s. 100-107
10. Misztal S., Rozwój prywatyzacji przemysłu w województwie stołecznym na tle kraju, s. 108-123
11. Dziadek S., Zmiany struktury produkcji zakładów przemysłowych Makroregionu Południowego w warunkach kształtującego się wolnego rynku, s. 124-139
12. Pukowska-Mitka M., Tkocz M., Restrukturyzacja górnictwa węgla kamiennego w województwie katowickim, s. 140-155

13. Marczyńska-Witczak E., Zmiany w przestrzennym oddziaływaniu przemysłu Łodzi (w świetle przepływu zamiejscowej siły roboczej), s. 156-166
14. Kitowski J., Analiza rynku pracy ośrodka przemysłowego na przykładzie Rzeszowa, s. 167-181
15. Kozak A., Analiza relacji między elementami potencjału społeczno-gospodarczego ośrodków wzrostu woj. kieleckiego w latach 1976-1988, s. 182-201
16. Kamińska W., Struktura rodzajowa indywidualnej działalności gospodarczej powstałej pod wpływem ustawy o przedsiębiorczości w rejonie kieleckim, s. 202-212
17. Czepczyński M., Cykliczność działalności gospodarczej przemysłu jako wyraz niestabilnej polityki gospodarczej i wpływu pewnych prawidłowości ekonomicznych, s. 213-220
18. Milerski O., Wyposażenie techniczne miast i gmin jako czynnik rozwoju przemysłowego w warunkach nowego systemu gospodarczego, s. 221-228
19. Riley R., Zastosowanie modeli w nauczaniu geografii przemysłu, s. 229-240
20. Rochnowski H., Baza statystyczna jako ważny czynnik badań empirycznych geografii przemysłu w Polsce, s. 241-245
21. Kuciński K., Geografia przemysłu w latach dziewięćdziesiątych (głos w dyskusji), s. 246-250

Problematyka Okręgu Przemysłowego w akademickim kształceniu nauczycieli geografii, red. Z. Ziolo, Materiały i Sprawozdania, z. 26, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Kraków 1993

1. Parysek J.J., O pewnym podejściu do delimitacji Okręgów Przemysłowych, s. 9-22
2. Dziadek S., Wybrane problemy restrukturyzacji przemysłu w Górnośląskim Okręgu Przemysłowym, s. 23-34
3. Zdrojewski B., Zdrojewski E., Problematyka okręgu i ośrodków przemysłowych Pomorza Zachodniego, s. 35-48
4. Ziolo Z., Geneza Tarnobrzeskiego Ośrodka Przemysłowego, s. 49-78
5. Rochnowski H., Bydgosko-Toruński Okręg Przemysłowy jako przykład okręgu dwubiegunowego, s. 79-108
6. Kamińska V., Kozak A., Czynniki kształtowania się struktur Staropolskiego Okręgu Przemysłowego, s. 109-122
7. Długosz Z., Soja M., Wpływ Karpackiego Okręgu Przemysłowego na zmiany wybranych struktur demograficznych ludności wiejskiej, s. 123-138
8. Koreckij M.L., Bobrowieckij A.W., Miejsce infrastruktury technicznej w obwodowym kompleksie przemysłowym, s. 139-142

9. Kościńska-Jawień H., Delimitacja okręgów przemysłowych w Polsce przeprowadzona przez Główny Urząd Statystyczny, s. 143-144

Regionalne problemy uprzemysłowienia, red. Z. Ziolo, Materiały i Sprawozdania, z. 27, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Krakowie, Kraków 1993

1. Parysek J. J., Stare i nowe problemy badawcze geografii przemysłu, s. 8-19
2. Szymła Z., Ocena stopnia uprzemysłowienia, s.20-29
3. Ziolo Z., Dynamiczny model zmian relacji zachodzących między cechami obszarów górskich, s.30-54
4. Dziadek S., Ekologiczne uwarunkowania rozwoju przemysłu w aglomeracji katowickiej, s. 55-68
5. Rochnowski H., Analiza porównawcza struktur gałęziowych przemysłu miast i terenów wiejskich obszaru Dolnej Wisły według podstawowych i relatywnych kategorii opisu, s. 69 - 83
6. Stryjakiewicz T., Ocena wpływu przemysłu na warunki życia ludności wybranych ośrodków przemysłowych (na tle innych działów gospodarki narodowej), s.84-99
7. Miszczuk A., Nauka jako potencjalny czynnik restrukturyzacji przemysłu Lublina, s.100-106
8. Parysek J.J., Powiązania systemu przemysłowego i regionalnego Polski (w aspekcie procesów koncentracji przemysłu), s.107-117
9. Milerski O., Terytorialne zasoby jako bariera rozwoju regionów przemysłowych, s.118-123
10. Adamus J., Luchter L., Tematyka prac magisterskich z geografii przemysłu w Instytucie Geografii Uniwersytetu Jagiellońskiego, s. 124-132
11. Górecka Ł., Kozak A., Problematyka geografii przemysłu w pracach magisterskich Zakładu Geografii Społeczno-Ekonomicznej Instytutu Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Kielcach w latach 1975-1989, s. 133-135
12. Makiela Z., Problematyka prac magisterskich z zakresu geografii przemysłu prowadzonych w Instytucie Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, s. 136 – 139

Funkcjonowanie przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania, red. Z. Ziolo, Materiały i Sprawozdania, z. 28, Centralny Ośrodek Metodyczny Studiów Nauczycielskich i Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie, Kraków - Warszawa 1994

1. Ziolo Z., Zmiany otoczenia przedsiębiorstw przemysłowych w nowych warunkach gospodarowania, s.13-21

2. Parysek J.J., Zachowania przestrzenne przedsiębiorstw przemysłowych w nowych warunkach społeczno-ustrojowych (na przykładzie Swarzędzkich Fabryk Mebli S.A.), s.22-30
3. Kuciński K., Przestrzenne aspekty business planu, s. 31-38
4. Sieńko B., Ziolo Z., Przegląd wybranych metod analizy działalności przedsiębiorstw, s.39-49
5. Stryjakiewicz T., Problematyka przedsiębiorstwa przemysłowego w pracach Komisji Przemian Przemysłu i Komisji Organizacji Przestrzeni Przemysłowej Międzynarodowej Unii Geograficznej, s.50-56
6. Niżnik H. M., Riley R. C., Możliwości wykorzystania doświadczeń gospodarki kapitalistycznej w tworzeniu nowego polskiego ładu gospodarczego (przykład dwóch ośrodków przemysłu włókienniczego: Łódź i Manchester), s.57-66
7. Rochnowski H., Przekształcenia i funkcjonowanie Spółki Toruń-Pacific Company LTD, s.67-75
8. Matykowski R., Szulc R., Przekształcenia własnościowe przedsiębiorstw w województwie poznańskim, s.76-85
9. Kozysa J., Miszczuk A., Żuk K., Procesy prywatyzacji przedsiębiorstw przemysłowych Lubelszczyzny, s.86-95
10. Tkocz M., Niektóre aspekty przekształceń własnościowych w przemyśle chemicznym (na przykładzie zakładów branży gazów technicznych, s.96-104
11. Kudelko M., Przemiany struktury kosztów produkcji w polskich kopalniach węgla kamiennego w procesie transformacji systemu gospodarowania, s.105-112
12. Sieńko B., Ziolo Z., Zmiany powiązań polskiego przemysłu siarkowego w zmieniających się warunkach politycznych i gospodarczych, s.113-124
13. Jażewicz I., Rydz E., Zmiany w funkcjonowaniu zakładów przemysłu spożywczego Słupska w latach 1985-1992, s.125-138
14. Adamczak Z., Funkcjonowanie zakładów przemysłu mięsnego w nowych warunkach społeczno-ekonomicznych (na przykładzie Zakładów Mięsnych w Krotoszynie) s.139-147
15. Wypchło W., Funkcjonowanie Fabryki Samochodów Ciężarowych „STAR” w Starachowicach w nowych warunkach gospodarowania, s.148-157
16. Tobolska A., Funkcjonowanie „Amino” S.A. w zmieniających się warunkach ekonomicznych i społecznych, s.158-163
17. Misztal S., Wpływ wielkości zakładów i przedsiębiorstw przemysłowych na ich funkcjonowanie w okresie przejściowym do gospodarki rynkowej, s.164-171
18. Pączka S., Badania dotyczące funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych w zmieniających się warunkach gospodarowania w Polsce, s.172-187

19. Dziadek S., Gospodarka rynkowa a funkcjonowanie przedsiębiorstw transportu samochodowego w województwie katowickim, s.188-200
20. Kamińska V., Rozwój indywidualnych podmiotów gospodarczych w województwie kieleckim, s.201-213
21. Czepczyński M., Restrukturyzacja przedsiębiorstw komunalnych w Gdyni, s.214-218

Zachowania przestrzenne przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania, red. Z. Ziolo, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie, Kraków-Warszawa 1994

1. Ziolo Z., Zmiana roli przestrzeni geograficznej w procesie transformacji systemu gospodarowania, s.15-21
2. Misztal S., Regionalny aspekt prywatyzacji gospodarki narodowej w Polsce w latach 1988-1991, s.22-38
3. Pączka S., Problematyka badawcza zachowań przestrzennych przemysłu w zmieniających się warunkach gospodarowania w Polsce, s.39-47
4. Stryjakiewicz T., Próba analizy i oceny procesów transformacji przemysłu w Polsce w świetle postfordowskiego modelu elastycznej produkcji i teorii regulacji, s.48-66
5. Budzynowska O., Budzynowski J., Instytucje środowiska transformacji gospodarczej w Polsce, s.67-78
1. Matykowski R., Tobolska A., Przekształcenia społeczno-gospodarcze w Polsce a zróżnicowanie przestrzenne przemysłu, s.79-93
2. Dziadek S., Przemiany strukturalne i przestrzenne przemysłu województwa katowickiego w zmieniających się warunkach gospodarowania, s.94-104
3. Kudełko M., Struktura hierarchiczna polskich kopalń węgla kamiennego w świetle wybranych cech techniczno-ekonomicznych, s.105-114
4. Tkocz M., Strategie rozwoju przemysłu w woj. katowickim a jego kondycja w świetle wybranych mierników, s.115-125
5. Malisiewicz E., Ziolo Z., Zarys procesów restrukturyzacji przemysłu w województwie rzeszowskim, s.126-131
6. Rydz E., Jażewicz I., Przemiany struktur przestrzenno-gałęziowych przemysłu województwa śląskiego w zmieniających się warunkach gospodarowania, s.132-144
7. Dębski J., Problemy i możliwości rozwoju przemysłu w zachodnim regionie przygranicznym Polski, s.145-159
8. Sieńko B., Światowe tendencje zmian przestrzennych kierunków eksportu i importu siarki, s.160-174
9. Parysek J.J., Potrzebowski G.A., Zachowania zakładów przemysłowych wytwarzających artykuły rynkowe i zaopatrzeniowe w warunkach gospodarki rynkowej (na przykładzie przemysłu Krotoszyna), s.175-188

10. Luchter L., Kierunki powiązań zagranicznych elektroenergetyki polskiej na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych oraz możliwości współpracy w ramach integrującej się Europy, s.189-199
11. Melnyk A.F., Doświadczenia i problemy kształtowania małego biznesu w rejonach Ukrainy, s.200-206
12. Kaczan J.P., Niektóre aspekty uzasadniania ekologiczno-gospodarczego alokacji sił wytwórczych w regionach rozwoju intensywnego rolnictwa, s.207-211
13. Lazarowich M., Planning and Development of Local Economie Development Traning Program in Ukraine, s. 212-218
14. Makiela Z., Infrastruktura techniczna w procesie kształtowania obszaru transgranicznego Ukrainy i Polski, s.219-228

Wpływ procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych i układów przestrzennych, red. Z. Ziolo, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 1996

1. Rochnowski H., Czy w warunkach transformacji gospodarczej istnieje potrzeba prowadzenia polityki gospodarczej, s. 3-11
2. Misztal S., Transformacja strukturalna w przemyśle Warszawy, s. 12-18
3. Dębski J., Model „lidera” a rozwój obszaru metropolitarneego Warszawy, s. 18-29
4. Pączka S., Łódź jako centrum regionalne w Polsce Środkowej w warunkach transformacji gospodarczej kraju po 1989 r., s. 30-40
5. Dziadek S., Przemiany więzi produkcyjno-przestrzennych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej w Makroregionie Południowym, s. 41-50
6. Rydz E., Jażewicz I., Zachowania się Stoczni „Ustka” S.A. w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej, s.51-59
7. Tkocz M., Funkcjonowanie kopalń węgla kamiennego w warunkach kształtowania się gospodarki rynkowej, s.60-68
8. Kamińska V., Ziolo Z., Struktura branżowa indywidualnej działalności gospodarczej w Polsce Południowo-Wschodniej,s.69-87
9. Stryjakiewicz T., Potrzebowski G., Kształtowanie się nowego systemu bankowego w Polsce, s.88-103
10. Zastawny F., Krawczuk J., Aktualne zagadnienia rozwoju gospodarczego Ukrainy, s.104-109
11. Włach M., Osobliwości przestrzennych kompleksów rolniczo-przemysłowych w warunkach gospodarki rynkowej, s. 110-112
12. Milerski O., Problemy ekologiczne w procesie transformacji gospodarki w Czechach, s.113-119

13. Rilley R., The Influence of the Market Economy on Geographical Specialization in Polish Manufacturing, s. 120-128
14. Troc M., Proces upadłościowy Nowotarskich Zakładów Przemysłu Skórzanego „Podhale” w Nowym Targu, s.129-137
15. Kudelko J., Miejsce inwestycji zagranicznych w gospodarce kraju, s.138-146
16. Ziolo Z., Oddziaływanie procesów transformacji gospodarki narodowej na funkcjonowanie jednostek gospodarczych, s.146-151

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej, red. Z. Ziolo, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Kraków - Warszawa 1997

1. Ziolo Z., Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej, s.13-20
2. Strykiewicz T., Geografia przemysłu u progu XXI wieku-refleksje po 28 Międzynarodowym Kongresie Geograficznym, s. 21-28
3. Czerny M., Procesy restrukturyzacji przemysłu w strukturach regionalnych, s.29-38
4. Dziadek S., Przekształcenia organizacji komunikacji miejskiej w aglomeracji katowickiej, s. 39 - 46
5. Rydz E., Jażewicz I., Procesy transformacji słupskiego ośrodka przemysłowego w latach 1990-1995, s.47-58
6. Woźniak G.M., 1997, Bariery dostosowań rynkowo - produktowych przedsiębiorstw Polski Południowo-Wschodniej, s.59-68
7. Marczyńska-Witczak E., Procesy i konsekwencje restrukturyzacji przemysłu rolno-spożywczego na wsi, s.69-80
8. Suwała W., Kudelko M., Wpływ skali produkcji na opłacalność eksportu węgla kamiennego, s.81-92
9. Makiela Z., Rola transportu w strukturze Polski Południowo-Wschodniej, s.93-104
10. Luchter L., Kształtowanie się zmian w zakresie oddziaływania elektroenergetyki na środowisko w latach dziewięćdziesiątych,s.105-114
11. Kamińska W., Regionalne zróżnicowanie procesu rozwoju pozarolniczej indywidualnej działalności gospodarczej w Polsce w okresie transformacji gospodarki narodowej, s.115-128
12. Tobolska A., Przejawy transformacji w przemyśle województwa poznańskiego, s.129-144
13. Czepczyński M., Koncentracja działalności przemysłowej w Gdyni, s.145-150

14. Kudelko J., Uwarunkowania prawne inwestycji zagranicznych w Polsce, s.151-168
15. Mládek J., Transformation processes of industry in Slovakia, s.169-178
16. Toušek V., Vančura M., Smolová I., Szczyrba, Procesy restrukturalizacji przemysłu w Republice Czeskiej, s.179-184
17. Wardomski L., Wniesznie faktory terytorialno-strukturalnych imieniem Rassiji, s.185-198
18. Samburova E. N., Primyje innostrannyje inwjesticji w pieriechodnoj ekonomike Kitaja (1980-1990r.), s.199-208
19. Milerski O., Problemy gospodarki odpadami w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej w Republice Czeskiej, s.209-216
20. Szurgot B., Strategia transformacji gospodarki, a procesy prywatyzacji na Ukrainie, s.217-220
21. Paszowski M., Przekształcenia strukturalne przemysłu krajów Europy Środkowo-Wschodniej na tle tendencji światowych, s.221-229

Dorobek polskiej geografii przemysłu w badaniach ośrodków akademickich, red. S. Misztal i Z. Ziolo, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Instytut Geografii Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Krakowie, Wydawnictwo Krakowskiego Oddziału PAN, Kraków-Warszawa 1998

1. Misztal S., Ziolo Z., Wprowadzenie, s. 9-16
2. Misztal S., Działalność Komisji Geografii Przemysłu 1979-1996, s. 17-26
3. Misztal S., Dorobek warszawskiego ośrodka naukowego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 27-96
4. Kortus B., Pakuła L., Charakterystyka i ocena dorobku ośrodka krakowskiego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 97-120
5. Marszał T., Niżnik A. M., Dorobek i kierunki rozwoju geografii przemysłu w łódzkim ośrodku geograficznym, s. 121-146
6. Parysek J. J., Rogacki H., Stryjakiewicz T., Dorobek ośrodka poznańskiego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 147-162
7. Dziadek S., Tkocz M., Geografia przemysłu w ośrodku katowickim, s. 163-178
8. Łoboda J., Slenczek M., Dorobek ośrodka wrocławskiego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 179-190
9. Rochnowski H., Stańczyk A., Kierunki badawcze toruńskiego ośrodka naukowego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 191-202
10. Portalski W., Charakterystyka i ocena dorobku ośrodka gdańskiego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 203-218
11. Kozysa J., Charakterystyka dorobku ośrodka lubelskiego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 219-228

12. Kamińska W., Osiągnięcia ośrodka kieleckiego w dziedzinie geografii przemysłu, s. 229-236
13. Rydz E., Kierunki badawcze geografii przemysłu ośrodka śląskiego, s. 237-242
14. Musielak J., Charakterystyka i ocena dorobku ośrodka szczecińskiego w dziedzinie geografii przemysłu do 1995 r., s. 243-248
10. Ziolo Z., Problematyka badawcza z dziedziny geografii przemysłu w ośrodku rzeszowskim, s. 249-255

Problemy transformacji struktur przemysłowych w procesie przechodzenia do gospodarki rynkowej, red. Z. Ziolo, Prace Komisji Geografii Przemysłu Nr 1, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2000

1. Ziolo Z., Problemy integracji międzynarodowej przemysłu w procesie zmian systemu gospodarowania, s.13-21
2. Misztal S., Regionalne efekty procesu prywatyzacji przemysłu w Polsce w latach 1989-1995, s. 23-33
3. Dziadek S., Przemiany przemysłu na Ziemi Cieszyńskiej w okresie przechodzenia do gospodarki rynkowej, s.35-43
4. Rochnowski H., Niektóre kierunki, cele i uwarunkowania przemysłu Polski w okresie transformacji, s.45-53
5. Rydz E., Barańska P., Wybrane problemy przemysłu mleczarskiego województwa śląskiego w latach 1990-1996, s. 55-66
6. Czapliński P., Przemysł drzewny na Pomorzu Środkowym w procesie przeobrażeń gospodarczych, s.67-76
7. Gierańczyk W., Wpływ transformacji ustrojowej na zmiany strukturalne w przemyśle województwa toruńskiego, s.77-88
8. Kwiatek-Sołtys A., Miejsce przemysłu w strukturze funkcjonalnej małych miast regionu krakowskiego, s.89-95
9. Szurgot B., Aktualne kierunki restrukturyzacji gospodarki na Ukrainie, s. 97-99
10. Cikalo E., Nowosiadło S., Stworzenie specjalnych stref ekonomicznych-poważny czynnik restrukturyzacji gospodarki, s.101-105
11. Вардомский Л., Пространство России в условиях рыночной трансформации, s. 107-116
12. Самбурова Е. Н., Эволюция региональной политики Китая в ходе экономических реформ, s. 117-127

Problemy przemian struktur przestrzennych przemysłu, red. Z. Ziolo, Prace Komisji Geografii Przemysłu Nr 2, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2001

1. Ziolo Z., Współczesne tendencje rozwoju przemysłu i ich problematyka badawcza, s. 9-20
2. Mikołajewicz Z., Przedmiotowa struktura inwestycji przemysłowych wyrazem przemian strukturalnych w polskim przemyśle, s.21-34
3. Szurgot B., Funkcjonowanie szarej strefy w warunkach restrukturyzacji gospodarki, s.35-40
4. Marczyńska-Witczak E., Procesy dezindustrializacji przestrzennej w latach dziewięćdziesiątych na przykładzie Łodzi, s.41-48
5. Rachwał T., Problematyka kwestionariusza do badań funkcjonowania przedsiębiorstwa przemysłowego w okresie transformacji systemu gospodarowania, s. 49-58
6. Czepczyński M., Regionalizm w gospodarce globalnej. Próba analizy tendencji terytorializacji produkcji, s.59-64
7. Piasecka K., Skala i struktura inwestycji zagranicznych w polskim przemyśle, s.65-74
8. Czepczyński M., Struktura inwestycji zagranicznych w Gdyni, s.75-85

Problemy przemian struktur przemysłowych w procesie wdrażania reguł gospodarki rynkowej, red. Z. Ziolo, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 3, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Wydział Ekonomiczny UMCS w Lublinie-Filia w Rzeszowie, Warszawa-Kraków-Rzeszów 2001

1. Strykiewicz T., Orientacje teoretyczno-metodologiczne w geografii przemysłu a transformacja gospodarki, s. 13-27
2. Ziolo Z., Struktura branżowa i koncentracja przestrzenna wiodących światowych firm przemysłowych, s.29-41
3. Rogacki H., Zróżnicowanie aktywności eksportowej i importowej województw Polski, s.43-50
4. Domański B., Przekształcenia terenów poprzemysłowych w województwach śląskim i małopolskim-prawidłowości i uwarunkowania, s. 51-59
5. Gierańczyk W., Stańczyk A., Okręgi przemysłowe w Polsce u progu XXI wieku, s.61-69
6. Rydz E., Jażewicz I., Przemiany strukturalne przemysłu na przykładzie małych miast Pomorza Środkowego, s.71-86
7. Czepczyński M., Transformacja struktur przemysłowych na terenie województwa pomorskiego, s. 87-91

8. Czepczyński M., Przemiany zagospodarowania terenów portowo-przemysłowych aglomeracji Trójmiasta, s.93-97
9. Luchter L., Proces deregulacji elektroenergetyki w Polsce na tle przemian strukturalnych tego sektora w krajach Unii Europejskiej, s.99-113
10. Wdowicka M., Wykształcanie się nowych obszarów przemysłowych w strefie podmiejskiej Poznania, s. 115-122
11. May J., Typy przekształceń miejskich obszarów przemysłowych w latach 90.-przykład Łodzi, s.123-134
12. Bazydło A., Smętkowski M., Wieloński A., Inwestycje w specjalnych strefach ekonomicznych a przekształcenia strukturalne w przemyśle Polski, s.135-148
13. Makiela Z., Przekształcenia Skawińskich Zakładów Koncentratów Spożywczych jako przejaw procesu globalizacji, s.149-154
14. Musielak J., Procesy restrukturyzacji w przemyśle okrętowym (na przykładzie Stoczni Szczecińskiej S.A.), s.155-166
15. Rachwał T., Funkcjonowanie Krakowskich Zakładów Elektronicznych „Telpod” w świetle przemian w polskim przemyśle elektronicznym, s.167-180
16. Rachwał T., Proces restrukturyzacji Zakładów Mięśnych „Nisko” S.A. jako potencjalny czynnik aktywizacji rolniczej bazy surowcowej północnej części województwa podkarpackiego, s.181-189
17. Śpiewak T., Problematyka finansów przedsiębiorstw w wyniku zmian systemu gospodarczego, s.191-197
18. Rachwał T., Kształtowanie się wiodących zakładów przemysłu cukierniczego w Krakowie po 1950 roku, s.199-220
19. Borowiec M., Zmiany kierunków kształcenia Politechniki Krakowskiej i Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie na tle polskiego szkolnictwa technicznego w latach transformacji gospodarki, s. 221-240
20. Szot Z., Przestrzenna organizacja gospodarki narodowej Federacji Rosyjskiej w drugiej połowie lat 90.. s. 241 - 249

Problemy transformacji struktur przemysłowych, red. Z. Ziolo, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 4, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Uniwersytet Rzeszowski-Wydział Ekonomii, Warszawa-Kraków-Rzeszów 2002

1. Domański B., Zagraniczne inwestycje przemysłowe a obszary metropolitarne w Polsce, s.9-18
2. Wieloński A., Bazydło A., Proces integracji europejskiej a przemiany strukturalne w przemyśle Polski, s.19-24
3. Ziolo Z., Piróg S., Lokalizacja zarządów i potencjał ekonomiczny wiodących firm zachodnio-europejskich, s.25-36

4. Rajman J., Trwałość przemysłowo-osadniczych układów przestrzennych w starym rejonie przemysłowym (przykład dorzecza Małej Panwi), s.37-42
5. Rydz E., Szymańska W., Funkcjonowanie zakładów przemysłu obuwniczego regionu śląskiego w zmieniających się warunkach gospodarowania, s.43-56
6. Makiela Z., Wyniki realizacji programów restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego po 1989 roku, s.57-66
7. Czaplinski P., Polityka regionalna a rozwój przemysłu w rejonie śląskim, s.67-78
8. Rachwał T., Proces restrukturyzacji przedsiębiorstw przemysłowych w Polsce Południowo-Wschodniej (na wybranych przykładach), s.79-88
9. Śleszyński P., Struktura i koncentracja przestrzenna siedzib ważniejszych przedsiębiorstw w Warszawie w 1999 roku, s.89-114
10. Wiedermann K., Restrukturyzacja i modernizacja hutnictwa żelaza Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego po 1989 roku, s.115-128
11. Kamińska W., Polityka państwowa wobec sektora małych i średnich firm w latach 1990-2000, s.129-140
12. Reško D., Kształtowanie się przedsiębiorstwa usługowo-handlowego PRO-FEX CONSULTING, s.141-146
13. Luchter L., Uwarunkowania i skala redukcji zanieczyszczeń gazowych w krajowych elektrowniach zawodowych, s.147-158
14. Majewski J., Zmiany strukturalne przemysłu na tle przewozów kolejowych, s.159-166
15. Borowiec M., Zmiany kierunków kształcenia w Akademii Ekonomicznej w Krakowie w okresie transformacji gospodarki narodowej, s. 167 - 180
16. Szot Z., Wybrane problemy transformacji struktur przemysłowych w Federacji Rosyjskiej, s. 181 - 184
17. Goleniewski P., Polityka akcyzowa a kondycja finansowa polskiego przemysłu spirytusowego i tytoniowego, s.185-192

Kształtowanie się struktur przemysłowych, red. Z. Ziolo i Z. Makiela, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 5, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Instytut Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2003

1. Misztal S., Transformacja własnościowa działalności przemysłowej w Polsce według województw, s. 9-30
2. Dębski J., Lokalne bieguny wzrostu w Polsce (według budżetów gmin i przedsiębiorczości prywatnej), s. 31-58
3. Makiela Z., Europark Mielec - specjalna strefa ekonomiczna w regionie podkarpackim, s. 59-72

4. Gierańczyk W., Stańczyk A., Korporacje międzynarodowe w przestrzeni globalnej, s. 73-84
5. Wajda E., Proces kształtowania się Motoroli jako firmy ponadnarodowej, s. 85-114

Przemysł w procesie globalizacji, red. Z. Ziolo i Z. Makiela, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 6, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2003

1. Ziolo Z., Kształtowanie się przedsiębiorstw przemysłowych w procesie globalizacji, s. 9-20
2. Wieloński A., Przemysł Nowej Gospodarki, s. 21-26
3. Stryjakiewicz T., Wajda J., Organizacja przestrzenna grup kapitałowych jako problem badawczy geografii ekonomicznej, s. 27-48
4. Makiela Z., Przejawy procesu globalizacji w rozwoju infrastruktury transportowej w Polsce, s. 49-58
5. Pakuła L., Tendencje restrukturyzacji przemysłu Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego w dobie transformacji, s. 59-66
6. Tkocz M., Przejawy procesu globalizacji w przemyśle województwa śląskiego, s. 67-76
7. Gierańczyk W., Wybrane aspekty konkurencyjności polskiego przemysłu w dobie globalnych wyzwań rozwoju, s. 77-86
8. Stańczyk A., Społeczno-gospodarcze aspekty konkurencyjności Polski w warunkach globalizacji, s. 87-100
9. Sala S., Wybrane cechy działalności korporacji transnarodowych i ich implikacje dla Polski, s. 101-108
10. Wajda E., Zoričič-Wolek M., Proces kształtowania się korporacji IBM, s. 109-118
11. Wajda E., Zalewska K., Struktura przestrzenno-organizacyjna korporacji General Motors, s. 119-128
12. Rachwał T., Globalne uwarunkowania restrukturyzacji przedsiębiorstw Polski Południowo-Wschodniej, s. 129-138

Przemiany struktur przemysłowych, red. Z. Ziolo i Z. Makiela, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 7, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Zakład Przedsiębiorczości Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2004

1. Rydz E., Proces kształtowania się Słupskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, s. 9-24

2. Namysłak B., Kapitał zagraniczny w specjalnych strefach ekonomicznych w Polsce, s. 25-30
3. Tobolska A., Procesy koncentracji gospodarczej dużych przedsiębiorstw przemysłowych Poznania, s. 31-42
4. Szmytkowska M., Czepczyński M., Przemysł w mieście poprzemysłowym. Przykład Gdyni., s. 43-52
5. Wiedermann K., Wybrane problemy kształtowania się nowej struktury przemysłowej na obszarze GOP, s. 53-62
6. Stankowski R., Rozwój małych firm na terenie gminy Pleśna, s. 63-70
7. Huculak M., Przekształcenia własnościowe w przemyśle piwowarskim w Polsce po 1990 r., s. 71-86
8. Klimczak P., Przemiany funkcjonowania wiodących przedsiębiorstw dawnego COP –u: Huty Stalowa Wola S.A. i Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Rzeszów” S.A., s. 87-96
9. Ziolo Z., Kształtowanie się firm informatycznych jako nowych elementów struktury przestrzennej przemysłu, s. 97-106

Międzynarodowe uwarunkowania rozwoju przemysłu, red. Z. Ziolo i T. Rachwał, Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 8, Komisja Geografii Przemysłu PTG w Warszawie i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2006

1. Ziolo Z., Zróżnicowanie światowej przestrzeni przemysłowej w świetle koncentracji siedzib zarządów wiodących korporacji, s. 9-26
2. Domański B., Polski przemysł na tle przemysłu Europy Środkowej i Wschodniej, s. 27-36
3. Kostrubiec B., Delokalizacja przedsiębiorstw-przejaw światowej samoregulacji, s. 37-46
4. Tobolska A., Matykowski R., Działalność przemysłowa w warunkach wzrastającej internacjonalizacji i globalizacji na przykładzie wybranych produktów, s. 47-59
5. Brezdeń P., Uwarunkowania bezpośrednie inwestycji zagranicznych i ich wpływ na umiędzynarodowienie działalności produkcyjnej w województwie dolnośląskim, s. 60-73
6. Tkocz M., Sobala P., Kapitał zagraniczny w przemianach gospodarczych tradycyjnego ośrodka przemysłowego na przykładzie Chorzowa, s. 74-79
7. Sala S., Bezpośrednie inwestycje zagraniczne a procesy globalizacji, s. 80-90
8. Gierańczyk W., Rola przedsiębiorstw w polskiej gospodarce w okresie transformacji ustrojowej, s. 91-99

9. Paszkowski M., Luchter L., O problemach pomiaru efektów transformacji gospodarczej w porównaniach międzynarodowych, s. 100-108
10. Wieloński A., Szmigiel K., Europejskie uwarunkowania rozwoju sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, s. 109-114
11. Reško D., Funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw w otoczeniu międzynarodowym, s. 115-126
12. Wielgus G., Rozwój sektora małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce, s. 127-138
13. Micek G., Problematyka funkcjonowania firm informatycznych w ujęciu przestrzennym, s. 139-151
14. Huculak M., Procesy współkształtujące globalizację przemysłu piwowarskiego Europy, s. 152-159
15. Szymkowska M., Rozwój sektora teleinformatycznego w Trójmieście jako przejaw procesów globalizacji, s. 160-166
16. Komornicki T., Eksport w ujęciu regionalnym jako miernik rozwoju przemysłu, s. 167-178
17. Jaworski J., Offset jako czynnik rozwoju przemysłu, s. 179-191
18. Rachwał T., Restrukturyzacja technologiczna przedsiębiorstw przemysłowych Polski Południowo-Wschodniej jako czynnik podnoszenia ich konkurencyjności na rynku międzynarodowym, s. 192-203
19. Makiela Z., Funkcjonowanie Przedsiębiorstwa Poszukiwań i Eksploatacji Złóż Ropy Naftowej i Gazu „Petrobaltic” w okresie transformacji gospodarczej na tle rozwoju przemysłu naftowego, s. 204-211
20. Fedan R., Przemiany w przemyśle mleczarskim w regionie przemysłowym, s. 212-218
21. Wajda E., Rozwój i struktura przestrzenna działalności Nokii w latach 1997-2003, s. 219-240

Efekty restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej (red. Z. Ziolo i T. Rachwał), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 9, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2006

1. Ziolo Z., Problematyka badawcza efektów restrukturyzacji polskiej przestrzeni przemysłowej, s. 11-19
2. Wieloński A., Szmigiel K., Regionalne strategie innowacji jako czynnik aktywizacji polskiej przestrzeni przemysłowej, s. 20-27
3. Tkocz M., Efekty restrukturyzacji górnictwa węgla kamiennego w Polsce, s. 28-39
4. Rydz E., Szymańska W., Efekty restrukturyzacji słupskiego ośrodka przemysłowego w latach wdrażania gospodarki rynkowej (na wybranych przykładach), s. 40-51

5. Czapliński P., Wpływ procesów transformacji na lokalne struktury przemysłu na przykładzie byłego województwa śląskiego, s. 52-61
6. Gierańczyk W., Restrukturyzacja przestrzeni przemysłowej wybranych miast woj. kujawsko-pomorskiego w okresie transformacji ustrojowej, s. 62-72
7. Staszewska S., Marcinowicz D., Struktura funkcjonalno-przestrzenna wybranych terenów przemysłowych miasta Poznania, s. 73-82
8. Tobolska A., Nowy model organizacji i funkcjonowania starych przedsiębiorstw przemysłowych, s. 83-97
9. Rachwał T., Efekty restrukturyzacji przedsiębiorstw przemysłowych Polski Południowo-Wschodniej, s. 98-115
10. Męczyński M., Przestrzenne zróżnicowanie wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych w Polsce, s.116-129
11. Jaworski J., Restrukturyzacji polskiego przemysłu zbrojeniowego, s. 130-142
12. Wilkosz A., Procesy restrukturyzacji Alstom Konstal S.A. w Chorzowie, s.143-153
13. Kilar W., Przemiany funkcjonowania Zakładów Przemysłu Dziewiarskiego „Jarlan” w Jarosławiu (ze szczególnym uwzględnieniem lat 1999-2003), s. 154-169
14. Sala S., Polskie firmy na tle zagranicznych korporacji w dobie globalizacji, s. 170-180
15. Sobala-Gwosdz A., Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie podkarpackim do końca 2003 r., s. 181-191

Procesy transformacji układów przestrzennych przemysłu na tle zmieniającego się otoczenia (red. Z. Ziolo i T. Rachwał), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 10, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2008

Procesy kształtowania się układów regionalnych przemysłu

1. Ziolo Z., Procesy transformacji przemysłowych układów przestrzennych na tle zmieniającego się otoczenia, s. 11-22
2. Czapliński P., Zmiany struktury przestrzennej przemysłu w subregionie śląskim, s. 23-34
3. Szmielińska-Pietraszek P., Szymańska W., Przestrzeń przemysłowa Szczecinka i Lęborka w układach regionalnych województwa pomorskiego i zachodniopomorskiego, s. 35-44
4. Dorocki S., Kształtowanie się regionów przemysłowych Francji, s. 45-54
5. Sala S., Wpływ procesów globalizacji na region, s. 55-66

6. Maśloch P., Kształtowanie się ubóstwa jako wynik współczesnych procesów globalizacyjnych, s. 67-75
7. Czwarłyńska M., Obszary pogórnice w postindustrialnej transformacji Górnego Śląska, s. 76-85

Procesy transformacji wybranych przemysłów w Polsce i na świecie

8. Wieloński A., Machowski J., Bezpieczeństwo energetyczne Polski, s. 86-92
9. Wiedermann K., Czynniki i skutki rozwoju przemysłu motoryzacyjnego na terenie województwa śląskiego, s. 93-108
10. Niemczak M., Przemiany struktur polskiego przemysłu cukrowniczego jako efekt procesu restrukturyzacji, s. 109-122
11. Dajczak K., Przemysł stoczniowy w Polsce i na świecie, s. 123-129
12. Gierańczyk W., Międzynarodowe uwarunkowania pozyskiwania ropy naftowej w rejonie kaspjskim, s. 130-139
13. Wójtowicz M., Rozwój przemysłu samochodowego w Brazylii w latach 1957-2005, s. 140-153

Procesy zmian funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych

14. May J., Adaptacja przedsiębiorstw przemysłowych-przykład Łodzi, s. 156-172
15. Repetowski R., Rola innowacji w funkcjonowaniu przedsiębiorstw przemysłowych, s. 173-187
16. Kilar W., Cieluch M., Kształtowanie się i organizacja przestrzenna korporacji ponadnarodowej Honda, s. 188-203

Wpływ specjalnych stref ekonomicznych i inwestycji zagranicznych na struktury przemysłu

17. Smętkowski M., Rola specjalnych stref ekonomicznych w kształtowaniu struktury przestrzennej przemysłu w Polsce, s. 204-216
18. Brezdeń P., Spallek W., Specjalne strefy ekonomiczne w przestrzeni gospodarczej województwa dolnośląskiego, s. 217-229
19. Huculak M., Inwestycje zagraniczne w przemyśle Krakowa, s. 230-244

Zagadnienia przemysłu w systemie edukacyjnym

20. Borowiec M., Kształcenie na poziomie akademickim jako czynnik przygotowania kadr dla przemysłu województwa podkarpackiego, s. 245-266
21. Tracz M., Treści z zakresu geografii przemysłu w podstawach programowych i wybranych programach nauczania oraz podręcznika do geografii na poziomie gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej, s. 267-272.

Problematyka badawcza geografii przemysłu (red. Z. Ziolo i T. Rachwał), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 11, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2008

1. Ziolo Z., Problemy badawcze struktury przestrzennej przemysłu, s. 9-25

2. Gierańczyk W., Badanie struktur przemysłowych w Polsce w dobie globalizacji ze szczególnym uwzględnieniem struktury przestrzennej, s. 26-39
3. Paszkowski M., Kształtująca się gospodarka sieciowa jako pole badawcze geografii przemysłu, s. 40-45
4. Czaplński P., Problematyka badawcza przemysłu w geografii na tle nauk ekonomicznych, s. 46-52
5. Rachwał T., Problematyka badawcza funkcjonowania przedsiębiorstw przemysłowych, s. 53-85
6. Gierańczyk W., Problematyka definiowania zmian w tendencjach lokalizacyjnych przedsiębiorstw przemysłowych w dobie globalizacji, s. 86-97
7. Wiedermann K., Koncepcja efektów mnożnikowych w wyznaczaniu wpływu przedsiębiorstw na otoczenie społeczno-gospodarcze, s. 98-106
8. Sala S., Wybrane problemy metodologiczne badań procesów globalizacji, s. 107-115

Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na transformację struktur przemysłowych (red. Z. Ziolo i T. Rachwał), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 12, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Akademii Pedagogicznej w Krakowie, Warszawa-Kraków 2009

1. Ziolo Z., Procesy kształtowania się światowych korporacji i ich wpływ na otoczenie, s. 11-32
2. Woźniak M. G., Zmiany strukturalne gospodarki Polski po 1990 roku, s. 33-44
3. Bał-Woźniak T., Infrastruktura systemu innowacyjnego jako czynnik transformacji struktur przemysłowych, s. 45-58
4. Wieloński W., Renesans polskiego hutnictwa żelaza i stali, s.59-62
5. Wójtowicz M., Wpływ globalizacji i integracji w ramach MERCOSUR na wymianę handlową produktów przemysłu samochodowego Brazylii w latach 1990-2006, s. 63-78
6. Lizak P., Wpływ koncernu Fiat na kształtowanie się przemysłu samochodów osobowych w Polsce, s. 79-86
7. Niemczak M., Wpływ procesów globalizacji i integracji europejskiej na przekształcenia struktur polskiego przemysłu cukrowniczego, s. 87-96
8. Kilar W., Koncentracja przestrzenna światowych firm informatycznych, s. 97-108
9. Męczyński M., Przestrzenna dyfuzja technologii informacyjno-komunikacyjnych (na przykładzie rozprzestrzeniania się kodu kreskowego w województwie wielkopolskim), s. 109-122
10. Warcholik W., Europejskie programy GNSS na rynku globalnych systemów nawigacyjnych, s. 123-132

11. Wiedermann K., Trojak A., Specjalne strefy ekonomiczne i strefy przemysłowe w kształtowaniu rozwoju gospodarczego regionów na przykładzie Polski i Czech, s.133-144
12. Grzyb U., Zmiany w funkcjonowaniu rosyjskich parków naukowo-technologicznych, s. 145-152
13. Machowski J., Przedsiębiorstwo jako aktywny podmiot kształtujący przestrzeń, s. 153-158
14. Repetowski R., Zmiany w marketingowej orientacji przedsiębiorstw przemysłowych w dobie postępującej globalizacji, s. 159-168
15. Niżnik A. M., Unia Europejska, globalizacja i Polska, s. 169-172
16. Świerczewska-Pietras K., Rewitalizacja zamknięta, jako przykład zagospodarowania poprzemysłowego obszaru Łodzi, s. 173-182
17. Kopeć M., Regeneracja przemysłowych miast angielskich na przykładzie miasta Barnsley, s. 183-193

Funkcje przemysłu w kształtowaniu społeczeństwa informacyjnego / Functions of industry in the developing of an information society, (red. Z. Ziolo i T. Rachwał), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 13, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa – Kraków 2009

1. Ziolo Z., Rola przemysłu w procesie kształtowania społeczeństwa informacyjnego, s. 11-20
2. Stryjakiewicz T., Lokalizacja firm i zachowania przestrzenne pracowników sektora informatycznego (na przykładzie poznańskiego obszaru metropolitalnego), s. 21-33
3. Tkocz M., Żydzik J., Przejawy społeczeństwa informacyjnego w województwie śląskim, s. 34-41
4. Raczyk A., Dobrowolska-Kaniewska H., Kształtowanie struktur przestrzennych sektora przemysłu i usług według poziomów techniki na przykładzie województwa dolnośląskiego, s. 42-55
5. Świdurska A., Kształtowanie się przemysłu wysokiej techniki w Polsce, s. 56-67
6. Świerczewska-Pietras K., Inwestycje w infrastrukturę informatyczną podmiotów gospodarczych działających na poprzemysłowym obszarze objętym Lokalnym Programem Rewitalizacji Zabłocia w Krakowie, s. 68-81
7. Gierańczyk W., Innowacyjność jako główny filar społeczeństwa informacyjnego Europy, s. 82-94
8. Borowiec M., Dorocki S., Jenner B., Wpływ zasobów kapitału ludzkiego na kształtowanie społeczeństwa informacyjnego i innowacyjności struktur przemysłowych, s. 95-109

9. Kilar W., Zróżnicowanie potencjału ekonomicznego światowych korporacji informatycznych, s. 110-121
10. Stachowiak K., Ewolucja przemysłu zaawansowanej technologii i sektora teleinformatycznego (ICT) w Finlandii, s. 122-132
11. Wójtowicz M., Procesy kształtowania się przemysłu komputerowego Brazylii, s. 133-142
12. Brzozowski T. T., *Teleworking / telecommuting* – system podnoszący stopień z informatyzowania sektora pracy. Szanse i zagrożenia dla społeczeństwa informacyjnego, s. 143-162.

Problemy kształtowania się przestrzennych struktur przemysłowych i ich otoczenia/ Problems in the formation of industrial spatial structures and their surrounding (red. Z. Ziolo i T. Rachwał), Prace Komisji Geografii Przemysłu PTG Nr 14, Komisja Geografii Przemysłu PTG i Zakład Przedsiębiorczości i Gospodarki Przestrzennej Instytutu Geografii Uniwersytetu Pedagogicznego w Krakowie, Warszawa – Kraków 2009

1. Jakobson A., Kirillova T., Lidin K., Batsun N., Gafarova E., Some problems of transition to post-industrial development in the Siberian region, s. 9-17
2. Syssoeva N. M., Industrial complexes and global financial risks, s. 18-21
3. Ptáček P., The role of foreign direct investment (FDI) in establishing of knowledge economy in the Czech Republic: the case of knowledge-intensive business services, s. 22-30
4. Rachwał T., Wiedermann K., Kilar W., Rola przemysłu w gospodarce układów regionalnych Unii Europejskiej, s. 31-42
5. Miszczyński M., The emerging knowledge economy: an analysis of the issues and possible outcomes of the information age in the context of Central Eastern European creative city, s. 43-49
6. Lizak P., Kształtowanie się przemysłu samochodów osobowych w krajach Europy Środkowej w latach 1997 – 2007, s. 50-56
7. Chmurski M., Wieloński A., Restrukturyzacja polskiego przemysłu środków transportu szynowego na przykładzie przedsiębiorstwa Pojazdy Szynowe PESA Bydgoszcz SA, s. 57-64
8. Matykowski R., Tobolska A., Funkcjonowanie zakładów przemysłowych XXI wieku na przykładzie Swedwood Poland i Volkswagen Motor Polska Sp. z o.o. Analiza dojazdów do pracy, s. 65-75
9. Krupa K. W., Sieci biznesowe i innowacyjność MSP, s. 76-80
10. Brezdeń P., Spallek W., Efektywność firm korporacyjnych o dobrym standingu w województwie dolnośląskim w ujęciu przestrzennym, s. 81-94
11. Nowak M. J., Goleniowski Park Przemysłowy jako przykład aktywnej polityki przestrzennej prowadzonej w gminie, s. 95-103

12. Kurek S, Starzenie się ludności na obszarach przemysłowych w Polsce,
s. 104-120
13. Winiarczyk-Rażniak A., Dostępność do usług kulturalnych w Meksyku,
s. 121-134

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie.....	5
Introduction	8
ZBIGNIEW ZIOŁO	
Prof. dr hab. Stanisław Misztal – Przewodniczący Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego w latach 1988-1996	11
JOANNA BAŁACH-FRANKIEWICZ	
Efekty mnożnikowe w rozwoju lokalnym Jelcza-Laskowic	15
NATALIA BATSUN	
Advertising and business image: the Russian specificity	17
KINGA BAUER	
Restrukturyzacja przedsiębiorstw upadłych w czasie kryzysu gospodarczego.....	19
PATRYK BRAMBERT	
Zróżnicowanie przestrzenne siły ekonomicznej wiodących przedsiębiorstw w regionie świętokrzyskim	21
PAWEŁ BREZDEŃ, JOANNA DROZDOWSKA, WALDEMAR SPALLEK	
Wybrane instytucje prorozwojowe związane z pomocą publiczną w aktywizacji polskiej gospodarki	22
TOMASZ TADEUSZ BRZOZOWSKI	
Procesy transformacji przemysłu i usług wyzwaniem dla koncepcji zrównoważonego biznesu	23
PAWEŁ CZAPLIŃSKI	
Przestrenny wymiar procesów transformacji przemysłu w województwie pomorskim	25
KRZYSZTOF DĄBROWSKI	
Wolne strefy przemysłowe w Gruzji – uwarunkowania, szanse i zagrożenia	27
BOLESŁAW DOMAŃSKI, ROBERT GUZIK, KRZYSZTOF GWOSDZ	
Polski przemysł w globalnych sieciach produkcyjnych – przypadek przemysłu samochodowego	28
SŁAWOMIR DOROCKI, MIROŚLAW WÓJTOWICZ	
Współczesne procesy delokalizacji przemysłu samochodowego na przykładzie francuskich inwestycji w Brazylii	29

SERGEY ELAGIN	
Industrial production of Russian regions.....	31
OXANA FREYDMAN	
The role of marketing and logistical technologies in creating multiplicative effect of territorial development.....	32
ELENA GAFAROVA	
Some problems of forming a recreational complex in Irkutsk Oblast (Region).....	34
WIESŁAWA GIERAŃCZYK	
Przemysł zaawansowanej technologii a konkurencyjność przemysłowa krajów UE	36
JANUSZ HRYNIEWICZ	
Gospodarka oparta na wiedzy a globalne procesy geopolityczne	38
ANATOL JAKOBSON	
The notion of economic-geographic position and its evolution: the case of Irkutsk City	39
DANUTA JANCZEWSKA	
Proces kształtowania potencjału innowacyjnego przedsiębiorstw z grupy MSP w sektorze konstrukcji stalowych w warunkach konkurencji na rynku Unii Europejskiej	41
ANNA KIBYCZ	
Kształtowanie się usług turystycznych na Huculszczyźnie.....	43
WIOLETTA KILAR	
Procesy transformacji korporacji Ericsson w latach 1970-2008	44
TATIANA KOKUYTSEVA	
Structural shifts in the world high-tech production allocation	46
TOMASZ KOMORNICKI	
Rola wymiany towarowej ze wschodnimi sąsiadami Polski w gospodarce lokalnej.....	48
SŁAWOMIR KUREK	
Przestrzenne zróżnicowanie poziomu rozwoju regionalnego w Unii Europejskiej w świetle wybranych mierników.....	50
CONSTANTIN LIDIN, MARIA SUMENKOVA	
Competitiveness and the emotional essence of a region image.....	52
PIOTR LIZAK	
Przemiany przemysłu samochodów osobowych w latach zmian systemu gospodarowania i w sytuacji kryzysowej	54

GABOR LUX	
Location differences of services and industry: A Central European dichotomy	56
MICHAŁ MALARZ	
Zmiany sieci hotelowej w aglomeracji krakowskiej po II wojnie światowej	57
ROMAN MALARZ	
Charakterystyka kandydatów na studia „Turystyka i rekreacja” w Uniwersytecie Pedagogicznym w Krakowie	59
JACEK MAY	
Rola gospodarki innowacyjnej w procesach metropolizacji. Przykład aglomeracji łódzkiej	61
PETER MINARČIK	
FDI inflow and effects in Slovakia	66
MIŁOSZ MISZCZYŃSKI	
The new tracks of the development of digital industry in knowledge-based economy. A case of cloud computing	67
TOMASZ RACHWAŁ	
Struktura przestrzenna i działowa przemysłu Polski na tle Unii Europejskiej w dwudziestolecie rozpoczęcia procesów transformacji systemowej.....	69
RENATA RETTINGER	
Wielkość i przestrzenne zróżnicowanie zagospodarowania turystycznego obwodu lwowskiego	72
RENATA RETTINGER, MAŁGORZATA ROZMUS	
Przestrzenne zróżnicowanie wielkości ruchu turystycznego w Grecji ..	73
IRINA RODIONOVA	
Structural changes of the world industry in postindustrial society	75
OLGA SHUVALOVA	
Rearrangement of power industry in East Germany after the reunion ..	77
PIOTR SILKA	
Potencjał innowacyjny wybranych miast Polski	78
TEODOR SKOTARCZAK, MACIEJ J. NOWAK	
Sektor budownictwa i handlu w działalności przedsiębiorców w metropoliach w zachodniej Polsce	79
JANUSZ SOBOŃ, ROMAN SZEWCZYK	
Instrumenty finansowe polityki regionalnej	81

TADEUSZ STRYJAKIEWICZ	
Przemiany w geografii przemysłu i ich odzwierciedlenie w 25-letniej historii krakowskich konferencji	83
NATALIA M. SYSSOEVA	
Problems of network relationships development during the transitional period.....	85
PRZEMYSŁAW ŚLESZYŃSKI	
Powiązania właścicielskie przedsiębiorstw przemysłowych i usługowych w Polsce i ich znaczenie dla rozwoju regionalnego	87
ANNA ŚWIDURSKA	
Efektywność rozwoju przedsiębiorstw produkcyjnych wysokiej techniki w Polsce	89
KATARZYNA ŚWIERCZEWSKA-PIETRAS	
Instrumenty wspierające działania rewitalizacyjne i ich wpływ na aktywizację zdegradowanych układów przestrzennych na przykładzie Wrocławia, Łodzi i Krakowa	90
MARIA TKOCZ, JAKUB ŻYDZIK	
Rola światowego koncernu w przemianach przestrzeni przemysłowej Polski w okresie transformacji (przykład Coca-Cola Company)	92
ANNA TOBOLSKA	
Zróżnicowanie postaw społecznych wobec inwestycji zagranicznych.....	93
VÁCLAV TOUŠEK, TATIANA MINTÁLOVÁ, MICHAL VAČURA	
Innovational environment in the Czech Republic	95
ALEKSANDRA WAGNER, ROBERT MAZUR, PAWEŁ KRAMARZ	
Studium możliwości ekoturystycznego wykorzystania Zbiornika Dobczyckiego i rzeki Raby w świetle badań ankietowych	96
ANITA WIEDERMANN	
Funkcje przemysłu w potencjale społeczno-ekonomicznym centrów rozwoju województwa śląskiego.....	97
KRZYSZTOF WIEDERMANN	
Konkurencyjność polskich regionów w aspekcie lokalizacji nowych inwestycji przemysłowych	99
ANNA WINIARCZYK-RAŻNIAK	
Dystrybucja usług medycznych w Meksyku	100
MIROSLAW WÓJTOWICZ	
Transformacja i globalna ekspansja brazylijskiego przemysłu	

lotniczego na przełomie XX i XXI wieku na przykładzie koncernu EMBRAER.....	101
ZBIGNIEW ZIOŁO	
Struktura przestrzenna przemysłu informatycznego w Polsce w 2007 roku	103
TOMASZ RACHWAŁ	
Wykaz ogólnopolskich i międzynarodowych konferencji naukowych z cyklu poświęconego problematyce geografii przemysłu i usług	108
WIOLETTA KILAR	
Wykaz publikacji z zakresu problematyki przemysłu i usług	110